

Ocena programowa
Profil praktyczny
Raport Samooceny

Karpacka Państwowa Uczelnia w Krośnie
Rynek 1
38-400 Krosno

Turystyka i rekreacja

Nazwa ocenianego kierunku studiów: Turystyka i rekreacja1. Poziom/y studiów: **studia pierwszego stopnia**2. Forma/y studiów: **studia stacjonarne**3. Nazwa dyscypliny, do której został przyporządkowany kierunek^{1,2}**nauki o kulturze fizycznej (dyscyplina wiodąca)**

oraz

nauki o Ziemi i środowisku**nauki o sztuce**

W przypadku przyporządkowania kierunku studiów do więcej niż 1 dyscypliny:

- a. Nazwa dyscypliny wiodącej, w ramach której uzyskiwana jest ponad połowa efektów uczenia się wraz z określeniem procentowego udziału liczby punktów ECTS dla dyscypliny wiodącej w ogólnej liczbie punktów ECTS wymaganej do ukończenia studiów na kierunku.

Nazwa dyscypliny wiodącej	Punkty ECTS	
	liczba	%
nauki o kulturze fizycznej	126,6 pkt	70,36

- b. Nazwy pozostałych dyscyplin wraz z określeniem procentowego udziału liczby punktów ECTS dla pozostałych dyscyplin w ogólnej liczbie punktów ECTS wymaganej do ukończenia studiów na kierunku.

L.p.	Nazwa dyscypliny	Punkty ECTS	
		liczba	%
1.	nauki o Ziemi i środowisku	33,9 pkt	18,88
2.	nauki o sztuce	19,49 pkt	10,76

¹Nazwy dyscyplin należy podać zgodnie z rozporządzeniem MNiSW z dnia 20 września 2018 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych, Dz.U. 2018poz. 1818.

² W okresie przejściowym do dnia 30 września 2019 uczelnie, które nie dokonały przyporządkowania kierunku do dyscyplin naukowych lub artystycznych określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 5 ust. 3 ustawy podają dane dotyczące dotychczasowego przyporządkowania kierunku do obszaru kształcenia oraz wskazania dziedzin nauki i dyscyplin naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia.

Efekty uczenia się zakładane dla ocenianego kierunku, poziomu i profilu studiów

OPIS ZAKŁADANYCH EFEKTÓW UCZENIA SIĘ DLA KIERUNKU *TURYSTYKA I REKREACJA*

Tabela odniesień kierunkowych efektów uczenia się [KEU] do charakterystyk efektów uczenia się [CEU]

Nazwa kierunku studiów: Turystyka i rekreacja Dziedziny nauki: <ul style="list-style-type: none"> ➤ nauk medycznych i nauk o zdrowiu ➤ nauk ścisłych i przyrodniczych ➤ nauk humanistycznych Dyscypliny naukowe, do których został przyporządkowany kierunek studiów: <ul style="list-style-type: none"> ➤ nauki o kulturze fizycznej: 3.3 (dyscyplina wiodąca) ➤ nauki o Ziemi i środowisku: 6.7 ➤ nauki o sztuce: 1.7 Poziom studiów: studia pierwszego stopnia Profil studiów: praktyczny Tytuł zawodowy: licencjat						
Opis zakładanych kierunkowych efektów uczenia się dla kierunku studiów, poziomu i profilu uwzględnia efekty uczenia się zdefiniowane w postaci uniwersalnych charakterystyk poziomów 6 i 7 pierwszego stopnia typowych dla kwalifikacji uzyskiwanych w ramach systemu szkolnictwa wyższego określone w załączniku do z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz. U. z 2018 r. poz. 2153) oraz w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 listopada 2018 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia efektów uczenia się dla kwalifikacji na poziomach 6-8 Polskiej Ramy Kwalifikacji (Dz. U. poz. 2218).						
Symbol efektu uczenia się dla kierunku studiów KEU	Po ukończeniu studiów pierwszego stopnia na kierunku Turystyka i rekreacja , w kategorii:		Odniesienie do charakterystyk efektów uczenia się [CEU]			
			Pierwszego stopnia	drugiego stopnia		
			Efekty z części I oraz odniesienie efektu do właściwej dyscypliny naukowej:			
			<ul style="list-style-type: none"> ➤ nauki o kulturze fizycznej: 3.3 ➤ nauki o Ziemi i środowisku: 6.7 ➤ nauki o sztuce: 1.7 			
WIEDZA						
absolwent zna i rozumie:						
			Kod składni-kaopisu	nauki o kulturze fizycznej	nauki o Ziemi i środowisku	nauki o sztuce
K_W01	w zaawansowanym stopniu terminologię używaną w turystyce i rekreacji	P6U_W	P6S_WG	P6S_WG_3.3	P6S_WG_6.7	
K_W02	w zaawansowanym stopniu wybrane fakty i zjawiska oraz dotyczące ich metody i teorie w zakresie turystyki i rekreacji, uwzględniające m.in. podstawy turystyki, podstawy rekreacji, podstawy hotelarstwa, geografie turystyczną, krajoznawstwo, ekonomikę	P6U_W	P6S_WG	P6S_WG_3.3	P6S_WG_6.7	P6S_WG_1.7

	turystyki i rekreacji, organizację i zarządzanie, rynek usług turystycznych oraz przedmioty komplementarne dla turystyki, takie jak: anatomia i fizjologia człowieka, przedsiębiorczość, historia architektury i sztuki					
K_W03	w zaawansowanym stopniu wybrane fakty i zjawiska oraz dotyczące ich metody i teorie w zakresie prawnych, organizacyjnych oraz etycznych uwarunkowań działalności zawodowej ze szczególnym uwzględnieniem obsługi ruchu turystycznego	P6U_W	P6S_WG	P6S_WG_3.3		
K_W04	w zaawansowanym stopniu wybrane fakty i zjawiska z zakresu prawa własności intelektualnej i bhp	P6U_W	P6S_WG	P6S_WG_3.3		
K_W05	podstawowe uwarunkowania działalności zawodowej związanej z kierunkiem studiów, w tym podstawowe pojęcia i zasady z zakresu przedsiębiorczości, organizacji i prowadzenia działalności podmiotów turystycznych i rekreacyjnych, ekonomiki turystyki	P6U_W	P6S_WK	P6S_WK_3.3		
K_W06	podstawowe uwarunkowania działalności zawodowej związanej z kierunkiem studiów, w tym podstawowe pojęcia i zasady z zakresu komunikowania się obejmującą znajomość technik komunikacji społecznej i interpersonalnej	P6U_W	P6S_WK			P6S_WK_1.7
K_W07	podstawowe uwarunkowania działalności zawodowej związanej z kierunkiem studiów, w tym podstawowe pojęcia i zasady z zakresu bezpośredniej obsługi ruchu turystycznego, organizacji imprez turystycznych i rekreacyjnych oraz wiedzę z zakresu technik promocji i informacji turystycznej	P6U_W	P6S_WK	P6S_WK_3.3		P6S_WK_1.7
K_W08	podstawowe uwarunkowania działalności zawodowej związanej z kierunkiem studiów, w tym podstawowe pojęcia i zasady dotyczące przydatności przestrzeni geograficznej dla potrzeb turystyki i rekreacji	P6U_W	P6S_WK		P6S_WK_6.7	P6S_WK_1.7

	oraz znajomości miejsca i roli dziedzictwa kulturowego w obsłudze ruchu turystycznego					
K_W09	podstawowe uwarunkowania działalności zawodowej związanej z kierunkiem studiów, w tym podstawowe pojęcia w zakresie ekoturystyki oraz ochrony i kształtowania środowiska oraz podstawowych procesów przyrodniczych	P6U_W	P6S_WK		P6S_WK_6.7	
K_W10	podstawowe uwarunkowania działalności zawodowej związanej z kierunkiem studiów, w tym podstawowe pojęcia i zasady w zakresie metodyki wykonywania zadań, normach, procedurach i dobrych praktykach stosowanych w instytucjach związanych z turystyką i rekreacją	P6U_W	P6S_WK	P6S_WK_3.3		P6S_WK_1.7

UMIEJĘTNOŚCI

absolwent potrafi:

		Kod składnika opisu	nauki o kulturze fizycznej	nauki o Ziemi i środowisku	nauki o sztuce
K_U01	wykorzystywać posiadaną wiedzę podczas wykonywania zadań technicznych i ruchowych z zakresu wybranych form aktywności ruchowej	P6U_U	P6S_UW	P6S_UW_3.3	
K_U02	wykorzystywać posiadaną wiedzę podczas posługiwania się podstawowym sprzętem wykorzystywanym w turystyce i rekreacji	P6U_U	P6S_UW	P6S_UW_3.3	
K_U03	wykonywać zadania z zakresu komunikacji społecznej i interpersonalnej	P6U_U	P6S_UK	P6S_UK_3.3	P6S_UK_1.7
K_U04	wykorzystywać posiadaną wiedzę podczas identyfikowania potrzeb klienta indywidualnego oraz grupy społecznej	P6U_U	P6S_UW	P6S_UW_3.3	
K_U05	wykorzystywać posiadaną wiedzę podczas wykonywania zadań w zakresie obsługi programów informatycznych wykorzystywanych w turystyce i rekreacji	P6U_U	P6S_UW	P6S_UW_3.3	
K_U06	wykorzystywać posiadaną wiedzę podczas prowadzenia dokumentacji dotyczącej	P6U_U	P6S_UW	P6S_UW_3.3	P6S_UW_1.7

	funkcjonowania jednostek, instytucji oraz podejmowanych działań w zakresie turystyki i rekreacji					
K_U07	planować i organizować pracę indywidualną w zakresie projektowania, organizowania oraz prowadzenia działań w zakresie turystyki i rekreacji	P6U_U	P6S_UO	P6S_UO_3.3		
K_U08	wykorzystywać posiadaną wiedzę podczas wykonywania podstawowych zadań pozwalających na prowadzenie badań i analizowanie ich wyników w zakresie turystyki i rekreacji, w tym zastosować je w pracy licencjackiej	P6U_U	P6S_UW	P6S_UW_3.3	P6S_UW_6.7	P6S_UW_1.7
K_U09	wykorzystywać posiadaną wiedzę podczas opracowywania i prezentowania wyników własnych działań w zakresie turystyki i rekreacji	P6U_U	P6S_UW	P6S_UW_3.3		
K_U10	posługiwać się językiem obcym w zakresie dziedzin naukowych właściwych dla studiowanego kierunku zgodnych z wymaganiami określonymi dla poziomu B2 ESOKJ	P6U_U	P6S_UK	P6S_UK_3.3		
K_U11	wykorzystywać posiadaną wiedzę podczas wykonywania zadań w zakresie bezpośredniej obsługi ruchu turystycznego	P6U_U	P6S_UW	P6S_UW_3.3		
K_U12	samodzielnie planować i organizować własne uczenie się przez całe życie	P6U_U	P6S_UU	P6S_UU_3.3		
KOMPETENCJE SPOŁECZNE						
absolwent jest gotów do:						
K_K01	krytycznej oceny posiadanej wiedzy i odbieranych treści oraz ciągłego dokształcania się	P6U_K	P6S_KK	P6S_KK_3.3	P6S_KK_6.7	P6S_KK_1.7
K_K02	odpowiedzialnego pełnienia ról zawodowych w tym okazywania szacunku wobec klienta indywidualnego i zbiorowego oraz wykazywania troski o jego dobro	P6U_K	P6S_KR	P6S_KR_3.3		
K_K03	odpowiedzialnego pełnienia ról zawodowych w tym podejmowania działań grupowych i realizowania w nich różnych ról	P6U_K	P6S_KR	P6S_KR_3.3		
K_K04	wypełniania zobowiązań społecznych w zakresie odpo-	P6U_K	P6S_KO	P6S_KO_3.3		P6S_KO_1.7

	wiedniej oceny priorytetów służących realizacji określonego przez siebie i innych zadania					
K_K05	prawidłowej identyfikacji i rozstrzygnięcia dylematów związanych z wykonywaniem zawodu	P6U_K	P6S_KK		P6S_KK_6.7	
K_K06	myślenia i działania w sposób przedsiębiorczy oraz działania zgodnego z zasadami bhp	P6U_K	P6S_KR	P6S_KR_3.3		
K_K07	formułowania opinii dotyczących klientów i grup społecznych biorących udział w działaniach turystycznych i rekreacyjnych	P6U_K	P6S_KK	P6S_KK_3.3	P6S_KK_6.7	
K_K08	odpowiedzialnego przygotowania się do swojej pracy i dbałości o poziom sprawności fizycznej	P6U_K	P6S_KO	P6S_KO_3.3		
K_K09	świadomej odpowiedzialności za dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze regionu, kraju oraz Europy	P6U_K	P6S_KO		P6S_KO_6.7	P6S_KO_1.7

Skład zespołu przygotowującego raport samooceny

Imię i nazwisko	Tytuł lub stopień naukowy/stanowisko/funkcja pełniona w uczelni
Piotr Łopatkiewicz	dr hab. prof. KPU Kierownik Zakładu Turystyki i Rekreacji
Rafał Kapica	dr wykładowca Przedstawiciel Zakładu w Instytutowej Komisji ds. Zapewniania Jakości Kształcenia w latach 2016-2020
Jacek Kraś	dr, adiunkt Zakładowy opiekun praktyk zawodowych
Łukasz Szmyd	dr, adiunkt, Kierownik Zakładu w l. 2001-2012 oraz 2016-2020, Dyrektor Instytutu Kultury Fizycznej w l. 2012-2016 Przedstawiciel Zakładu w Instytutowej Komisji ds. Zapewniania Jakości Kształcenia
Małgorzata Górka	dr inż., adiunkt Pełnomocnik Rektora KPU ds. współpracy z pracodawcami

Efekty uczenia się zakładane dla ocenianego kierunku, poziomu i profilu studiów	3
Prezentacja uczelni	9
Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się	11
Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się	19
Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie	30
Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry	39
Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie	45
Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku	51
Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku	54
Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia	57
Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach	62
Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów	64
Część II. Perspektywy rozwoju kierunku studiów	67

Prezentacja uczelni

Należy krótko przedstawić aktualne, istotne informacje charakteryzujące uczelnię w powiązaniu z prowadzeniem ocenianego kierunku studiów (rekomendowane co najwyżej 1800 znaków):

Karpacka Państwowa Uczelnia w Krośnie, a do 30 kwietnia 2020 r. Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Stanisława Pigonia w Krośnie, założona na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15.06.1999r., jest publiczną uczelnią zawodową działającą na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. 2021 poz. 478) oraz Statutu Karpackiej Państwowej Uczelni w Krośnie, którego tekst jednolity stanowi załącznik do Uchwały 12/21 Senatu KPU w Krośnie z dnia 18.05.2021r. w sprawie zmiany statutu Karpackiej Państwowej Uczelni w

W strukturze Uczelni wyróżnia się instytuty oraz zakłady, w których prowadzone są poszczególne kierunki studiów. Zajęcia o charakterze ogólnym prowadzone są przez jednostki ogólnouczelniane: Studium Języków Obcych, Studium Nauk Podstawowych oraz Studium Wychowania Fizycznego i Sportu. W Uczelni działa Rada Uczelni, w skład której wchodzi przedstawiciele otoczenia społeczno-gospodarczego i przedstawiciele Uczelni oraz Konwent zrzeszający interesariuszy zewnętrznych, któremu przewodniczy Prezydent Miasta Krosna. W Uczelni zatrudnionych jest obecnie: **194 pracowników dydaktycznych**, w tym: 38 profesorów i doktorów habilitowanych, 91 doktorów i 65 magistrów.

KPU w Krośnie kształci studentów na studiach licencjackich i inżynierskich pierwszego stopnia (18 kierunków), studiach drugiego stopnia (3 kierunki) oraz jednolitych studiach magisterskich (1 kierunek). Na Uczelni studiuje łącznie: **2036 studentów**, w tym na studiach drugiego stopnia 256 studentów oraz 25 na jednolitych studiach magisterskich (dane na 31 grudnia 2021). W bieżącym roku KPU w Krośnie złożyła wniosek o przystąpienie do ewaluacji jakości działalności naukowej w dyscyplinie *nauki o zarządzaniu i jakości*, w konsekwencji tego wniosku w lipcu 2022 przyznana została kategoria C.

Kształcenie na ocenianym kierunku prowadzone jest od początku istnienia Uczelni, początkowo od roku 2001 jako specjalność: Obsługa ruchu turystycznego, a od roku akademickiego 2005/2006 na kierunku Turystyka i rekreacja. Aktualnie kształcenie realizowane jest wyłącznie w trybie stacjonarnym na studiach pierwszego stopnia o profilu praktycznym. Według stanu na początek czerwca 2022 na kierunku Turystyka i rekreacja studiowało 34 studentów. W perspektywie ostatnich trzech lat jest to liczba utrzymująca się na stałym i zbliżonym poziomie.

Uczelnia na bieżąco dokonuje weryfikacji procesu kształcenia, pozwalającej na doskonalenie programów studiów i dostosowanie ich do aktualnych wymagań rynku pracy oraz do obowiązujących regulacji prawnych. Planowanie strategiczne Uczelni i realizacja jego celów, w które wpisuje się również kształcenie na kierunku Turystyka i rekreacja, jest spójne ze „Strategią rozwoju województwa - Podkarpackie 2030”, uwzględnia potrzeby rozwojowe miasta Krosna i regionu.

Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się

1. powiązania koncepcji kształcenia z misją i głównymi celami strategicznymi uczelni (przy uwzględnieniu każdego z ocenianych poziomów studiów), oczekiwań formułowanych wobec kandydatów, oferowanych specjalności/specjalizacji:

Misją Karpackiej Państwowej Uczelni w Krośnie jest zapewnienie wysokiej jakości kształcenia studentów na studiach o profilu praktycznym, w celu przygotowania ich do realizacji karier zawodowych oraz odpowiedzialnego i twórczego funkcjonowania w społeczeństwie. Wśród kluczowych celów zapisanych w Strategii Uczelni na lata 2021-2025, wskazuje się między innymi na doskonałość dydaktyczną oraz współpracę z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego. Koncepcja kształcenia na kierunku Turystyka i rekreacja jest ściśle powiązana z misją i głównymi celami strategicznymi Uczelni zawartymi w Strategii Uczelni oraz Strategii rozwoju Instytutu Zdrowia i Gospodarki, zarówno w zakresie podstawowych celów związanych z kształceniem, wychowaniem i rozwojem kompetencji społecznych studentów, jak i w zakresie budowania relacji z otoczeniem społecznym miasta i regionu.

Kierunek Turystyka i rekreacja odzwierciedla tradycje i potrzeby edukacyjne oraz oczekiwania lokalnego i regionalnego rynku pracy. Jest to zgodne z podstawowymi założeniami misji uczelni: która za główny cel stawia sobie zapewnienie wysokiej jakości kształcenia studentów na studiach o profilu praktycznym, w celu przygotowania ich do realizacji osobistych karier zawodowych oraz odpowiedzialnego i twórczego funkcjonowania w społeczeństwie.

Praktyczny profil kształcenia w ramach kierunku znajduje silne powiązanie z misją Uczelni, dla której kluczowe jest utrzymanie synergicznego rozwoju dydaktyki w zakresie praktycznym, a także realizacja badań naukowych w obrębie dziedzin, które mają już w Karpackiej Państwowej Uczelni w Krośnie ugruntowaną pozycję, a także nowa dewiza: „Doskonałość edukacji, otwartość na współpracę, rozwój badań naukowych oraz przejrzystość w zarządzaniu”, która nawiązuje do poprzednich strategii, w szczególności do haseł: „Wiedza blisko Ciebie” i „Uczelnia na miejscu”, które metaforycznie oddają orientację na jakość kształcenia i lokalny aspekt działalności Uczelni.

Koncepcja kształcenia na kierunku Turystyka i rekreacja jest ściśle związana z nową misją i strategią rozwoju Uczelni, zarówno w zakresie podstawowych celów związanych z kształceniem, wychowaniem i rozwojem kompetencji społecznych studentów, jak i w zakresie budowania relacji z otoczeniem społecznym miasta i regionu.

Misja kierunku nierozłącznie związana jest z promowaniem wiedzy, zdrowia oraz różnych form aktywności turystycznej i rekreacyjnej, na wszystkich szczeblach edukacji oraz rozwijaniem i wdrażaniem we wszystkich pokoleniach postawy „uczenia się przez całe życie”. Nadrzędnym celem Uczelni i Zakładu jest dbałość o podnoszenie jakości kształcenia poprzez odpowiedni dobór nauczycieli akademickich, tworzenie jak najlepszych warunków do studiowania oraz stałe doskonalenie Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia. Koncepcja kształcenia na kierunku zakłada wspieranie działań prowadzących do umiędzynarodowienia studiów przez umożliwianie studentom odbycia części toku studiów (lub części praktyk zawodowych) za granicą oraz wymianę nauczycieli akademickich z partnerskimi uczelniami zagranicznymi.

Realizacji tej koncepcji służy współpracy między Zakładem Turystyki i rekreacji a miejscowymi instytucjami związanymi z branżą turystyczną i lokalnym rynkiem usług turystycznych. Przedstawiciele tych instytucji, jako interesariusze zewnętrzni, wchodzi w skład Rady Programowej działającej przy kierunku Turystyka i rekreacji. Wieloletnia współpraca z pracodawcami branży turystycznej, niejednokrotnie ułatwia studentom odbywanie praktyk zawodowych oraz zwiększa szanse absolwentów na późniejsze podjęcie pracy w zawodzie.

Programy studiów w ramach kierunku, zgodnie z celem strategicznym Uczelni zatytułowanym: *Doskonałość dydaktyczna*, opracowywane we współpracy z interesariuszami zewnętrznymi Zakładu i kierunku i stanowią atrakcyjną ofertę edukacyjną dla absolwentów szkół ponadpodstawowych, w pełni odpowiadającą potrzebom rynku pracy.

Misja kierunku nierozłącznie związana jest z promowaniem wiedzy, zdrowia oraz aktywności ruchowej na wszystkich szczeblach edukacji oraz rozwijaniem i wdrażaniem postawy „uczenia się przez całe życie”. Koncepcja kształcenia jest spójna z celami strategicznym Uczelni, w szczególności z celem „Doskonałość dydaktyczna” oraz „Współpraca z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego”. Program studiów i ciągle działania doskonalące nawiązują do większości celów operacyjnych opisanych w pierwszym celu strategicznym (np. cele 1.1; 1.4, 1.5; 2.1; 2.8; 3.4; 4.1; 6.1). Również w zakresie drugiego celu strategicznego koncepcja kształcenia na kierunku Turystyka i rekreacja zakłada osiąganie celów operacyjnych dotyczących w szczególności współpracy z instytucjami turystycznymi, sportowo-rekreacyjnymi i kulturalnymi regionu, a także z władzami samorządowymi.

Działania związane z rozwojem infrastruktury, specjalistycznych pracowni i zakupem pomocy dydaktycznych są spójne z trzecim celem strategicznym „Stwarzanie warunków do prowadzenia badań naukowych”. Cel ten jest realizowany głównie poprzez współpracę z instytucjami samorządowymi i podmiotami branży turystycznej, które w ostatnich latach związane były między innymi z podjęciem przez kadrę Zakładu *Badań nad ruchem turystycznym w Krośnie*.

Podstawowym celem kształcenia na kierunku Turystyka i rekreacja jest przygotowanie specjalistów o wysokich kwalifikacjach, posiadających wiedzę teoretyczną, umiejętności praktyczne i kompetencje społeczne w zakresie nauk o kulturze fizycznej, nauk o Ziemi i środowisku a także nauk o sztuce, które pozwalają absolwentom studiów licencyjnych podjąć pracę zawodową lub kontynuować studia II stopnia. Oferta studiów na kierunku Turystyka i rekreacja daje studentom możliwości uzyskania specjalistycznego wykształcenia w zakresie:

- Manager w turystyce i rekreacji
- Turystyka uzdrowiskowa, Wellness i SPA
- Turystyka krajów karpaccich

Uczelnia realizuje politykę dostępności, równych szans, niedyskryminacji i wdrażania racjonalnych dostosowań. Wymagania rekrutacyjne wobec kandydatów na studia w KPU w Krośnie określa co roku uchwała Senatu w sprawie warunków i trybu rekrutacji oraz form studiów na poszczególnych kierunkach.

Kandydat na studia na kierunku turystyka i rekreacja powinien posiadać elementarne predyspozycje do aktywności ruchowej, dysponować podstawową wiedzą z zakresu geografii i środowiska, historii oraz wiedzy o kulturze i społeczeństwie, posiadać dobrą znajomość przynajmniej jednego obcego języka nowożytnego, dysponować odpowiednim poziomem sprawności ruchowej oraz orientacji w terenie, być osobą odpowiedzialną, komunikatywną, potrafiącą współpracować w grupie. Kandydat powinien również charakteryzować się dobrym stanem zdrowia potwierdzonym badaniami lekarskimi.

2. związku kształcenia z obszarami działalności zawodowej/gospodarczej właściwymi dla kierunku:

Analizując związek koncepcji kształcenia z obszarami działalności zawodowej i gospodarczej właściwej dla ocenianego kierunku studiów, należy stwierdzić, że realizacja efektów uczenia się pozwala na to, aby absolwent studiów kierunku Turystyka i rekreacja był merytorycznie oraz praktycznie przygotowany do podjęcia pracy zawodowej w branży turystycznej i rekreacyjnej lub rozpoczęcia studiów magisterskich II stopnia. Podstawowe znaczenie ma więc wyposażenie absolwentów w kompetencje umożliwiające im kontynuowanie kształcenia na drugim stopniu studiów lub podjęcie samodzielnej aktywności zawodowej.

Nabyte efekty uczenia się student będzie mógł wykorzystać podejmując pracę w różnego typu instytucjach i podmiotach związanych z turystyką i rekreacją. Praktyczne umiejętności zawodowe nabyte podczas praktyk zawodowych realizowanych w instytucjach turystycznych i rekreacyjnych (biurach podróży, obiektach hotelarskich, sanatoriach i uzdrowiskach, obiektach Wellness i Spa, gospodarstwach agroturystycznych, ośrodkach sportu i rekreacji) połączone z umiejętnościami interpersonalnymi nabytymi przez studentów podczas zajęć na uczelni pomagają im odnaleźć się na rynku pracy. Kształcenie specjalistów praktyków w zakresie turystyki i rekreacji, w tym także specjalistów w zakresie bezpośredniej obsługi ruchu turystycznego, jest odpowiedzią na potrzeby społeczne i coraz większą aktywność turystyczną oraz systematycznie podnoszącą się świadomość dotyczącą konieczności dbałości o własne zdrowie, przejawiającą się podejmowaniem różnego typu aktywności ruchowej.

Powoływane w ramach przedmiotów do wyboru studia w zakresie (dawniej w specjalności), wynikające z analizy współczesnych trendów w branży turystycznej, są zbieżne z zapisami strategii województwa podkarpackiego i dają absolwentom możliwość uzyskania wiedzy i zdobycia kompetencji pozwalających zarówno na zatrudnienie, jak i samozatrudnienie. Sąsiedztwo Karpat dysponujących rozbudowaną infrastrukturą turystyczną i noclegową oraz terenów przygranicznych, obecność dwóch Parków Narodowych, bliskość sanatoriów Iwonicz Zdrój, Rymanów Zdrój, Polańczyk, znaczące nasycenie terenu atrakcjami turystycznymi wysokiej rangi, w tym również obiektami z Listy Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO, stwarza absolwentom znaczące szanse na lokalnym rynku pracy.

3. *zgodności koncepcji kształcenia z potrzebami otoczenia społeczno-gospodarczego oraz rynku pracy, roli i znaczenia interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w procesie opracowania koncepcji kształcenia i jej doskonalenia:*

Koncepcja kształcenia we wskazanych zakresach na kierunku Turystyka i rekreacja jest zbieżna z **Regionalną Strategią Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2021-2030**, gdzie w Rozdziale 3.3.4, zatytułowanym **Jakość życia**, zapisano m.in., że: *Województwo podkarpackie należy do najczystszych regionów w kraju. Ten czynnik wraz z walorami przyrodniczymi i kulturowymi oraz stosunkowo dobrym poziomem infrastruktury turystycznej stanowi potencjał dla rozwoju turystyki w regionie [...]. Na podniesienie atrakcyjności turystycznej regionu wpływa również postępująca rewitalizacja miast i terenów wiejskich. Obserwuje się stały rozwój tej branży w regionie, widoczny m.in. w zwiększeniu liczby noclegów udzielonych na 1000 mieszkańców, która wzrosła z 968,00 w 2010 r. do 1 693,15 w 2019 r. W tym samym okresie nastąpiło prawie podwojenie liczby turystów korzystających z noclegów na 1000 mieszkańców, która wzrosła z 327,66 w 2010 r. do 609,66 w 2019 r. [...]. Wzrasta również liczba turystycznych obiektów noclegowych. W 2014 r. na terenie województwa podkarpackiego znajdowało się 513 turystycznych obiektów noclegowych, w roku 2018 istniało ich już 642. Stanowiły one 5,8% wszystkich obiektów w Polsce (7. miejsce w kraju).*

Na podstawie danych GUS w regionie funkcjonują obecnie 232 obiekty hotelowe, a największa liczba turystycznych obiektów noclegowych jest zlokalizowana w powiatach: leskim, bieszczadzkim oraz krośnieńskim. Stale wzrasta liczba miejsc noclegowych w turystycznych obiektach noclegowych. W 2018 r. z turystycznych obiektów noclegowych w województwie podkarpackim skorzystało 1263,4 tys. turystów, w porównaniu z 2014 r. ich liczba zwiększyła się o 390 tys.

W innym ważnym dokumencie: **Strategii rozwoju województwa – „Podkarpackie 2030”**, pośród inteligentnych specjalizacji regionu jako wiodące wymienia się: lotnictwo i kosmonautyka, motoryzacja i przede wszystkim **jakość życia**, w który to zakres znakomicie wpisuje się rozwój branży turystycznej i rekreacyjnej, w tym także kształcenie specjalistów w zakresie bezpośredniej obsługi ruchu

turystycznego, turystyki zdrowotnej, przede wszystkim turystyki aktywnej bezpośrednio powiązanej z pasmem Karpat.

W związku z powyższym specjaliści w zakresie: **Manager w turystyce i rekreacji, Turystyka uzdrowiskowa, Wellness i SPA** oraz – najściślej powiązanych z Karpatami – **Turystka krajów karpackich** mogą z łatwością odnaleźć się na lokalnym rynku pracy.

Koncepcja kształcenia oraz plany rozwoju kierunku wynikają z wymagań, jakie stawiają przed absolwentami pracodawcy. Dlatego też opinie interesariuszy są ważnym głosem branym pod uwagę przy projektowaniu programu studiów, tak aby absolwenci byli dobrze przygotowani do aktualnych oczekiwań stawianych przed nimi na rynku pracy i środowisku lokalnym. Jako głos doradczy przedstawiciele otoczenia społeczno-gospodarczego uczestniczą w procesie modyfikacji i aktualizacji programu studiów oraz przy określaniu perspektyw rozwoju kierunku. Opinie interesariuszy zewnętrznych oraz opiekunów z instytucji, w których studenci odbywają praktyki zawodowe, pomagają też na bieżąco określić słabe i mocne strony przygotowania praktycznego i teoretycznego studentów.

Dzięki temu można dostosowywać treści i metody kształcenia do realnych wymagań związanych z przyszłą pracą zarówno w szeroko rozumianej branży turystycznej i rekreacyjnej i zawodami związanymi z bezpośrednią obsługą ruchu turystycznego (przewodnictwo turystyczne, pilotaż, animacja czasu wolnego). W celu bardziej efektywnej dyskusji na temat koncepcji kształcenia na kierunku Turystyka i rekreacja oraz zgodności założonych efektów uczenia się z potrzebami rynku pracy w 2013 roku powołano Komisję Programową Kierunku, w skład której wchodzi pracownicy zakładu, interesariusze zewnętrzni oraz przedstawiciel studentów. Współpraca i konsultacje przeprowadzone wiosną 2021 roku z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego zaowocowała gruntowną reorganizacją programu studiów, którego realizacja zaczęła się od roku akademickiego 2021/22.

Porozumienia podpisane przez Uczelnię z różnymi podmiotami zwiększają atrakcyjność praktyk studenckich, których program konsultowany jest z opiekunami ze strony instytucji przyjmującej. Jeden z przedstawicieli pracodawców (biura podróży) na podstawie umowy cywilno-prawnej, od ubiegłego roku prowadzi zajęcia dydaktyczne na kierunku Turystyka i rekreacja, których celem jest wyposażenie studentów w umiejętności sprawnego posługiwania się systemami rezerwacyjnymi stosowanymi w turystyce krajowej i zagranicznej.

Wewnętrznym interesariuszem jest społeczność akademicka, w tym przedstawiciele studentów oraz kadra dydaktyczna. Ich wkład w koncepcję kształcenia wynika ze współpracy przedstawicieli tych gremiów z kierownikiem Zakładu, Komisją Programową, Kolegium Instytutowym, Konwentem, Radą Uczelni, Instytutową Komisją ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia. Ważnym głosem uwzględnianym w procesie doskonalenia programu studiów są również opinie studentów wyrażane w corocznej ankiecie.

4. sylwetki absolwenta, przewidywanych miejsc zatrudnienia absolwentów:

Program studiów kierunku Turystyka i rekreacja oraz organizacja i realizacja procesu kształcenia, zarówno w wymiarze zajęć teoretycznych, jak i praktycznych, nakierowane są na osiągnięcie wszystkich zakładanych efektów uczenia się oraz uzyskanie przez studentów wiedzy, umiejętności, kompetencji społecznych oraz niezbędnych kwalifikacji, odpowiadających poziomowi kształcenia na kierunku o profilu praktycznym.

Treści programowe na kierunku Turystyka i rekreacja są zgodne z zakładanymi kierunkowymi efektami uczenia się, a także uwzględniają kierunki rozwoju i potrzeby lokalnego rynku pracy w zakresie branży turystycznej i rekreacyjnej. Plan studiów i dobór treści programowych w obrębie poszczególnych przedmiotów uwzględnia aktualnie stosowane rozwiązania w zakresie dydaktyki nauczania. Wyłonienie funkcjonujących w ramach kierunku grup przedmiotów do wyboru było wyni-

kiem analizy współczesnych trendów w turystyce i rekreacji. Plan studiów realizowany od roku akademickiego 2021/2022 przewiduje, iż student (pod koniec semestru 4) dokona wyboru w jakim zakresie (specjalności) zamierza ukończyć studia na kierunku. Plan przewiduje wybór jednej z trzech grupy przedmiotów do wyboru, w zakresie:

- Manager w turystyce i rekreacji
- Turystyka uzdrowiskowa, Wellness i SPA
- Turystyka krajów karpaccich

Absolwent studiów na kierunku w zakresie: **Manager w turystyce i rekreacji**, posiada wiedzę i umiejętności w zakresie zarządzania przedsiębiorstwem turystycznym, organizacji imprez turystycznych i rekreacyjnych realizowanych dla różnych grup; wiedzę i umiejętności w procesie komunikowania się obejmującą znajomość technik komunikacji społecznej i interpersonalnej, wiedzę z zakresu zasad i technik reklamy i umiejętność posługiwania się nimi, umiejętność z zakresu organizacji pracy biurowej w turystyce, umiejętność negocjacji i rozwiązywania konfliktów w turystyce, jak również bezpośredniej obsługi ruchu turystycznego.

Absolwenci studiów w tym zakresie przygotowani są do pracy w biurach podróży, w przedsiębiorstwach i organizacjach turystycznych, ośrodkach sportu i rekreacji, informacji i promocji turystycznej, w tym także bezpośredniej obsłudze ruchu turystycznego (pilotaż, przewodnictwo terenowe).

Absolwent studiów na kierunku w zakresie: **Turystyka uzdrowiskowa, Wellness i SPA**, posiada wiedzę i umiejętności w zakresie podstaw prawnych funkcjonowania uzdrowisk oraz ich turystycznego zagospodarowania, turystyki i lecznictwa uzdrowiskowego, usług Wellness i SPA, odnowy biologicznej, podstaw terapii fizykalnej i masażu klasycznego. Program nauczania uwzględnia również wykorzystanie walorów przyrodniczych w odnowie sił psychofizycznych człowieka.

Absolwenci studiów w tym zakresie przygotowani są do pracy w ośrodkach uzdrowiskowych, ośrodkach odnowy biologicznej oraz obiektach Wellness i SPA.

Absolwent studiów na kierunku w zakresie: **Turystyka krajów karpaccich**, posiada wiedzę i umiejętności w zakresie geografii turystycznej regionów karpaccich oraz organizacji i funkcjonowania turystyki w krajach karpaccich; wiedzę i umiejętności w zakresie funkcjonowania i prowadzenia gospodarstw agroturystycznych w obszarach górskich; umiejętności i kompetencje w zakresie terenoznawstwa i współczesnych metod nawigacji oraz przewodnictwa turystycznego. Absolwent posiadał będzie także obszerną wiedzę w zakresie zagospodarowania turystycznego obszarów górskich, jak również dysponował podstawowymi umiejętnościami w zakresie projektowania i znakowania szlaków górskich.

Absolwenci studiów w tym zakresie przygotowani będą do pracy w schroniskach turystycznych, hotelach i pensjonatach, ośrodkach wypoczynkowych czy agroturystycznych, w tym także w bezpośredniej obsłudze ruchu turystycznego (informacja turystyczna, pilotaż wycieczek, przewodnictwo turystyczne), zarówno na terenie Karpat polskich, jak i innych regionów karpaccich na terenie Europy.

Niezależnie od wybranej specjalności (grupy przedmiotów do wyboru w zakresie), każdy absolwent kierunku, od roku akademickiego 2021 otrzymuje certyfikat potwierdzający uzyskanie w toku studiów kwalifikacji:

- Pilota wycieczek zagranicznych
- Animatora czasu wolnego w turystyce i rekreacji

Uzyskanie kwalifikacje – o których wyżej – od roku 2021 wpisywane są również do suplementu dyplomu ukończenia studiów licencyjnych.

5. cech wyróżniających koncepcję kształcenia oraz wykorzystanych wzorców krajowych lub międzynarodowych:

Cechami wyróżniającymi koncepcję kształcenia na kierunku Turystyka i rekreacja są:

- silne powiązanie koncepcji kształcenia na kierunku z pasmem Karpat, pobliskim obszarem nadgranicznym i transgranicznym,
- szerokie spektrum możliwości zatrudnienia po ukończeniu studiów,
- praktyczny charakter kształcenia z dużą ilością zajęć kształtujących umiejętności praktyczne (w tym: Obóz letni w Pieninach i na Podhalu, Ćwiczenia terenowe z Historii architektury i sztuki, Ćwiczenia terenowe w wybranym regionie Karpat, Ćwiczenia z Obsługi ruchu turystycznego realizowane zwykle na terenie Węgier i Słowacji, czy zajęcia z wybranej formy Turystyki kwalifikowanej – pieszej górskiej lub rowerowej),
- różnorodny charakter praktyk studenckich (m.in. w: instytucjach turystycznych, biurach podróży, obiektach hotelarskich, obiektach sanatoryjno-uzdrowiskowych oraz ośrodkach Wellness i SPA, ośrodkach sportowo-rekreacyjnych, gospodarstwach agroturystycznych)
- bogata oferta wyjazdów w ramach programu Erasmus+, w tym (ciesząca się znaczną popularnością wśród studentów) możliwość odbywania kilkumiesięcznych praktyk wakacyjnych w sieciach renomowanych hoteli zagranicznych
- stała współpraca z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi, współpraca ze szkołami partnerskimi oraz władzami miasta,
- atrakcyjne i unikatowe specjalności dostosowane do wymogów współczesnego rynku pracy,
- szeroka oferta kształcenia w zakresie języków obcych,
- stwarzanie studentom możliwości łączenia studiów z systematyczną aktywnością turystyczną i krajoznawczą, którą mogą realizować w ramach Studenckich Kół Naukowych,

Metody nauczania oraz sposoby weryfikacji osiągniętych efektów uczenia się ustalone zostały w oparciu o indywidualne doświadczenia dydaktyczne pracowników, zdobyte m.in. w krajowych konferencjach branżowych, udział w wizytach studyjnych (także zagranicznych), a także doświadczenia wyniesionych ze współpracy z innymi ośrodkami akademickimi kształcącymi w zakresie turystyki i rekreacji (np. Akademia Wychowania Fizycznego w Krakowie). Nie do przecenienia w tym zakresie wydają się również kompetencje i doświadczenia praktyczne kadry naukowo-dydaktycznej Zakładu zdobyte w toku ich kilkudziesięcioletniej aktywności turystycznej i podróźniczej.

6. *kluczowych kierunkowych efektów uczenia się, ze wskazaniem ich związku z koncepcją, poziomem oraz profilem studiów, a także z aktualnym stanem wiedzy i jej zastosowaniami w zakresie dyscypliny/dyscyplin, do której/których kierunek jest przyporządkowany, jak również stanem praktyki w obszarach działalności zawodowej/gospodarczej oraz zawodowego rynku pracy właściwych dla kierunku:*

W 2012 r. program studiów na kierunku Turystyka i rekreacja został opracowany zgodnie z wymogami Krajowych Ram Kwalifikacji (KRK) a następnie zaktualizowany w 2017 roku zgodnie z Polską Ramą Kwalifikacji (PRK). Kierunkowe efekty uczenia się zostały zdefiniowane w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, umożliwiając jednocześnie stworzenie systemu weryfikacji oraz oceny stopnia ich osiągnięcia. Efekty uczenia się dla kierunku Turystyka i rekreacja przyporządkowane zostały wówczas do trzech dyscyplin naukowych, ze wskazaniem **nauk o kulturze fizycznej** – jako dyscypliny wiodącej.

Wszystkie kierunkowe efekty uczenia się są weryfikowane w sposób określony w kartach przedmiotów, a nakład pracy studenta niezbędny do osiągnięcia tych efektów jest mierzony za pomocą punktów ECTS przypisanych do zajęć. Program studiów pozwala osiągnąć studentom kompetencje

niezbędne do podjęcia pracy w branży turystycznej i rekreacyjnej, w tym także w zakresie bezpośredniej obsługi ruchu turystycznego.

Opis kierunkowych efektów uczenia się zawiera: 10 efektów z zakresu wiedzy, 12 z zakresu umiejętności i 9 efektów z zakresu kompetencji społecznych, które wzajemnie uzupełniają się oraz kształtują świadomość konieczności samodoskonalenia. Plan studiów i dobór treści kształcenia uwzględnia i odpowiada aktualnym trendom i rozwiązaniom stosowanym w zakresie kształcenia kadry turystycznych.

Praktyczne umiejętności zawodowe nabyte podczas praktyk – połączone z umiejętnościami interpersonalnymi nabytymi przez studentów podczas zajęć na Uczelni – powodują, że absolwenci są przygotowani zarówno do kontynuowania studiów magisterskich II stopnia, jak i podjęcia pracy zawodowej bezpośrednio po ukończeniu studiów I stopnia. Kluczowymi kierunkowymi efektami uczenia się, związanymi z koncepcją, poziomem oraz profilem kształcenia na kierunku Turystyka i rekreacja są:

*K_W01; K_W02; K_W05; K_W06; K_W07; K_W08;
K_U01; K_U02; K_U03; K_U05; K_U08; K_U10; K_U11;
K_K01; K_K02; K_K07; K_K08; K_K09.*

Efekty te pozwalają studentom poznać strukturę, funkcje i cele systemu kształcenia dla potrzeb branży turystycznej i rekreacyjnej oraz uświadomić im ich związek z trzema dyscyplinami naukowymi do których przyporządkowany został kierunek studiów.

Student zna w zaawansowanym stopniu terminologię używaną w turystyce i rekreacji, wybrane fakty i zjawiska oraz dotyczące ich metody i teorie w zakresie turystyki i rekreacji, uwzględniające m.in. podstawy turystyki, podstawy rekreacji, podstawy hotelarstwa, geografii turystyczną, krajoznawstwo, ekonomikę turystyki i rekreacji, organizację i zarządzanie, rynek usług turystycznych oraz przedmioty komplementarne dla turystyki, takie jak: anatomia i fizjologia człowieka, przedsiębiorczość, historia architektury i sztuki. Zna także podstawowe uwarunkowania przyszłej działalności zawodowej związanej z kierunkiem studiów, w tym pojęcia i zasady przedsiębiorczości oraz organizacji i działalności podmiotów turystycznych i rekreacyjnych, ekonomiki turystyki, komunikacji społecznej i interpersonalnej, zasady bezpośredniej obsługi ruchu turystycznego i organizacji imprez turystycznych i rekreacyjnych. Ma szeroką wiedzę na temat przydatności przestrzeni geograficznej dla potrzeb turystyki i rekreacji oraz roli dziedzictwa kulturowego w obsłudze ruchu turystycznego.

Student potrafi wykorzystać posiadaną wiedzę podczas wykonywania zadań technicznych i ruchowych z zakresu wybranych form aktywności ruchowej oraz posługiwania się podstawowym sprzętem wykorzystywanym w turystyce i rekreacji. Potrafi również wykonywać różnorodne działania z zakresu komunikacji społecznej i interpersonalnej. Potrafi także wykorzystać posiadaną wiedzę podczas wykonywania zadań z zakresu obsługi programów informatycznych wykorzystywanych w turystyce i rekreacji. Potrafi również wykorzystać posiadaną wiedzę podczas zadań pozwalających na prowadzenie badań i analizowanie ich wyników, w tym zastosować je w pracy licencjackiej z zakresu turystyki i rekreacji. Bardzo istotną umiejętnością zdobytą podczas studiów jest opanowanie co najmniej dwóch nowożytnych języków obcych, w zakresie wymagań określonych dla poziomu odpowiednio B1 i B2 ESOKJ. Student potrafi w końcu także wykorzystać posiadaną wiedzę podczas wykonywania zadań z zakresu bezpośredniej obsługi ruchu turystycznego.

Student jest gotów do krytycznej oceny posiadanej wiedzy i konieczności ciągłego dokształcania się, odpowiedzialnego pełnienia ról zawodowych i okazywania szacunku wobec klienta, formułowania opinii dotyczących konkretnych klientów i grup społecznych biorących udział w działaniach turystycznych i rekreacyjnych. Bardzo istotną kompetencją doskonaloną w toku studiów jest gotowość do odpowiedzialnego przygotowania się do swojej pracy i dbałości o poziom sprawności fizycznej, jak

również gotowość do świadomej odpowiedzialności za dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze regionu, kraju i Europy.

Z uwagi na praktyczny profil kierunku, przyjęto, że kluczowe efekty uczenia się mają prowadzić do uzyskania przez studentów kompetencji praktycznych. Dotyczy to również kompetencji społecznych, kształtujących w tym przypadku przede wszystkim gotowość do pracy z ludźmi w różnym wieku, samokształcenia i doskonalenia zawodowego, odpowiedzialności w podejmowanych decyzjach zawodowych oraz krytycznej i konstruktywnej samooceny.

Biorąc pod uwagę profil studiów, szczególną uwagę zwrócono na formę prowadzonych zajęć i ich strukturę, przypisując zajęciom kształtującym umiejętności praktyczne 97,4 pkt. ECTS co stanowi ponad 54% ogólnej liczby punktów.

7. efektów uczenia się prowadzących do uzyskania kompetencji inżynierskich, z ukazaniem przykładowych rozwinięć na poziomie wybranych zajęć lub grup zajęć służących zdobywaniu tych kompetencji, w przypadku kierunku studiów kończących się uzyskaniem tytułu zawodowego inżyniera/magistra inżyniera:

nie dotyczy

8. spełnienia wymagań odnoszących się do ogólnych i szczegółowych efektów uczenia się zawartych w standardach kształcenia określonych w rozporządzeniach wydanych na podstawie art. 68 ust. 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, w przypadku kierunków studiów przygotowujących do wykonywania zawodów, o których mowa w art. 68 ust. 1 powołanej ustawy:

nie dotyczy

Dodatkowe informacje, które uczelnia uznaje za ważne dla oceny kryterium 1:

Karpacka Państwowa Uczelnia w Krośnie, spełniając wszystkie kryteria wymagane przy aplikowaniu do nadania jej statusu akademii nauk stosowanych, złożyła w ostatnim czasie wniosek do Ministra Edukacji i Nauki w tej sprawie. Otrzymanie pozytywnej decyzji umożliwi Uczelni zmianę dotychczasowego statusu Uczelni i uzyskanie – zaakceptowanej w lipcu 2022 przez Senat KPU – nowej nazwy: Państwowa Akademia Nauk Stosowanych.

Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się

1. doboru kluczowych treści kształcenia, w tym treści związanych z praktycznymi zastosowaniami wiedzy w zakresie dyscypliny/dyscyplin, do której/których kierunek jest przyporządkowany, normami i zasadami, a także aktualnym stanem praktyk i w obszarach działalności zawodowej/gospodarczej oraz zawodowego rynku pracy właściwych dla kierunku oraz w zakresie znajomości języków obcych, ze wskazaniem przykładowych powiązań treści kształcenia z kierunkowymi efektami uczenia:

Dobór kluczowych treści kształcenia został dokonany zgodnie z aktualnym stanem wiedzy i praktyki oraz z zachowaniem zasad problemowego podejścia do treści, kształtowania umiejętności praktycznych oraz aktywizacji studentów i włączania ich w obszar działalności zawodowej. Treści programowe poszczególnych przedmiotów dobierano tak, aby zrealizować założone efekty uczenia się. Przyporządkowanie kierunkowych efektów uczenia się do poszczególnych zajęć dydaktycznych zawarto w matrycach efektów uczenia się, które wykazują, że studia umożliwiają realizację wszystkich założonych efektów uczenia się.

Treści kształcenia realizowane w ramach zajęć przenikają się i uzupełniają tak, by zaistniała możliwość ukazania danego zagadnienia w możliwie jak najbardziej szerokim kontekście. Wskazane treści dobierane są przez koordynatorów przedmiotów z uwzględnieniem aktualnego stanu wiedzy w zakresie trzech dziedzin i trzech dyscyplin naukowych do których przyporządkowano kształcenia na kierunku Turystyka i rekreacja. Koordynator przedmiotu zgodnie z *Procedurą weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się* sprawdza poprawność opracowania karty przedmiotu i aktualizuje ją przed rozpoczęciem roku akademickiego, a Koordynator Zakładowy ds. Zapewniania Jakości Kształcenia (KZ-ZJK) w porozumieniu z kierownikiem koordynuje ten proces. Program praktyk zawodowych na kierunku realizowany jest od 2 semestru studiów w wyodrębnionych dniach tygodnia (najczęściej w piątek) oraz w przerwach wakacyjnych po pierwszym i drugim roku studiów.

Na podstawie podpisanych porozumień, studenci mają możliwość wyboru odbywania miejsca praktyki zawodowej i zrealizowania jej odpowiednio: w biurach podróży, różnorodnych instytucjach turystycznych, obiektach hotelarskich, ośrodkach sportu i rekreacji, obiektach sanatoryjno-uzdrowiskowych. Plan studiów przewiduje w szóstym semestrze ściślejsze powiązanie miejsca odbywania praktyki z wybranym (od semestru piątego) zakresem kształcenia, precyzyjnie określonym w planie studiów.

Program studiów i osiągnane efekty uczenia się pozwalają absolwentom kierunku Turystyka i rekreacja na kontynuowanie studiów II stopnia zarówno w Karpackiej Państwowej Uczelni w Krośnie (dość częstym wyborem staje się dla nich w ostatnich latach zwłaszcza kierunek Zarządzanie) lub innych ośrodkach akademickich i rozwijanie kompetencji w obszarach niezwiązanych z edukacją.

W planie studiów znajdują się zajęcia z dwóch języków obcych. Lektorat z j. obcego I (angielskiego) realizowane przez 4 semestry, po 30 godz. kontaktowych w każdym, co odpowiada 8 pkt.

ECTS. Lektorat z j. obcego I kończą się egzaminem na poziomie B2 Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego. Nauka j. angielskiego kontynuowana jest przez studentów w semestrze piątym, w którym w planie studiów przewidziano kolejne 30 godzin (2 pkt. ECTS) w ramach języka obcego specjalistycznego.

Atutem kształcenia na kierunku w zakresie języków obcych jest obowiązkowy lektorat z II języka obcego (do wyboru niemieckiego, lub rosyjskiego, a w razie utworzenia się odpowiedniej liczebnie grupy, także innego j. obcego nowożytnego), realizowany przez 3 semestry, po 30 godz. kontaktowych w każdym, co odpowiada 6 pkt. ECTS. Lektorat z j. obcego II studenci kończą się egzaminem na poziomie B1 Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego. W zakresie kształcenia językowego w kartach przedmiotu określono stosowne efekty uczenia się, które są powiązane z efektami kierunkowymi w zakresie umiejętności: student potrafi posługiwać się językiem obcym w zakresie dziedzin naukowych właściwych dla studiowanego kierunku zgodnych z wymaganiami określonymi dla poziomu B2 ESOKJ (symbol efektu uczenia się: K_U10).

Przykłady powiązań treści kształcenia z kierunkowymi efektami uczenia się

Przedmiot	Efekt uczenia się	Opis
Obsługa ruchu turystycznego C.10	K_W01 – w zaawansowanym stopniu terminologię używaną w turystyce i rekreacji;	Przykładowe treści kształcenia Zasady programowania imprez turystycznych.
	K_W07 – podstawowe uwarunkowania działalności zawodowej związanej z kierunkiem studiów, w tym podstawowe pojęcia i zasady z zakresu bezpośredniej obsługi ruchu turystycznego, organizacji imprez turystycznych i rekreacyjnych oraz wiedzę z zakresu technik promocji i informacji turystycznej;	Zasady programowania imprez turystycznych. Zasady programowania imprez turystyki aktywnej. Zasady programowania imprez pobytowych Praktyczne programowanie imprez turystycznych. Praktyczne programowanie imprez turystyki aktywnej. Samodzielne kalkulowanie imprez turystycznych. Dokumenty w obsłudze ruchu turystycznego. Kalkulacja imprez turystycznych. Pilotaż i przewodnictwo turystyczne. Obsługa ruchu turystycznego na poszczególnych etapach podróży Baza noclegowa i gastronomiczna, zasady współpracy. Ubezpieczenia turystyczne
	K_W010 – podstawowe uwarunkowania działalności zawodowej związanej z kierunkiem studiów, w tym podstawowe pojęcia i zasady w zakresie metodyki wykonywania zadań, normach, procedurach i dobrych	Praktyczne programowanie imprez turystycznych. Praktyczne programowanie imprez turystyki aktywnej. Samodzielne kalkulowanie imprez turystycznych. Baza noclegowa i gastronomiczna, zasady współpracy. Jakość obsługi ruchu turystycznego. Etyka w turystyce.

	<p>praktykach stosowanych w instytucjach związanych z turystyką i rekreacją;</p> <p>K_U04 - wykorzystywać posiadaną wiedzę podczas identyfikowania potrzeb klienta indywidualnego oraz grupy społecznej;</p> <p>K_U06 - wykorzystywać posiadaną wiedzę podczas prowadzenia dokumentacji dotyczącej funkcjonowania jednostek, instytucji oraz podejmowanych działań w zakresie turystyki i rekreacji;</p> <p>K_U07 – planować i organizować pracę indywidualną oraz zespołową w zakresie projektowania, organizowania oraz prowadzenia działań w zakresie turystyki i rekreacji;</p> <p>K_K02 - odpowiedzialnego pełnienia ról zawodowych w tym okazywania szacunku wobec klienta indywidualnego i zbiorowego oraz wykazywania troski o jego dobro.</p>	<p>Praktyczne programowanie imprez turystycznych. Samodzielne kalkulowanie imprez turystycznych. Czynniki rozwoju współczesnego ruchu turystycznego Motywy uprawiania turystyki.</p> <p>Samodzielne kalkulowanie imprez turystycznych. Dokumenty w obsłudze ruchu turystycznego.</p> <p>Praktyczne programowanie imprez turystycznych. Samodzielne kalkulowanie imprez turystycznych. Wpływ czarteru, miejsc bezpłatnych, marży oraz założonego ryzyka sprzedaży na cenę imprezy. Symulacje cenowe.</p> <p>Praktyczne programowanie imprez turystycznych. Samodzielne kalkulowanie imprez turystycznych. Jakość obsługi ruchu turystycznego. Etyka w turystyce.</p>
--	--	---

Przykładowo, efekt K_W07 – „student zna podstawowe uwarunkowania działalności zawodowej związanej z kierunkiem studiów, w tym podstawowe pojęcia i zasady z zakresu bezpośredniej obsługi ruchu turystycznego, organizacji imprez turystycznych i rekreacyjnych oraz wiedzę z zakresu technik promocji i informacji turystycznej” student uzyskuje na wielu przedmiotach, m.in.: Technologii informacyjnej, Ćwiczeń terenowych z obsługi ruchu turystycznego, Obozu letniego turystycznego czy Turystyki kwalifikowanej – do wyboru: pieszej górskiej lub rowerowej.

Kształtowanie umiejętności praktycznych znajduje pokrycie m.in. w efekcie K_U06 „student potrafi wykorzystywać posiadaną wiedzę podczas prowadzenia dokumentacji dotyczącej funkcjonowania jednostek, instytucji oraz podejmowanych działań w zakresie turystyki i rekreacji”. Efekt ten osiągnąć jest poprzez realizację treści kształcenia m.in. w ramach przedmiotu Krajoznawstwo, Obsługa ruchu turystycznego oraz na praktykach zawodowych.

Kompetencje społeczne m.in. w zakresie odpowiedzialnego pełnienia ról zawodowych w tym okazywania szacunku wobec klienta indywidualnego i zbiorowego oraz wykazywania troski o jego dobro (efekt K_K02) student osiąga przede wszystkim na przedmiotach o charakterze praktycznym, jak Ćwiczenia terenowe z obsługi ruchu turystycznego, Obóz letni turystyczny, a także na Krajoznawstwie, Obsłudze ruchu turystycznego, Marketingu usług turystycznych i innych.

2. *doboru metod kształcenia i ich cech wyróżniających, ze wskazaniem przykładowych powiązań metod z efektami uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych, w szczególności umożliwiających rozwijanie umiejętności praktycznych, w tym posługiwania się zaawansowanymi technikami informacyjno-komunikacyjnymi, jak również nabycie kompetencji językowych w zakresie znajomości języka obcego:*

Przy doborze metod kształcenia kierowano się specyfiką przedmiotów, formą zajęć i praktycznym profilem kierunku studiów. Najczęściej na wykładach stosowane są metody podające (wykład informacyjny z użyciem technik multimedialnych) i problemowe. Pozostałe zajęcia mają charakter praktyczny i są realizowane na ogół przez nauczycieli z dużym doświadczeniem pozauczelnianym lub dorobkiem naukowym, co pozwala studentom zdobyć praktyczną wiedzę (know-how) i umiejętności z zakresu prowadzonych przedmiotów.

Przykładowe rozwiązania: po zapoznaniu studentów ze specyfiką nauczanego przedmiotu (dyscypliny), przedstawieniu metod, form i zasad nauczania, studenci przygotowują własne projekty, prezentacje a następnie samodzielnie przedstawiają je podczas zajęć. Efekty ich pracy są następnie szczegółowo omawiane przez nauczyciela oraz poddawane dyskusji na forum całej grupy. Celem takich zajęć jest przygotowanie studentów do przyszłej pracy zawodowej, zwłaszcza w bezpośredniej obsłudze ruchu turystycznego, w animacji czasu wolnego w turystyce i rekreacji prowadzonej w różnorodnych środowiskach, pracy w instytucjach turystycznych, ośrodkach sportu i rekreacji, itp.

Podczas zajęć terenowych z **Turystyki kwalifikowanej** (odpowiednio pieszej górskiej lub rowerowej) studenci doskonalą znajomość walorów krajoznawczych poznawanego obszaru, znajomość przepisów prawnych związanych z turystyką kwalifikowaną (pieszą górską, lub rowerową), poznają metodykę organizowania wycieczek i imprez turystyki kwalifikowanej, kształtują umiejętności przekazu przewodnickiego oraz uzyskiwania informacji z różnych źródeł wiedzy krajoznawczej. Ważnym celem tego typu zajęć jest także doskonalenie umiejętności samodzielnego prowadzenia grupy, akcentowania potrzeb współpracy i odpowiedzialnego zachowania, także z uwzględnieniem potrzeb osób słabszych. Bardzo istotnym celem takich zajęć jest także kształtowanie umiejętności czytania i interpretacji map topograficznych i turystycznych, kształtowanie umiejętności wykorzystania specjalistycznego sprzętu turystycznego oraz umiejętności z zakresu rozwiązywania konfliktów w grupie. Tym samym student osiąga między innymi efekty: K_W01 – zna w zaawansowanym stopniu terminologię używaną w turystyce i rekreacji; K_W07 – zna zasady z zakresu bezpośredniej obsługi ruchu turystycznego, organizacji imprez turystycznych i rekreacyjnych; K_U03 – potrafi wykonywać zadania z zakresu umiejętności komunikacji społecznej i interpersonalnej; K_K03 – odpowiedzialnego pełnienia ról zawodowych w tym podejmowania działań grupowych i realizowania w nich różnych ról; K_K05 – prawidłowej identyfikacji i rozstrzygnięcia dylematów związanych z wykonywaniem zawodu.

W trakcie **Obozu letniego** odbywającego się pod koniec 2 semestru (realizowanego każdorazowo w formie kilkudniowego wyjazdu powiązanego z zakwaterowaniem) na terenie Pienin i Podhala, studenci zapoznają się między innymi z zasadami kierowania grupą turystyczną, przewodnictwa na trasie, bezpieczeństwa i zasad zachowania się w górach, zasad zwiedzania obiektów dziedzictwa kulturowego, kwaterowania grup turystycznych, animacji i integracji grupy, współpraca z innymi osobami w zakresie bezpośredniej obsługi grup turystycznych Tym samym student osiąga między innymi efekty: K_W06 – zna i rozumie podstawowe uwarunkowania działalności zawodowej związanej z kierun-

kiem studiów, w tym podstawowe pojęcia i zasady z zakresu komunikowania się obejmującą znajomość technik komunikacji społecznej; K_U02 – potrafi wykorzystywać posiadaną wiedzę podczas posługiwania się podstawowym sprzętem wykorzystywanym w turystyce górskiej; K_U011 – potrafi wykorzystywać wiedzę podczas wykonywania zadań w zakresie bezpośredniej obsługi ruchu turystycznego zarówno w terenie otwartym jak i w obiektach dziedzictwa kulturalnego; K_K09 – jest gotów do świadomej odpowiedzialności za dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze regionu, kraju oraz Europy

Podczas ćwiczeń terenowych z **Obsługi ruchu turystycznego** (realizowanych każdorazowo w formie kilkudniowego wyjazdu zagranicznego), studenci przyswajają metody integracji grupy, komunikacja werbalnej – komunikacja jednostronna i niewerbalnej – zasada otwartości (bariery komunikacyjne), poznają zasady współpracy w sytuacji zadaniowej (rola i typy przywódców grup formalnych i nieformalnych), przede wszystkim przygotowują się i poznają zasady samodzielnego prowadzenia trasy turystycznej, w tym wszechstronnego zaprezentowania konkretnych walorów turystycznych i krajoznawczych. Tym samym osiągają między innymi efekty: K_W07 – zna podstawowe uwarunkowania działalności zawodowej związanej z kierunkiem studiów, w tym podstawowe pojęcia i zasady z zakresu bezpośredniej obsługi ruchu turystycznego oraz organizacji imprez turystycznych i rekreacyjnych; K_W08 – zna podstawowe uwarunkowania działalności zawodowej związanej z kierunkiem studiów, w tym podstawowe pojęcia i zasady dotyczące przestrzeni geograficznej dla potrzeb turystyki i rekreacji oraz miejsca i roli dziedzictwa kulturowego w obsłudze ruchu turystycznego; K_U03 – potrafi wykonywać zadania z zakresu umiejętności komunikacji społecznej i interpersonalnej; K_U04 – potrafi wykorzystywać posiadaną wiedzę podczas identyfikowania potrzeb klienta indywidualnego oraz grupy; K_U11 – potrafi wykorzystywać wiedzę podczas wykonywania zadań w zakresie bezpośredniej obsługi ruchu turystycznego; K_K02 – ma świadomość okazywania szacunku wobec klienta indywidualnego i zbiorowego, wykazuje troskę o jego dobro; K_K03 – ma świadomość odpowiedzialnego pełnienia ról zawodowych w tym m.in. rolę przywódcy grupy, animatora.

Praktyki zawodowe stanowią integralną część programu studiów i pozwalają studentom kierunku Turystyka i rekreacja na zdobycie umiejętności praktycznego zastosowania posiadanych wiadomości teoretycznych dotyczących organizacji i obsługi ruchu turystycznego oraz imprez sportowych i rekreacyjnych, przygotowanie się do samodzielnej pracy i podejmowania samodzielnych decyzji, poznanie działalności jednostek obsługi ruchu turystycznego oraz sportu i rekreacji w warunkach gospodarki rynkowej, badanie potrzeb lokalnego rynku turystycznego oraz aktywności ruchowej, zapoznanie z zakresem, sprzedażą i jakością oferty turystycznej oraz sportowo-rekreacyjnej, poznanie zasad obiegu dokumentów oraz ich wypełnianiem i prowadzeniem, zapoznanie ze sposobami rozliczeń finansowych z kontrahentami krajowymi i zagranicznymi, samodzielnego tworzenia produktu turystycznego oraz tworzenia i prowadzenia imprezy sportowej lub rekreacyjnej, zapoznanie z formami reklamy, nowoczesnej organizacji jednostki obsługi ruchu turystycznego.

W konsekwencji realizacji praktyk zawodowych studenci osiągają między innymi efekty: K_W03 – zna i rozumie w zaawansowanym stopniu wybrane fakty i zjawiska oraz dotyczące ich metody i teorie w zakresie prawnych, organizacyjnych oraz etycznych uwarunkowań działalności zawodowej ze szczególnym uwzględnieniem obsługi ruchu turystycznego; K_W05 – zna i rozumie podstawowe uwarunkowania działalności zawodowej związanej z kierunkiem studiów, w tym podstawowe pojęcia i zasady z zakresu przedsiębiorczości, organizacji i prowadzenia działalności podmiotów turystycznych i rekreacyjnych; K_U04 – potrafi wykorzystywać posiadaną wiedzę podczas identyfikowania potrzeb klienta indywidualnego oraz grupy społecznej; K_U06 – potrafi wykorzystywać posiadaną wiedzę podczas prowadzenia dokumentacji dotyczącej funkcjonowania jednostek, instytucji oraz podejmowanych działań w zakresie turystyki i rekreacji; K_K02 – jest gotów do odpowiedzialnego pełnienia ról zawodowych w tym okazywania szacunku wobec klienta indywidualnego i zbiorowego oraz wykazywania troski o jego dobro; K_K05 – jest gotów do prawidłowej identyfikacji i rozstrzygania dylematów związanych z wykonywaniem zawodu.

W pierwszym semestrze realizowany jest przedmiot **Technologia informacyjna**. Treści programowe tych zajęć obejmują między innymi: pracę z plikami i folderami, korzystanie z platformy e-learningowej oraz aplikacji służących do organizacji spotkań zdalnych (ZOOM, MS TEAMS). Funkcje i obsługa pakietu MS Office. Zasady bezpiecznej pracy w Internecie. Ponadto w ramach tego przedmiotu studenci nabywają umiejętności wykorzystania zasobów elektronicznych do pozyskiwania informacji. W trzecim semestrze studiów realizowany jest przedmiot: **Systemy rezerwacyjne w turystyce krajowej i zagranicznej**, prowadzony przez specjalnie w tym celu zatrudnionego praktyka, pracującego na co dzień w biurze podróży. Treści kształcenia tego przedmiotu zakładają wyposażenie studentów w wiedzę dotyczącą programów i aplikacji rezerwacyjnych stosowanych obecnie w branży turystycznej oraz praktycznych umiejętności posługiwania się nimi.

Zajęcia z dwóch języków obcych realizowane są w formie lektoratów w łącznym wymiarze 240 godzin (16 pkt. ECTS), a wykład z przedmiotu **Tourism service management** (Obsługa ruchu turystycznego), w wymiarze 30 godz., w sem. 4, prowadzony jest w języku angielskim.

3. zakresu korzystania z metod i technik kształcenia na odległość:

Na kierunku Turystyka i rekreacja metody i techniki kształcenia na odległość ze względu na specyfikę kierunku wykorzystywane są w niewielkim zakresie i tylko jako pomocnicza forma zajęć. Realizacja zajęć zdalnych odbywa się zgodnie z Procedurą (WSZJK-U/9) oraz zarządzeniami i komunikatami Rektora. Studenci mają dostęp do Portalu Wirtualnej Edukacji E-student (platforma MOODLE), na którym znajdują się materiały do kursów wspierające nauczanie przedmiotów realizowanych w ramach programu studiów.

W związku z ogłoszeniem stanu pandemii, od roku akademickiego 2019/2020 wprowadzono realizację zajęć w formie hybrydowej, tj. stacjonarnie na terenie Uczelni, w okresie sprzyjających warunków sanitarnych oraz w formie zdalnej z użyciem elektronicznych środków przekazu, w okresie obojętnych obostrzeń. W terminie od 12 marca 2020 r. do 30 kwietnia 2020r. zajęcia prowadzone były w formie zdalnej. Po tym okresie część zajęć praktycznych, z zachowaniem obowiązujących zasad reżimu sanitarnego, mogła być realizowana na Uczelni. Ponadto w Uczelni opracowano zasady realizacji zajęć w formie stacjonarnej i hybrydowej, a także określono warunki przeprowadzania egzaminów dyplomowych. Nauczyciele zostali zobowiązani do regularnego informowania kierowników zakładów o skali realizacji zajęć w formie zdalnej, co pozwoliło na bieżącą ewaluację całego procesu. W celu umożliwienia efektywnej realizacji zajęć i osiągnięcia wszystkich założonych efektów kształcenia okres prowadzenia zajęć dydaktycznych został wydłużony do 12 lipca 2020 r. W okresie nauczania zdalnego nauczyciele zostali zobowiązani do przeprowadzania bieżącej kontroli osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się.

W roku akademickim 2020/2021, od 1 października wprowadzono nauczanie hybrydowe, łącząc tradycyjny tryb prowadzenia zajęć z realizacją części zajęć (głównie wykładowych) metodami zdalnymi. Jednak z uwagi na sytuację epidemiologiczną ponownie, od 24 października 2020 r., zawieszono prowadzenie zajęć w formie stacjonarnej w obiektach Uczelni. W tym okresie, ze względu na szczególne znaczenie realizacji zajęć praktycznych w kontekście bezpośrednim, pozostawiając możliwość realizacji praktyk zawodowych, zajęć praktycznych wskazanych przez kierownika zakładu oraz koniecznych do przygotowania prac licencjackich na terenie Uczelni, a w przypadku praktyk – w podmiotach zewnętrznych. Kształcenie zdalne odbywało się w oparciu o kontakty synchroniczne, z wykorzystaniem platform ZOOM, MS TEAMS oraz uczelnianej platformy e-learningowej, za pośrednictwem której studenci otrzymywali materiały do zajęć i ćwiczeń dydaktycznych.

W roku akademickim 2021/2022 powrócono do realizacji zajęć w trybie stacjonarnym na Uczelni. Na kierunku Turystyka i rekreacja ze względu na niewielką liczebność grup oraz infrastrukturę, która

pozwałała zachować reżim sanitarny, wszystkie zajęcia prowadzone były w tradycyjnej formie, czyli w kontakcie bezpośrednim.

Na stronie internetowej Uczelni zamieszczono filmy instruktażowe dotyczące wykorzystania narzędzi do komunikacji zdalnej i prowadzenia zajęć z wykorzystaniem platform ZOOM, MS TEAMS i MOODLE., przeprowadzone zostały szkolenia dla nauczycieli i studentów, a dodatkowo opiekunowie pierwszych roczników przeprowadzili szkolenie z powyższego zakresu na spotkaniach rozpoczynających rok akademicki 2020/2021 (w trakcie Dni adaptacyjnych). Monitoring realizacji zajęć zdalnych prowadzony był przez kierowników zakładów poprzez: weryfikację dokumentacji realizacji prowadzenia zajęć zdalnych, analizę sprawozdań przedstawianych przez nauczycieli, losowy monitoring odbywania zajęć.

W trosce o kondycję psychiczną studentów Uczelnia zorganizowała od kwietnia 2020 r. dyżury telefoniczne dwóch psychologów w ramach Akademickiego Centrum Wsparcia KPU w Krośnie.

Studenci i pracownicy mają możliwość bezpłatnego dostępu do pakietu Office 365, w tym platformy MS TEAMS. Ponadto Uczelnia dysponuje 40 kanałami dostępu do platformy ZOOM, co umożliwia bez przeszkód realizację zajęć zdalnych w kontakcie synchronicznym. W okresie przed pandemią kształcenie zdalne na kierunku Turystyka i rekreacja ze względu na praktyczny charakter studiów ograniczało się do zamieszczania pomocniczych materiałów dydaktycznych na platformie E-student.

4. dostosowania procesu uczenia się do zróżnicowanych potrzeb grupowych i indywidualnych studentów, w tym potrzeb studentów z niepełnosprawnością, jak również możliwości realizowania indywidualnych ścieżek kształcenia,

Regulamin Studiów KPU uwzględnia możliwości dostosowania procesu uczenia się, do zróżnicowanych potrzeb grupowych i indywidualnych studentów, w tym potrzeb studentów z niepełnosprawnością. Dotyczy to również wyboru miejsca odbywania praktyk studenckich i wyboru i dopasowania tematu i zakresu pracy dyplomowej do zainteresowań studenta, z zachowaniem określonych wymagań.

Regulamin studiów przewiduje indywidualną organizację studiów (IOS), (Uchwała Senatu nr 29/19). Możliwość realizacji IOS dotyczy studenta, który ukończył co najmniej pierwszy semestr studiów i uzyskał dobre wyniki w nauce, a także posiada szczególne zainteresowania i uzdolnienia, lub znajduje się w szczególnej sytuacji osobistej. Podstawą przyznania studentowi IOS być również jego stan zdrowia, opieka nad dzieckiem lub osobą niepełnosprawną, ciąża lub studiowanie na drugim kierunku. W planie studiów, począwszy od roku akademickiego 2021/22, studenci mają możliwość wyboru kształcenia w określonym zakresie (specjalności), zgodnie z zainteresowaniami dopiero pod koniec IV semestru (kształcenie do zakresie realizowane jest obecnie w semestrach 5 i 6, w starszym planie studiów realizowane było w semestrach 3, 4, 5 i 6). Wybór kształcenia w zakresie (dawnej wybró specjalności) odbywa się każdorazowo na podstawie podpisanej przez studenta deklaracji wyboru specjalności, w której student określa swą pierwszą preferencję wyboru, zaś (w przypadku nieutworzenia grupy) także drugą.

Student może, za zgodą prorektora ds. studiów, uczestniczyć równolegle w większej niż przewidziano w programie studiów, liczbie przedmiotów do wyboru, w tym może wybrać dodatkowy zakres kształcenia (specjalność). Studenci kierunku Turystyka i rekreacja w ramach przedmiotu: Turystyka kwalifikowana (piesza górską oraz rowerową), zgodnie ze swoimi zainteresowaniami oraz predyspozycjami mają możliwość wyboru rodzaju aktywności.

Najzdolniejsi studenci Uczelni mogą ubiegać się o przyznanie stypendium z Funduszu stypendialnego im. Stanisława Pigionia, będącego funduszem własnym Uczelni. Przy wyborze wniosków oceniane są wyniki w nauce i osiągnięcia naukowe studentów. Indywidualne zainteresowania badawcze

studentów mogą być realizowane poprzez udział w pracach studenckich kół naukowych funkcjonujących na Uczelni (w roku 2021 na Uczelni aktywnie działa 24 studenckie koła naukowe).

Inną formą realizacji przez studentów indywidualnej ścieżki kształcenia jest bezpłatny udział w zajęciach nieobjętych programem studiów. Na wniosek studenta, dyrektor instytutu może zezwolić na odbycie przez niego praktyki w innym terminie, niż wskazany przez opiekuna praktyk. Studentowi może być udzielony urlop (krótkoterminowy, długoterminowy). W takim przypadku studentowi można również zaliczyć dany moduł w oparciu o uznanie osiągniętych efektów uczenia się. Opiekun roku jest osobą wspomagającą proces uczenia się w zależności od zróżnicowanych potrzeb grupowych i indywidualnych studentów.

Studenci kierunku Turystyka i rekreacja mogą realizować część swoich studiów za granicą na uczelniach partnerskich, z którymi Uczelnia zawarła umowę dwustronną w ramach programu mobilności ERASMUS+ (dla kierunku Turystyka i rekreacja podpisano kilkanaście umów tego typu).

W Uczelni funkcjonuje Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych (BON). Jego rolą jest pomoc studentom niepełnosprawnym w rekrutacji na studia i w ich trakcie, pośredniczenie w kontaktach z pracownikami dydaktycznymi, administracyjnymi i władzami Uczelni, aktywizacja studentów w życiu uczelnianym i pozauczelnianym (np. zachęcanie do członkostwa w studenckich kołach naukowych), odbywania kursów, szkoleń i staży zawodowych aktywizujących studentów z niepełnosprawnościami do życia zawodowego i funkcjonowania w społeczeństwie. W zakresie działań BON jest również zapewnienie pomocy asystenta, finansowanie transportu, organizacja zajęć mających na celu podniesienie sprawności fizycznej i psychicznej, zakup literatury specjalistycznej i naukowej w postaci audiobooków, konsultacje psychologiczne, a także informowanie o możliwości pozyskania pomocy materialnej. Studenci mają możliwość bezpłatnego skorzystania z usługi pośrednictwa Tłumacza Migam, w celu przeprowadzenia rozmowy z pracownikami Uczelni. Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych KPU w Krośnie prowadzi wypożyczalnię urządzeń specjalistycznych dla studentów z niepełnosprawnościami, a są to m.in. laptop, zestaw FM, mikrofon Oticon, tablet, dyktafon, lupe przenośną I-LOVIEW, klawiatury specjalistyczne (tj. klawiatura dla osób piszących jedną ręką, klawiatura z dużymi klawiszami dla osób słabowidzących, klawiatura z dużymi kontrastowymi literami).

5. harmonogramu realizacji programu studiów z uwzględnieniem: zajęć lub grup zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i innych osób prowadzących zajęcia oraz studentów (w przypadku gdy uczelnia prowadzi na ocenianym kierunku studia w formie stacjonarnej oraz niestacjonarnej, charakterystykę należy przedstawić odrębnie dla studiów stacjonarnych oraz niestacjonarnych), zajęć lub grup zajęć kształtujących umiejętności praktyczne oraz zajęć lub grup zajęć rozwijających kompetencje językowe w zakresie znajomości języka obcego, jak również zajęć lub grup zajęć do wyboru:

Studia I stopnia na kierunku Turystyka i rekreacja w trybie stacjonarnym trwają 6 semestrów i umożliwiają realizację treści programowych oraz uzyskanie wszystkich zakładanych efektów uczenia się. Nakład pracy studenta mierzony liczbą pkt ECTS uwzględnia bezpośredni kontakt z nauczycielem oraz pracę własną związaną z przygotowaniem do zajęć, zaliczeń, egzaminów, pracę w bibliotece, w sieci, przygotowanie własnych projektów, prezentacji, samodoskonalenie umiejętności, itp.

W ramach studiów studenci mają możliwość wyboru kształcenia w określonym zakresie (specjalności), co zwiększa kompetencje absolwenta w szeroko rozumianym obszarze takich dyscyplin jak: nauki o kulturze fizycznej, nauki o Ziemi i środowisku, nauk o sztuce oraz przygotowuje absolwentów (w sposób praktyczny) do podjęcia pracy w szeroko rozumianej branży turystycznej i rekreacyjnej. Plan studiów zakłada realizację 24 tygodni praktyk zawodowych (czyli 960 godzin, przy założeniu, że 1 tydzień=40 godzin, a 1 godzina=45 minut).

Program studiów zawierający kierunkowe efekty uczenia się opracowano według zasad określonych Zarządzeniem Rektora nr 15/19 (programy studiów 2019-2022, 2020-2023) oraz Zarządzeniem Rektora nr 21/21 oraz 22/21 (program studiów 2021-2024), 16/22 (program studiów 2022-2025).

Student, aby ukończyć studia, musi zdobyć 192 pkt. ECTS (program studiów 2020-2023), 189 ECTS (program studiów 2021-2024), 180 ECTS (program studiów 2022-2025).

Harmonogram realizacji programu studiów od roku akademickiego 2022/2023: ogólna liczba godz. zajęć prowadzonych z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia wynosi 2855 godz., na samokształcenie przewidziano w wymiarze 2037 godz. Zajęcia kształtujące umiejętności praktyczne realizowane są w wymiarze większym niż 50% liczby punktów ECTS koniecznych do ukończenia studiów i wynoszą 2654 godz. (97,4 pkt ECTS), co stanowi 54,40% ogólnej liczby punktów. Zajęciom podlegającym wyborowi przez studenta (kształcenie w wybranym zakresie, praktyki, przygotowanie pracy dyplomowej), przypisano 66 pkt. ECTS co stanowi 36,66% ogólnej liczby punktów. Zajęcia z dziedziny nauk humanistycznych lub nauk społecznych obejmują 120 godz. (8 pkt. ECTS). Łączny wymiar lektoratów języka obcego wynosi 240 godz. (16 pkt. ECTS). Praktykom zawodowym, obejmującym łącznie 960 (24 tygodnie, gdzie 1 tydzień = 40 godz. a 1 godz. 45 minut) przypisano łącznie 33 pkt ECTS.

Rozwijanie kompetencji językowych realizowane jest podczas lektoratów z języka obcego I (angielskiego), języka angielskiego specjalistycznego oraz wybranego w procesie rekrutacji II języka nowożytnego (zwykle niemiecki lub rosyjski), w łącznym wymiarze 240 godzin (16 pkt. ECTS). W j. angielskim prowadzony jest również wykład z przedmiotu *Tourism service managment* (Obsługa ruchu turystycznego), w wymiarze 30 godz., w sem. 4. Dodatkowo zajęcia z Turystyki kwalifikowanej (*Tourism adventure*) oraz Odnowy biologicznej (*Biological regeneration*) mogą być realizowane w języku angielskim, w szczególności gdy uczestniczą w nich studenci zagraniczni.

Harmonogram realizacji studiów od roku 2022/2023 na kierunku Turystyka i rekreacja obejmuje następujące grupy przedmiotów:

- A. Grupa przedmiotów ogólnych (405 godz.; 23 pkt. ECTS).
- B. Grupa przedmiotów podstawowych (280 godz.; 22 pkt. ECTS).
- C. Grupa przedmiotów kierunkowych (850 godz.; 76 pkt. ECTS).
- D. Grupa przedmiotów do wyboru, czyli odpowiednio kształcenie w zakresie:
 - D1. Manager w turystyce i rekreacji (240 godz.; 18 pkt. ECTS),
 - D2. Turystyka uzdrowskowa, Wellness i SPA (240 godz.; 18 pkt. ECTS),
 - D3. Turystyka krajów karpaccich (240 godz.; 18 pkt. ECTS).
 - D4. w zakresie praktyk zawodowych (24 tyg. (960 godz.) 33 pkt. ECTS).

E Grupa przedmiotów z dziedziny nauk humanistycznych lub społecznych (120 godz.; 8 pkt ECTS).

Kształcenie z zakresu przedmiotów do wyboru służy nabyciu specjalistycznej wiedzy, specyficznych umiejętności i szczególnych postaw, a zatem konkretnych kompetencji, wymaganych i potrzebnych w przyszłej pracy zawodowej, które zdefiniowano w sylwetce absolwenta.

Wyborowi (w każdym semestrze) podlega również miejsce odbywania praktyk zawodowych. Takie rozwiązanie sprzyja indywidualizacji przygotowania zawodowego, zgodnie z założeniem, że studia w uczelniach zawodowych powinny służyć przede wszystkim kształceniu kadr na potrzeby lokalnego rynku pracy. Student ma możliwość zaproponowania podmiotu, w którym będzie realizował praktykę, a który jednocześnie będzie położony w pobliżu miejsca jego zamieszkania, przy czym miejsce odbywania praktyk musi uwzględniać odpowiednie kryteria i być zaakceptowane przez opiekuna praktyki ze strony Uczelni. Takie rozwiązanie zwiększa to prawdopodobieństwo nawiązania w przyszłości stosunku pracy z pracodawcą.

Studenci mają również możliwość indywidualnych kontaktów z wykładowcami poza zajęciami (w formie konsultacji na dyżurach, drogą mailową lub przez platformę MS TEAMS mogą doskonalić swoje umiejętności i rozszerzać zainteresowania turystyczne w ramach działalności w studenckich kołach naukowych (dwa z nich działające w Uczelni – Turystyczno-Geograficzne „Gorgan” oraz Zabytkoznawców i Krajoznawców, powołane w roku 2005 w Zakładzie Turystyki i rekreacji posiadają wyraźny profil turystyczny), ponadto na zajęciach w ramach sekcji sportowych i działalności AZS, oraz działającej w Uczelni Akademii Języków Obcych.

6. *doboru form zajęć, proporcji liczby godzin przypisanych poszczególnym formom, a także liczebności grup studenckich oraz organizacji procesu kształcenia, ze szczególnym uwzględnieniem harmonogramu zajęć (w przypadku, gdy uczelnia prowadzi na ocenianym kierunku studia w formie stacjonarnej oraz niestacjonarnej, charakterystykę należy przedstawić odrębnie dla studiów stacjonarnych oraz niestacjonarnych):*

Na kierunku Turystyka i rekreacja realizowane są następujące formy zajęć: wykłady (W), ćwiczenia audytoryjne (A), ćwiczenia warsztatowe (Wa), ćwiczenia terenowe realizowane zawsze w formie warsztatowej (Wa), ćwiczenia terenowe seminarium (S), lektorat (Le), obozy, praktyki studenckie. Ogółem zajęcia praktyczne służące nabywaniu przez studenta umiejętności praktycznych i kompetencji społecznych, a zatem przygotowaniu studenta do wykonywania zadań związanych z jego przyszłym zawodem stanowią ponad 54% liczby pkt. ECTS koniecznej do uzyskania kwalifikacji odpowiadających danemu poziomowi studiów. W realizowanym programie studiów dominują ćwiczenia warsztatowe i audytoryjne.

Wybór koordynatora modułu/przedmiotu oraz nauczycieli prowadzących/współprowadzących dany moduł/przedmiot odbywa się na podstawie *Procedury doboru nauczycieli akademickich do prowadzenia zajęć dydaktycznych (WSZJK-U/4)*. Organizację procesu kształcenia, w tym zasady układania harmonogramu zajęć reguluje Zarządzenie Rektora nr 21/17. Zajęcia na studiach stacjonarnych na kierunku Turystyka i rekreacja realizowane są od poniedziałku do czwartku w godzinach 8.00–18.00. W harmonogramach zajęć (zwykle w piątek) uwzględniono realizację przez studentów praktyk zawodowych. Pomiędzy poszczególnymi zajęciami zaplanowano standardowo 15 min przerwy, lub dłuższe, gdy studenci muszą przemieścić się pomiędzy obiektami. Harmonogramy zajęć są konsultowane ze studentami i na ich wniosek mogą ulegać modyfikacji. Konstruowanie harmonogramów zakłada ograniczenie do minimum zmiany miejsc realizacji zajęć (kampusów) w ciągu jednego dnia oraz wydłużonych przerw między zajęciami (tzw. okienka). Liczebność grup na poszczególnych formach zajęć określa uchwała Senatu nr 23/21, wg której grupa na ćwiczenia audytoryjnych liczy co najmniej 25 osób; na ćwiczeniach warsztatowych co najmniej 15 osób; lektoraty, zajęcia z *Technologii informacyjnej* – co najmniej 20 osób; seminaria dyplomowe 8 – 12 osób, wykłady – cały rocznik lub cała grupa w ramach danego zakresu kształcenia.

Obóz letni, ćwiczenia terenowe w wybranym regionie Karpat, Turystyka kwalifikowana, ćwiczenia z Obsługi ruchu turystycznego, to zajęcia realizowane zwykle w grupach nie przekraczających 10 osób.

Dzięki niewielkiej liczebności grup kolejnych roczników na kierunku Turystyka i rekreacja (liczebność ta waha się w ostatnich latach przedziale 10-15 osób), prowadzący mają bardzo dobry i bezpośredni kontakt ze studentami. Student nie czuje się w grupie osobą anonimową, nauczyciel zaś może dostosowywać metody kształcenia do indywidualnych potrzeb konkretnego studenta.

Szczegółowy harmonogram zajęć jest podawany studentom co najmniej na 2 tyg. przed rozpoczęciem zajęć, zamieszczany jest na stronie internetowej Zakładu, w gablotach oraz przesyłany jest starostom poszczególnych roczników. Ocena harmonogramu zajęć jest jednym z elementów ankiety wypełnianej corocznie przez studentów na koniec roku akademickiego.

7. *programu i organizacji praktyk, w tym w szczególności ich wymiaru i terminu realizacji oraz doboru instytucji, w których odbywają się praktyki, a także liczby miejsc praktyk:*

Istotne miejsce w programie studiów na kierunku Turystyka i rekreacja pełnią praktyki zawodowe. Podczas nich rozwijane są umiejętności praktyczne oraz kompetencje społeczne niezbędne do wykonywania zawodów związanych z turystyką i rekreacją. Istotnym dokumentem określającym cele i zadania praktyk oraz sposób ich realizacji jest *Regulamin praktyk studenckich ustalony zarządzeniem Rektora nr 30/22*. Dokumentem uzupełniającym jest *zakładowy regulamin praktyk zawodowych*.

Szczegółowe cele i zadania poszczególnych rodzajów praktyk określone zostały w programach praktyk. Postawą realizacji praktyk jest porozumienie zawierane pomiędzy Uczelnią a instytucją, w której student odbywa praktykę. Student ma możliwość wyboru instytucji, w której odbywa praktykę spośród instytucji wskazanych przez opiekuna praktyk lub zaakceptowanych na wniosek studenta przez kierownika zakładu i opiekuna praktyk. Po stosownych ustaleniach student otrzymuje skierowanie na praktykę wraz z wnioskiem o przyjęcie na praktykę. Wypełniony przez instytucję wniosek przekazywany jest opiekunowi praktyk, który na tej podstawie wypisuje porozumienie i przekazuje do podpisu Prorektorowi. Po podpisaniu porozumienia jest ono przekazywane do instytucji. Student otrzymuje również program praktyk, który przekazuje opiekunowi z ramienia instytucji. Opiekun z ramienia uczelni przekazuje studentowi dzienniczek praktyk. W dzienniczku zapisywany jest przebieg praktyki każdego dnia jej realizacji, zgodnie z programem praktyki. Student otrzymuje również formularz karty oceny efektów uczenia się, który przekazuje opiekunowi z ramienia instytucji. Ze strony uczelni nadzór nad praktyką sprawuje wyznaczony zakładowy opiekun praktyk. Monitoruje on przebieg praktyki będąc w kontakcie ze studentem i przedstawicielem instytucji. Dokonuje on kontroli/hospitacji w wybranych instytucjach. Z dokonanych hospitacji sporządzany jest protokół.

Student otrzymuje zaliczenie praktyk od zakładowego opiekuna praktyk, po rozmowie ze studentem i złożeniu następujących dokumentów: oświadczenie o przyjęciu na praktykę, podpisane przez instytucję porozumienie o przyjęciu na praktykę, wypełniony opieczetowany i podpisany przez przedstawiciela instytucji dzienniczek praktyk, oceny dokonanej przez opiekuna z ramienia instytucji w formularzu karty oceny efektów uczenia się. Praktyki realizowane są w biurach podróży, instytucjach turystycznych, obiektach hotelarskich, jednostkach sportu i rekreacji, obiektach sanatoryjno-uzdrowiskowych. Po zakończeniu praktyk student wypełnia ankietę oceniającą instytucję, w której odbywał praktykę.

Plan studiów obejmuje 24 tyg. praktyk zawodowych. Praktyki rozpoczynają się od II sem. (6tyg./30 dni/240 godz.). W III sem. czas trwania to 3 tyg./15 dni/120 godz., IV sem. – 9 tyg./45 dni/360 godz., V sem. – 3 tyg./15 dni/120 godz. i VI – 3 tyg./15 dni/120 godz. W ostatnim VI semestrze realizowana jest praktyka w instytucjach związanych ze specjalnością, którą wybrał student. Łącznie modułowi praktyk przypisano 33 pkt. Praktyki realizowane są w ciągu tygodnia (piątki) oraz w przerwie wakacyjnej. Planowane są w tak, aby nie zakłócały procesu dydaktycznego.

Zakładane do osiągnięcia w trakcie praktyk przedmiotowe efekty uczenia się zostały opisane w kartach przedmiotu. Pełna dokumentacja praktyk przechowywana jest w sekretariacie Zakładu Turystyki i Rekreacji w segregatorach dla każdego studenta oddzielnie.

8. *doboru treści i metod kształcenia, form, liczebności grup studenckich w odniesieniu do zajęć lub grup zajęć, na których studenci osiągają efekty uczenia się prowadzące o uzyskania kompetencji inżynierskich, w przypadku kierunku studiów kończących się uzyskaniem tytułu zawodowego inżyniera/magistra inżyniera:*

Nie dotyczy

9. spełnienia reguł i wymagań w zakresie programu studiów i sposobu organizacji kształcenia, zawartych w standardach kształcenia określonych w rozporządzeniach wydanych na podstawie art. 68 ust. 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, w przypadku kierunków studiów przygotowujących do wykonywania zawodów, o których mowa w art. 68 ust. 1 powołanej ustawy:

Nie dotyczy

Dodatkowe informacje, które uczelnia uznaje za ważne dla oceny kryterium 2:

Planuje się dalsze prace nad doskonaleniem organizacji praktyk. Rozważa się między innymi możliwość realizacji w większym wymiarze praktyk w trakcie semestru. Odbывałoby się to oczywiście bez zakłócania procesu dydaktycznego. W ten sposób student miałby mniej praktyk do realizacji w przerwie wakacyjnej. W ostatnich latach studenci coraz częściej korzystają z możliwości odbywania zagranicznych praktyk wakacyjnych. Trzymiesięczny wyjazd na tego typu praktyki, realizowany w ramach Programu Erasmus+ skutkuje możliwością zaliczenia na poczet bieżącego lub kolejnego roku akademickiego nawet 13 lub 14 tygodni praktyk zawodowych.

W celu zacieśnienia współpracy z podmiotami zewnętrznymi Uczelnia wprowadziła projekt „FIRMA DOBRYCH PRAKTYK”, adresowany do firm i instytucji, które aktywnie współpracują z Uczelnią w zakresie organizacji praktyk studenckich, działalności dydaktycznej i badawczo-rozwojowej m.in. w zakresie współtworzenia programów studiów i realizacji kształcenia praktycznego, organizacji staży i miejsc pracy dla absolwentów Uczelni.

Poprzez udział w programowych zajęciach dydaktycznych studentów zagranicznych przebywających w Krośnie w ramach wymiany Erasmus+ studenci KPU doskonalą kompetencje językowe w zakresie posługiwania się językiem angielskim. Ponadto studenci KPU w Krośnie mogą bezpłatnie przystąpić do egzaminu Cambridge English realizowanego przez działającą przy Uczelni Akademię Językową.

Studenci kierunku Turystyka i rekreacja mieli możliwość uczestniczenia, poza programem studiów, w projekcie: „Zaplanuj swoją przyszłość z Akademickim Biurem Karier w PWSZ w Krośnie”.

Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie

Warto rozważyć i w raporcie odnieść się do:

1. *wymagań stawianych kandydatom, warunków rekrutacji na studia oraz kryteriów kwalifikacji kandydatów na każdy z poziomów studiów:*

Rekrutacja na kierunek Turystyka i rekreacja odbywa się drogą elektroniczną, zgodnie z procedurami przyjętymi na dany rok akademicki uchwalonymi przez Senat, w których w spójny, przejrzysty i bezstronny sposób podane są kryteria kwalifikacji. Senat zatwierdza również na dany rok akademicki planowaną liczbę miejsc na dany kierunek. Przyjęcie na studia odbywa się na podstawie konkursu świadectw, kryterium przyjęcia (dla kandydatów z nową, jak i starą maturą) jest wynik matury pisemnej z języka polskiego. Rekrutacja na kierunek Turystyka i rekreacja odbywa się wprawdzie zarówno na studia stacjonarne, jak i niestacjonarne, jednak od kilkunastu lat rekrutacja na studia niestacjonarne nie zakończyła się powodzeniem (od roku 2006 nie udało się utworzyć grupy). W przypadku nieprzyjęcia na pierwszy kierunek studiów wybrany przez kandydata w rekrutacji podstawowej, dokumenty kandydata są uwzględniane na kierunku alternatywnym. Decyzję o przyjęciu podejmuje Instytutowa Komisja Rekrutacyjna.

Osoby, które ukończyły szkoły średnie za granicą są przyjmowane na studia na ogólnych zasadach obowiązujących w Uczelni, a w przypadku braku możliwości poddania konkursowi ocen ze świadectwa dojrzałości zagranicznej szkoły średniej – decyzję podejmuje Uczelniana Komisja Rekrutacyjna. W przypadku liczby kandydatów mniejszej niż 20 decyzję o uruchomieniu kierunku podejmuje każdorazowo Rektor.

W chwili gdy redagowany jest niniejszy Raport samooceny (druga połowa września 2022) proces rekrutacji na I rok studiów na kierunku Turystyka i rekreacja w Karpackiej Państwowej Uczelni w Krośnie nie został jeszcze definitywnie zakończony. Dotychczasowe wyniki rekrutacji są jednak bardzo niepokojące. Po raz pierwszy w ponad dwudziestoletniej historii kierunku może okazać się, że I rok studiów nie zostanie uruchomiony!

2. *zasad, warunków i trybu uznawania efektów uczenia się i okresów kształcenia oraz kwalifikacji uzyskanych w innej uczelni, w tym w uczelni zagranicznej:*

Uznawanie efektów uczenia się i okresów kształcenia oraz kwalifikacji uzyskanych w innej uczelni, w tym w uczelni zagranicznej odbywa się zgodnie z Regulaminem studiów (§26). Warunkiem niezbędnym przeniesienia i uznania zajęć zaliczonych przez studenta jest stwierdzenie zbieżności uzyskanych przez studenta efektów uczenia się z efektami uczenia się określonego kierunku studiów, a o przeniesieniu i uznaniu zajęć decyduje Dyrektor Instytutu. Szczegóły dotyczące zasad i trybu przenoszenia osiągnięć studenta na kierunkach prowadzonych w Uczelni z przedmiotów zaliczonych na innym kierunku studiów, innym programie studiów lub w innej uczelni, w tym zagranicznej, opisano w Procedurze WSZJK-U/11. Po stwierdzeniu zbieżności uzyskanych efektów na podstawie przedstawionej karty przedmiotu i wypisu ocen z systemu USOS, student otrzymuje taką liczbę punktów ECTS, jaka jest przypisana efektom uczenia się uzyskiwanym w wyniku realizacji odpowiednich zajęć i praktyk na obecnym kierunku studiów w KPU w Krośnie. W przypadku stwierdzenia różnic programowych możliwych do uzupełnienia, kierownik zakładu/koordynator przedmiotu wskazuje zalecenia dotyczące ich realizacji. Student realizujący część studiów w uczelni zagranicznej w ramach programu Erasmus+, konsultuje w porozumieniu z uczelnią zagraniczną program, który będzie tam realizował. Następnie program ten jest zatwierdzany przez kierownika zakładu odpowiedniego dla kierunku studiów studenta. Student po zrealizowaniu programu i powrocie z wymiany międzynarodowej przedstawia tzw. learning agreement i na tej podstawie dyrektor instytutu uznaje efekty uczenia się z modułów, które realizowałby planowo w danym semestrze (roku) studiów w Uczelni.

3. *zasad, warunków i trybu potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych w procesie uczenia się poza systemem studiów:*

W Karpackiej Państwowej Uczelni w Krośnie istnieje możliwość potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych w procesie uczenia się poza systemem studiów zgodnie z Regulaminem studiów (§29) oraz Regulaminem potwierdzenia efektów uczenia się w Karpackiej Państwowej Uczelni w Krośnie (Uchwała Senatu nr 44/21). W uchwale tej zawarto informacje dotyczące: zasad (§4, 5) warunków (§6) oraz trybu (§12) potwierdzenia efektów uczenia się. Kandydatowi można zaliczyć nie więcej niż 50% pkt. ECTS, przypisanych do zajęć objętych programem studiów.

4. *zasad, warunków i trybu dyplomowania na każdym z poziomów studiów:*

Zasady, warunki i tryb dyplomowania reguluje Regulamin studiów oraz Procedura WSZJK-U/6. Pracę dyplomową student wykonuje pod kierunkiem nauczyciela akademickiego zatrudnionego w Uczelni ze stopniem naukowym co najmniej doktora. Oceny pracy dyplomowej dokonują promotor

– kierujący pracą i recenzent. Recenzja pracy dokonana przez promotora oraz recenzenta i – poza przyznaniem punktów w poszczególnych kategoriach – zawiera zwykle także krótkie uzasadnienie wystawionej oceny, a w przypadku oceny negatywnej lub wyróżniającej – szczegółową analizę. Recenzentów prac oraz komisję egzaminacyjną wyznacza dyrektor instytutu na wniosek kierownika zakładu. Ocena pracy dyplomowej wystawiona przez kierującego pracą i recenzenta wynika z łącznej liczby punktów uzyskanych przez studenta zgodnie z formularzem oceny. Student ma prawo zapoznać się z oceną pracy przygotowaną i złożoną w sekretariacie odpowiedniego instytutu przez promotora i recenzenta. Praca dyplomowa powinna spełniać następujące kryteria: temat musi być zgodny z kierunkiem studiów, uwzględniać aspekt praktyczny rozumiany w szczególności jako zbudowanie problematyki badawczej, samodzielna analiza problemów z propozycją jego rozwiązania przy użyciu właściwych dla kierunku narzędzi i metod. Praktyczny aspekt pracy często realizowany jest także w nieco inny, bardziej aplikacyjny sposób, poprzez opracowanie projektu lub koncepcji nowego elementu infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej, czy podjęcie tematu pracy, który ma na celu wykreowanie przez dyplomanta nowego produktu turystycznego w miejscowości lub regionie.

Promotor prac dyplomowych (o ile w danym roku nie jest nim kierownik Zakładu) na bieżąco informuje kierownika zakładu o ewentualnych trudnościach, pojawiających się na poszczególnych etapach procesu dyplomowania, lub o sytuacjach, które spowodować mogą, że dana praca nie zostanie złożona w terminie. Na ocenianym kierunku trudności tego typu (zarówno wcześniej, jak i w ostatnich latach) występowały raczej sporadycznie. W ostatnich trzech latach dotyczyły zaledwie 2 osób, przy czym w jednym z tych 2 przypadków praca została przez promotora przyjęta w terminie, jednak studentka poprosiła o późniejszy termin obrony).

Każda praca dyplomowa, przed ostatecznym przyjęciem przez promotora i przekazaniem do recenzji, podlega weryfikacji za pomocą Jednolitego Systemu Antyplagiatowego.

Warunkiem dopuszczenia do egzaminu dyplomowego na kierunku Turystyka i rekreacja jest: wypełnienie wszystkich obowiązków przewidzianych programem studiów oraz uzyskanie wymaganej przez plan studiów liczby pkt. ECTS, uzyskanie z pracy dyplomowej oceny co najmniej dostatecznej, złożenie wszystkich wymaganych dokumentów i wypełnienie innych zobowiązań wobec Uczelni.

Egzamin dyplomowy składa się z dwóch części. Pierwsza część egzaminu dyplomowego obejmuje prezentację założeń i wyników pracy dyplomowej, z której student otrzymuje jedną ocenę cząstkową. W drugiej części egzaminu dyplomowego student udziela odpowiedzi na losowo wybrane trzy pytania, sprawdzające osiągnięcie przez niego kierunkowych efektów uczenia się, otrzymując z nich trzy oceny (z których wyciągana jest średnia drugiej oceny cząstkowej za egzamin dyplomowy).

Zestawy pytań są przygotowane przez kierownika zakładu w porozumieniu z pracownikami, zaś studenci (za pośrednictwem strony internetowej Zakładu) zostają z nimi zapoznani najpóźniej do końca semestru poprzedzającego zakończenie studiów. Studenci mają zasadniczo możliwość wyboru promotora (spośród osób prowadzących aktualnie Seminaria dyplomowe). W ostatnich latach, ze względu na liczebność ostatniego rocznika, nie udało się utworzyć więcej niż jednej grupy seminaryjnej. Studenci mają jednak (praktycznie nieograniczoną) możliwość wyboru tematu pracy zgodnie ze swoimi zainteresowaniami, przy czym musi on dotyczyć zagadnień związanych z szeroko rozumianą turystyką lub rekreacją i być każdorazowo zaakceptowany przez promotora. Ostateczne tematy prac dyplomowych są zatwierdzone przez kierownika zakładu. Odstępstwem od tej zasady jest sytuacja, kiedy kierownik Zakładu jest jednocześnie promotorem prowadzącym prace, wówczas procedura taka nie jest stosowana.

5. *sposobów oraz narzędzi monitorowania i oceny postępów studentów (np. liczby kandydatów, przyjętych na studia, odsiewu studentów, liczby studentów kończących studia w terminie) oraz działań podejmowanych na podstawie tych informacji, jak również sposobów wykorzystania analizy wyników nauczania w doskonaleniu procesu nauczania i uczenia się studentów:*

Na podstawie sprawozdań przygotowywanych dla Ministerstwa Edukacji i Nauki z przebiegu rekrutacji dokonuje się monitoringu liczby kandydatów oraz osób przyjętych na studia. Informacje dotyczące progresji studentów, w tym również odsiewu, gromadzone są w postaci raportów przygotowywanych przez sekretariat. Bieżąca analiza liczby studentów oraz wyników przez nich uzyskiwanych jest przeprowadzana z wykorzystaniem systemu wspomagającego dokumentację USOS.

Z analizy zmian liczby studentów na kierunku wynika, że po 1 roku studiów zostało skreślonych z listy studentów odpowiednio:

2019/2020: 18 przyjętych – skreślono 6 – 33,30%

2020/2021: 14 przyjętych – skreślono 4 – 28,56%

2021/2022: 18 przyjętych – skreślono 4 – 22,20%

Studenci, którzy ukończyli w terminie studia stanowili w stosunku do ogólnej liczby studiujących na ostatnim semestrze:

➤ rok akademicki 2019/2020 – 90%

➤ rok akademicki 2020/2021 – 92 %

➤ rok akademicki 2021/2022 – 100%

Z analiz dotyczących przyczyn odsiewu studentów po pierwszym roku studiów wynika, że w większości przypadków jest ona wynikiem rezygnacji ze studiów (nierzadko już w toku I semestru), bądź nieuzyskania zaliczeń wymaganych programem studiów. Przyczynami rezygnacji studentów po pierwszym roku są przede wszystkim trudności w adaptacji młodych ludzi do nowych warunków środowiskowych i kształcenia oraz podejmowanie przez nich pracy zawodowej. Przypadki nieukończenia studiów w regulaminowym terminie, występują na kierunku dość sporadycznie. Na przestrzeni ostatnich 3 lat sytuacja taka dotyczyła zaledwie 2 osób (powodem w obu przypadkach było bądź niezłożenie w terminie pracy dyplomowej, bądź złożenie przez dyplomanta wniosku o przesunięcie terminu obrony). Podkreślić należy jednak, że osoby te ostatecznie podeszły do obrony w tym samym roku, w terminie jesiennym.

Na kierunku Turystyka i rekreacja niemal każdego roku pewną część studentów stanowią osoby, które łączą naukę z profesjonalnym uprawianiem sportu, głównie: I ligowej siatkówki kobiet, II ligowi siatkarze. Zawodnicy zmieniając barwy klubowe, zmieniają również Uczelnię, co powoduje zwiększony odsiew na kierunku. Taka sytuacja w ostatnim roku akademickim 2021/22 dotyczyła dwóch osób na I roku studiów, które jako studenci kierunku Turystyki i rekreacji osiągnęli znaczące sukcesy sportowe: Akademickie Mistrzostwo Polski kobiet w siatkówce, brązowy medal w Akademickich Mistrzostwa Polski w siatkówce mężczyzn. Podobne sytuacje dość często zdarzały się również w latach poprzednich.

6. ogólnych zasad sprawdzania i oceniania stopnia osiągnięcia efektów uczenia się:

Dla wszystkich założonych w programie studiów efektów uczenia się, zostały dobrane adekwatne i odpowiednio zróżnicowane metody ich weryfikacji. Szczegółowo sposoby sprawdzania i oceniania stopnia osiągnięcia efektów uczenia się przez studentów zostały zawarte w kartach poszczególnych przedmiotów. Za sprawdzenie i ocenę stopnia osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się odpowiada nauczyciel akademicki lub inna osoba prowadząca zajęcia ze studentami. Na początku zajęć prowadzący jest zobowiązany zapoznać studentów z kartą przedmiotu oraz z metodami sprawdzania i oceniania stopnia osiągnięcia zakładanych efektów uczenia się.

Ogólne zasady w tym zakresie określone są w Regulaminie Studiów, rozdz. 4-6, gdzie:

w § 24 – opisana jest skala ocen i zasady wyliczania oceny semestralnej,

w § 27 – opisane są reguły dotyczące zaliczania zajęć,

- w § 31, 32, 33 – określone są zasady dotyczące egzaminów,
- w § 34 – opisano zasady dotyczące zaliczania semestrów,
- w § 35 – określono zasady wpisu na kolejny semestr,
- w § 19 – zawarto przepisy dotyczące wyrównywania różnic programowych.

7. *doboru metod sprawdzania i oceniania efektów uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych osiągniętych przez studentów w trakcie i na zakończenie procesu kształcenia (dyplomowania), w tym metod sprawdzania efektów uczenia się osiągniętych na praktykach zawodowych, ze wskazaniem przykładowych powiązań metod sprawdzania i oceniania z efektami uczenia się odnoszącymi się do umiejętności praktycznych, stosowania właściwych metod i narzędzi, w tym zaawansowanych technik informacyjno-komunikacyjnych, jak również kompetencji językowych w zakresie znajomości języka obcego:*

System sprawdzania i oceniania efektów uczenia się na kierunku Turystyka i rekreacja określa Procedura WSZJK-U/5. Weryfikacja odbywa się na kilku poziomach, w tym: koordynatora przedmiotu (ustala warunki i sposoby zaliczenia), nauczyciela (metody kontroli wskazane w kartach przedmiotu, konsultacje), studenta (ankietyzacja, samoocena), kierownika (hospitacje, konsultacje, weryfikacja wyników ankiet).

Weryfikacja i ocena stopnia osiągnięcia efektów uczenia się określana jest szczegółowo w kartach przedmiotów. Obejmuje wszystkie kategorie efektów: wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne. Jej podstawowym elementem jest sprawdzenie, czy wszystkie z zakładanych efektów uczenia się są przewidziane do realizacji poprzez system przedmiotów programowych. Weryfikacja przedmiotowych efektów uczenia się, ściśle korespondujących z efektami kierunkowymi, prowadzona jest na wszystkich etapach procesu kształcenia poprzez: bieżącą ocenę pracy studenta w trakcie zajęć (prace etapowe: kolokwia, sprawdziany, prace zaliczeniowe, referaty, prezentacje, projekty, zadania problemowe, aktywność na zajęciach itp.); egzaminy przedmiotowe (forma egzaminu: ustna, pisemna, określona w karcie przedmiotu, praktyki zawodowe, ocenę prac dyplomowych, egzamin dyplomowy. Podstawę do zaliczenia przedmiotu (uzyskania pkt. ECTS) stanowi uzyskanie przez studenta oceny w skali od 3-5, która potwierdza, że każdy z założonych efektów kształcenia został osiągnięty. Ten wymóg zapewnia, że absolwent kończący studia osiągnął wszystkie efekty uczenia się.

Weryfikacji efektów uczenia się uzyskanych w wyniku odbycia praktyki dokonuje opiekun praktyk i zakładowy opiekun praktyk. Monitorowanie efektów kształcenia w zakresie praktyk jest dokonywane na podstawie analizy Dziennika praktyk, opracowanych dokumentów w tym szczególnie karty weryfikacji efektów uczenia się, a także na podstawie rozmowy opiekuna praktyk ze studentem podczas zaliczenia. Po ukończeniu praktyki opiekun ze strony zakładu dokonuje ostatecznej oceny praktyk uwzględniając przede wszystkim ocenę wystawioną przez opiekuna z ramienia instytucji w Karcie weryfikacji efektów uczenia się. Dodatkowym elementem oceny efektów kształcenia jest wypełnienie przez studenta *Ankiety dotyczącej miejsca realizacji praktyki studenckiej*.

Warunkiem zaliczenia semestru jest uzyskanie pozytywnych ocen ze wszystkich egzaminów i zaliczeń oraz uzyskanie co najmniej 30 pkt. ECTS. W przypadku otrzymania oceny negatywnej studentowi przysługuje prawo zdawania egzaminu/zaliczenia poprawkowego. W przypadku niepowodzenia, student ma możliwość ubiegania się o wpis warunkowy na kolejny semestr. Dyrektor instytutu na uzasadniony wniosek studenta może wyrazić zgodę na komisyjne sprawdzenie stopnia osiągnięcia efektów uczenia się.

Dokumentację procesu dyplomowania stanowią: praca dyplomowa, raport z Jednolitego Systemu Antyplagiatowego, recenzje promotora i recenzenta sporządzone na ujednoliconym formularzu. Przebieg egzaminu dyplomowego dokumentowany jest protokołem podpisywanym przez członków komi-

sji egzaminacyjnej. Ponadto studenci III roku dokonują samooceny osiągniętych efektów uczenia się wypełniając ankietę.

Sposoby weryfikacji i oceny wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych osiąganych w zakresie znajomości języka obcego obejmują: bieżącą ocenę przygotowania do zajęć, ocenę aktywności studentów na zajęciach, ocenę testów śródsesemestralnych, egzamin końcowy.

Po dokonaniu weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się, wyniki i opinie końcowe, przedstawiane są w formie zbiorczego sprawozdania rocznego z realizacji osiągniętych efektów uczenia się przez studentów.

Dokumentowanie osiągniętych efektów uczenia się następuje w: systemie USOS – prowadzący przedmiot ma obowiązek wpisania oceny do elektronicznego protokołu, dzienniku praktyk, raporcie z systemu antyplagiatowego do weryfikacji samodzielności prac, protokołach z egzaminów/zaliczeń komisyjnych, dyplomie i suplemencie do dyplomu.

W przypadku stwierdzenia negatywnych zjawisk, dotyczących poziomu osiągania efektów uczenia się (np. nieosiągnięcie efektów lub spadek poziomu ich osiągania w porównaniu do lat ubiegłych), kierownik zakładu zobowiązuje nauczyciela akademickiego do wprowadzenia działań naprawczych wg procedury WSZJK-U/7. Do tej pory na ocenianym kierunku nie stwierdzono negatywnych zjawisk w zakresie osiągania efektów uczenia się.

8. *doboru metod sprawdzania i oceniania efektów uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych prowadzących do uzyskania kompetencji inżynierskich, ze wskazaniem przykładowych powiązań tych metod z efektami uczenia się, w przypadku kierunku studiów kończących się uzyskaniem tytułu zawodowego inżyniera/magistra inżyniera:*

Nie dotyczy

9. *spełnienia reguł i wymagań w zakresie metod sprawdzania i oceniania efektów uczenia się, zawartych w standardach kształcenia określonych w rozporządzeniach wydanych na podstawie art. 68 ust. 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, w przypadku kierunków studiów przygotowujących do wykonywania zawodów, o których mowa w art. 68 ust. 1 powołanej ustawy:*

Ponadto warto dla każdego z ocenianych poziomów studiów zwięźle:

1. *opisać rodzaje, tematykę i metodykę prac etapowych i egzaminacyjnych, projektów:*

Tematyka i metodyka prac etapowych i egzaminacyjnych oraz projektów jest zdeterminowana przez zakres treści realizowanych w ramach danego przedmiotu. Szczegóły oraz zakres realizowanych tematów opisane są w kartach poszczególnych przedmiotów. W kartach wymienione są również zasady zaliczenia poszczególnych przedmiotów oraz wskazywane ich formy takie jak: egzaminy pisemne, kolokwia, projekty, prezentacje.

2. *scharakteryzować rodzaje, tematykę i metodykę prac dyplomowych, ze szczególnym uwzględnieniem nabywania i weryfikacji osiągnięcia przez studentów umiejętności praktycznych oraz kompetencji inżynierskich (w przypadku, gdy oceniany kierunek prowadzi do uzyskania tytułu zawodowego inżyniera lub magistra inżyniera):*

Prace dyplomowe realizowane na kierunku Turystyka i rekreacja mają charakter problemowy, badawczy, lub aplikacyjny (wdrożeńowy), dzięki czemu studenci nabywają różnorodne umiejętności praktyczne niezbędne do podjęcia pracy w sektorze usług turystycznych i rekreacyjnych.

Tematyka prac dotyczy najczęściej: diagnozowania jakości usług turystycznych lub rekreacyjnych; badania potencjału turystycznego miejscowości, gminy lub powiatu, badania zagospodarowania turystycznego lub rekreacyjnego miejscowości, gminy lub powiatu, badania atrakcji turystycznych lub walorów krajoznawczych i ich wpływu na aktywizację ruchu turystycznego, badania skali intensywności ruchu turystycznego w obszarach chronionych i ich negatywnego wpływu na środowisko przyrodnicze, turystycznych funkcji zabytków architektury, diagnozy stanu i perspektyw rozwoju turystyki w miejscowościach lub jednostkach samorządu terytorialnego.

Ze względu na specyfikę regionu i bliskość Karpat oraz dość częste u studentów zainteresowania związane z turystyką górską, dość częstą podejmowane są tematy związane bezpośrednio z formami turystyki kwalifikowanej uprawianej w górach, atrakcyjnością górskich szlaków turystycznych, turystyką na terenie Bieszczadzkiego lub Magurskiego Parku Narodowego, jak również ekoturystyką i zasobami przyrodniczymi tych obszarów.

W ostatnim czasie studenci dość często podejmują również tematy o wyraźnie aplikacyjnym charakterze, opracowując na potrzeby pracy licencjackiej koncepcje budowy w konkretnych miejscowościach nowych elementów infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej, często traktowanych jako nowe produkty turystyczne regionu. Tylko w ostatnim roku akademickim 4 z 10 prowadzonych prac podjęło taką właśnie problematykę. Opracowanie w ramach pracy licencjackiej projektu tego typu, poza jego oczywistymi walorami praktycznymi i wdrożeniowymi, otwiera często absolwentowi drogę do podjęcia pracy w danej miejscowości (mieście, gminie), a w przyszłości możliwość realizacji zaproponowanego przedsięwzięcia z zakresu infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej.

W metodologii badań studenci wykorzystują dość często metodę sondażu diagnostycznego, sięgając po narzędzie ankiety lub wywiady i opracowują na potrzeby badań sondażowych narzędzia w postaci autorsko opracowanych kwestionariuszy ankiety lub wywiadu (niejednokrotnie wykorzystując w badaniach obie techniki i oba wspomagające się wzajemnie narzędzia).

Materiał badawczy, w zależności od poruszanej tematyki, stanowią turyści, odwiedzający, studenci tej samej Uczelni, młodzież szkolna, często również osoby starsze. Zebrane wyniki badań poddają analizom statystycznym, wykorzystując często opracowaną metryczkę respondenta do wykazania zmiennych socjodemograficznych. W końcowej części pracy, dyplomanci dokonują analizy i interpretacji wyników badań i na ich podstawie formułują wnioski końcowe, które niejednokrotnie mają znaczną wartość aplikacyjną i mogą być wykorzystane w przyszłości, m.in. przez przedstawicieli samorządu terytorialnego, instytucje turystyczne, czy otoczenie społeczno-gospodarcze stanowiące niejednokrotnie grupę interesariuszy zewnętrznych kierunku.

W toku przygotowywania pracy dużą wagę przywiązuje się do jej strony językowej i edytorsko-technicznej. Bardzo ważnym aspektem jest wypracowanie u studentów umiejętności posługiwania się poprawnym aparatem naukowym (zwłaszcza bibliograficznym), umiejętności korzystania ze źródeł, poszanowania praw autorskich w przypadku dorobku innych, zasad sporządzania bibliografii.

W trakcie procesu dyplomowania student osiąga następujące efekty:

w zakresie wiedzy:

- zna i rozumie w zaawansowanym stopniu terminologię używaną w turystyce i rekreacji oraz potrafi wykorzystać ją w pracy licencjackiej,
- zna i rozumie w zaawansowanym stopniu wybrane fakty i zjawiska oraz dotyczące ich metody i teorie w zakresie turystyki i rekreacji, oraz potrafi wykorzystać posiadaną wiedzę podczas przygotowania pracy licencjackiej,
- zna i rozumie podstawowe uwarunkowania działalności zawodowej związanej z kierunkiem studiów, w tym podstawowe pojęcia i zasady dotyczące przydatności przestrzeni geograficznej dla potrzeb turystyki i rekreacji oraz znajomości miejsca i roli dziedzictwa kulturowego

w obsłudze ruchu turystycznego oraz potrafi wykorzystać posiadaną wiedzę podczas przygotowania pracy licencjackiej,

- zna i rozumie podstawowe uwarunkowania działalności zawodowej związanej z kierunkiem studiów, w tym podstawowe pojęcia i zasady w zakresie metodyki wykonywania zadań, normach, procedurach i dobrych praktykach stosowanych w instytucjach związanych z turystyką i rekreacją oraz potrafi wykorzystać posiadaną wiedzę podczas przygotowania pracy licencjackiej,

w zakresie umiejętności:

- potrafi planować i organizować pracę indywidualną w zakresie projektowania, organizowania oraz prowadzenia działań w zakresie turystyki i rekreacji oraz wykorzystać posiadane umiejętności podczas przygotowania pracy licencjackiej,
- potrafi wykorzystywać posiadaną wiedzę podczas wykonywania podstawowych zadań pozwalających na prowadzenie badań i analizowanie ich wyników w zakresie turystyki i rekreacji, w tym zastosować je w pracy licencjackiej,
- potrafi wykorzystywać posiadaną wiedzę podczas opracowywania i prezentowania wyników własnych działań w zakresie turystyki i rekreacji oraz wykorzystać posiadane umiejętności podczas przygotowania pracy licencjackiej.

w zakresie kompetencji społecznych:

- jest gotów do krytycznej oceny posiadanej wiedzy oraz ciągłego dokształcania się
- jest gotów do formułowania opinii dotyczących klientów i grup społecznych biorących udział w działaniach turystycznych i rekreacyjnych

3. *opisać sposoby dokumentowania efektów uczenia się osiągniętych przez studentów (np. testy, prace egzaminacyjne, pisemne prace etapowe, raporty, zadania wykonane przez studentów, projekty zrealizowane przez studentów, wypełnione dzienniki praktyk, prace artystyczne, prace dyplomowe, protokoły egzaminów dyplomowych):*

Efekty uczenia się osiągane przez studentów dokumentowane są w formie: prac egzaminacyjnych, prac etapowych, prezentacji multimedialnych prowadzonych i przygotowywanych indywidualnie lub grupowo, prezentacji wyników badań, pracy dyplomowej, protokołów z egzaminów dyplomowych, wypełnionego dziennika praktyk. Wyniki sprawdzianów wraz z frekwencją na zajęciach są dokumentowane przez nauczyciela prowadzącego przedmiot. Dokumentacja potwierdzająca uzyskanie założonych efektów uczenia się, jest gromadzona i przechowywana, a po upływie wymaganego okresu niszczone. Dzienniki praktyk przechowywane są przez opiekuna praktyki z ramienia Uczelni przez okres cyklu kształcenia, a następnie archiwizowane. Prace dyplomowe, recenzje prac, cała dokumentacja dotycząca praktyk, protokoły z egzaminów dyplomowych przechowywane są w archiwum uczelnianym.

4. *przedstawić wyniki monitoringu losów absolwentów ukazujące stopień przydatności na rynku pracy efektów uczenia się osiągniętych na ocenianym kierunku oraz luki kompetencyjne, jak również informacje dotyczące kontynuowania kształcenia przez absolwentów ocenianego kierunku:*

W Uczelni działa Biuro Karier i Praktyk KPU w Krośnie, które zajmuje się organizacją warsztatów i wykładów oraz spotkań z pracodawcami np. w formie Targów Pracy. Biuro organizuje również indywidualne oraz grupowe spotkania z doradcami zawodowymi, pomagające młodzieży w przygotowaniu się do rozmowy kwalifikacyjnej, opracowaniu dokumentów aplikacyjnych oraz

określeniu predyspozycji zawodowych. Biuro prowadzi serwis internetowy i stronę na FB, w których pracodawca może zamieścić ofertę pracy, stażu, praktyki czy pracy dorywczej. Biuro Karier i Praktyk KPU w Krośnie pomaga również studentom w znalezieniu odpowiedniego pracodawcy w celu odbycia praktyk.

Uczelnia podejmuje działania, które mają ułatwić absolwentom odnalezienie się na rynku pracy. Przykładem jest organizacja spotkań zainteresowanych pracodawców ze studentami w ramach Forum Gospodarczego w Krośnie. Ponadto w Uczelni od kilku lat organizuje się Targi Pracy. Dwie edycje Targów Pracy (w roku 2020 i 2021) ze względu na okres pandemii odbyły się w formie wirtualnej. W roku 2022 przy organizacji Targów Pracy powrócono już do formy tradycyjnej. Biuro Karier KPU w Krośnie w ramach współpracy z otoczeniem gospodarczym, regularnie kilka razy w semestrze, organizuje spotkania z pracodawcami. Od 1 października 2014 r. Uczelnia monitoruje losy zawodowe swoich absolwentów po roku i po trzech latach od dnia ukończenia studiów. Systemem ankietyzacji metodą CAWI zajmuje się Biuro Karier. Badanie losów zawodowych absolwentów ma na celu uzyskanie informacji o sytuacji absolwentów na rynku pracy, w kontekście zdobytego wykształcenia. Stały monitoring może być pomocny w dostosowaniu oferty kształcenia do potrzeb rynku pracy. Dodatkowo wyniki badań Ministerstwa dostępne są na stronie www.ela.nauka.gov.pl.

Na podstawie danych uzyskanych z Ogólnopolskiego systemu monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów ELA, obejmujących niestety już dość odległy rok 2018, przedstawić można następujące dane:

- liczba absolwentów kierunku Turystyka i rekreacja w PWSZ w Krośnie 13 osób
- średni czas poszukiwania pracy etatowej – 7 miesięcy
- wynagrodzenie zasadnicze brutto – 1837 zł (w roku 2018)
- względny wskaźnik zarobków – 0,46
- bezrobocie (czyli % czasu w którym absolwent pozostaje bez pracy, jeżeli 1 rok to 100%) – wynosi 9.92%
- względny wskaźnik bezrobocia (gdy 1,0 = średnia dla regionu) – 1,9

Na podstawie bezpośrednich rozmów kierownika Zakładu z absolwentami rocznika 2022 (rozmowy przeprowadzone zostały 24 września 2022 podczas spotkania z absolwentami i uroczystego rozdania im dyplomów licencjackich), przedstawić można następujące dane: Pośród 10 absolwentów tego rocznika 4 osoby (40%) od października 2022 podjęły studia II stopnia, z czego 3 osoby na kierunku Turystyka i rekreacja (odpowiednio na AWF w Krakowie, Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie oraz AWF w Poznaniu) jedna zaś na kierunku Filologia hiszpańska (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie). Trzy osoby (30%) rozpoczęły już pracę w zawodzie, jedna osoba wyjechała za granicę do Holandii (10%), dwie – które dopiero w połowie września wróciły z praktyk wakacyjnych na greckiej wyspie Kos – wciąż poszukują pracy (20%).

Pracownicy ocenianego kierunku prowadzą szereg działań, których celem jest stałe utrzymywanie kontaktów oraz współpraca z absolwentami Uczelni. W ramach tych działań we wrześniu 2014 roku reaktywowana została Grupa Absolwentów (<https://kpu.krosno.pl/absolwenci/>, Facebook: Studenci Absolwenci PWSZ/KPU w Krośnie). Absolwenci zapraszani do udziału w wybranych zajęciach dydaktycznych, do udziału we wszystkich wydarzeniach organizowanych przez Uczelnię w ramach działań naukowo-kulturalnych oraz sportowych tj. konferencje, sympozja, targi pracy, spotkania z pracodawcami, Rajd BARTEK, czyli Beskidzki Akademicki Rajd Turystów Ewentualnie Krajoznawców, Bieg Sokoła. Podczas wiosennych Targów Pracy w roku 2022 jeden z paneli poprowadził Krzysztof Podkul – absolwent kierunku z roku 2021. W czerwcu roku 2021 Zakład Turystyki i Rekreacji zorganizował Jubileusz 20-lecia kierunku Turystyka i rekreacja, w którym uczestniczyło ponad 100 absolwentów roczników 2004-2021. Kolejny jubileusz zostanie zorganizowany w roku 2026.

Na stronie Zakładu Turystyki i rekreacji prowadzona jest osobna zakładka: *Nasi studenci i absolwenci*, gdzie zapoznać się można z wybranymi sylwetkami absolwentów kierunku oraz zapoznać się z ich opiniami na temat ukończonych studiów (<https://kpu.krosno.pl/tir/nasi-studenci-i-absolwenci/>).

Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry

1. *liczby, struktury kwalifikacji oraz dorobku naukowego/artystycznego nauczycieli akademickich oraz innych osób prowadzących zajęcia ze studentami na ocenianym kierunku, jak również ich kompetencji dydaktycznych (z uwzględnieniem przygotowania do prowadzenia zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość oraz w językach obcych). W tym kontekście warto wymienić najważniejsze osiągnięcia dydaktyczne jednostki z ostatnich 5 lat w zakresie ocenianego kierunku studiów (własne zasoby dydaktyczne, podręczniki autorstwa kadry, miejsca w prestiżowych rankingach dydaktycznych, popularyzacja):*

Ważnym elementem oceny kompetencji kadry naukowo-dydaktycznej Zakładu Turystyki i rekreacji jest pełnienie przez wykładowców licznych funkcji uczelnianych. Dr hab. Piotr Łopatkiewicz – pełni funkcję Rzecznika Akademickiego Rektora KPU oraz jest (z wyboru) członkiem Senatu. Dr Jacek Kraś pełni funkcję Rzecznika Dyscyplinarnego Rektora KPU oraz członkiem Senackiej Komisji Statutowej.

Przedmioty na kierunku Turystyka i rekreacja prowadzone są obecnie przez 19 nauczycieli, z czego:

5 pracowników Zakładu Turystyki i rekreacji zatrudnionych jest w Uczelni na podstawowym miejscu pracy (w tym: jeden doktor habilitowany i czterech doktorów) oraz

1 pracownik zatrudniony w formie umowy o pracę (w niepełnym wymiarze zatrudnienia) dla którego Uczelnia nie stanowi podstawowego miejsca pracy (jeden magister).

1 pracownik zatrudniony na umowę cywilno-prawną (jeden magister)

11 pracowników innych zakładów i studiów zatrudnionych jest w Uczelni na podstawowym miejscu pracy (w tym: jeden dr habilitowany, pięciu doktorów i pięciu magistrów).

1 pracownik dla którego Uczelnia nie stanowi podstawowego miejsca pracy (jeden magister).

Ponadto na umowy cywilno-prawne zatrudniona jest 1 osoba (jeden magister).

Niemal wszyscy z wymienionych posiadają znaczący dorobek naukowy związany z dziedzinami i dyscyplinami naukowymi, do których przyporządkowany został kierunek Turystyka i rekreacja. Wszyscy dysponują również wieloletnim (zwykle co najmniej 20-letnim) doświadczeniem dydaktycznym w szkolnictwie wyższym, w tym również praktycznym, zdobytym poza szkolnictwem wyższym.

Na kierunku Turystyka i rekreacja prowadzi również zajęcia jedenastu pracowników zatrudnionych w formie umowy o pracę w innych zakładach oraz studiach ogólnouczelnianych Uczelni. Część przedmiotów z zakresu Form aktywności ruchowej, przede wszystkim jednak: Anatomię i fizjologię, Odnowę biologiczną, czy Podstawy terapii fizykalnej, prowadzą pracownicy Zakładu Wychowania Fizycznego. Przedmioty z zakresu nauk społecznych (Organizacja i zarządzanie, Przedsiębiorczość, Przedsiębiorczość w turystyce) pracownicy Zakładu Zarządzania. Lektoraty z języka obcego pracownicy Studium Języków obcych, zaś Technologię informacyjną oraz Komunikację społeczną pracownicy Studium Nauk Podstawowych.

Nauczyciele akademicy prowadzący zajęcia ze studentami posiadają odpowiednie kompetencje merytoryczne, kompetencje dydaktyczne oraz komunikacyjne czego dowodzą wysokie średnie ocen uzyskiwane w realizowanej corocznie *Ankiecie oceny zajęć dydaktycznych* wypełnianej anonimowo przez studentów. Oceny w pracownikach Zakładu Turystyki i rekreacji, za rok akademicki 2021/22

wahały się w przedziale: **4,67 do 4,97**, czyli średnio **4,85** – i były znacząco wyższe od średniej dla całej Uczelni wynoszącej: **4,63**. Dorobek naukowy nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na kierunku Turystyka i rekreacja wskazuje, że ich kompetencje zapewniają realizację efektów uczenia się określonych dla tego kierunku studiów.

Są wśród nich specjaliści zatrudniani wyłącznie do prowadzenia pojedynczych przedmiotów, dla przykładu zajęcia z przedmiotu – Systemy rezerwacyjne w turystyce krajowej i zagranicznej – prowadzi pracownica Biura Podróży, absolwentka naszego kierunku z roku 2004.

Kadra dydaktyczna ocenianego kierunku bierze aktywny udział w działaniach popularyzacji nauki m.in. w spotkaniach w szkołach, festiwalach nauki, „Nocy nauki”, „Nocy Biologów”. Nauczyciele akademicy prowadzą warsztaty dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych, m.in. projekty: „Krośnieńska Akademia Młodych”, *Rozwój potencjału turystycznego Powiatu Jasielskiego i Okresu Świdnik*, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz budżetu Państwa w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Interreg V-A Polska – Słowacja). Kadra ocenianego kierunku angażuje się w popularyzowanie nauki (wykłady, warsztaty, doradztwo) podczas imprez na rzecz lokalnego środowiska np. Karpackie Klimaty, Festiwal Nauki w Jaśle, Krośnieńska Akademia Przyszłości.

Bardzo ważnym przedsięwzięciem w tym zakresie jest organizowana od roku 2020 przez Zakład Turystyki i Rekreacji cykliczna Konferencja: *Potrzeby i wyzwania w zakresie kształcenia kadr dla turystyki*, adresowana bezpośrednio do uczniów szkół ponadpodstawowych w regionie. Od roku 2021 Konferencja ta organizowana jest w formie zdalnej, co zapewnia uczestnictwo nawet kilkuset uczniów z kilkudziesięciu szkół regionu.

Nauczyciele akademicy przygotowani są do zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, gdyż uczestniczyli w organizowanych przez Uczelnię szkoleniach i kursach z tego zakresu.

Poziom naukowy kadry prowadzącej zajęcia na kierunku potwierdzają ich publikacje naukowe: monografie i artykuły, udział w grantach i projektach naukowych oraz certyfikaty za czynne uczestnictwo w konferencjach, członkostwo w ich komitetach naukowych czy organizacyjnych.

W Zakładzie Turystyki i rekreacji podejmowane są wciąż działania w kierunku rozwoju własnej kadry naukowej. W 2020 roku, Piotr Łopatkiewicz – od 2017 roku zatrudniony w Zakładzie Turystyki i rekreacji jako podstawowym i jedynym miejscem pracy, uzyskał stopień doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie nauki o sztuce (postępowanie przeprowadzone w Instytucie Sztuki PAN w Warszawie – jednostki kategorii naukowej A+).

Do znaczących osiągnięć naukowych i dydaktycznych pracowników należy zaliczyć udział **dra hab. Piotra Łopatkiewicza, prof. KPU**, w charakterze kierownika lub głównego wykonawcy w licznych krajowych i międzynarodowych projektach i grantach naukowych, takich jak:

- *Edycja rękopiśmiennych Inwentarzy topograficznych Stanisława Tomkowicza*. Charakter udziału w projekcie: kierownik projektu i jeden z dwóch wykonawców.
- *Pomniki sztuki w historycznej Małopolsce*. Projekt badawczy realizowany w latach 2006-2016 przez Instytut Historii Sztuki UJ na podstawie porozumienia między Rzeczpospolitą Polską i Republiką Federalną Niemiec, współfinansowany przez stronę polską w ramach grantu KBN – decyzja Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, nr 2695/H03/2006/31. Charakter udziału w projekcie: współwykonawca.
- *Szkicownicy uczniów krakowskiej Szkoły Sztuk Pięknych z naukowo-artystycznych wycieczek Władysława Łuszczkiewicza (1888-1891)*. Charakter udziału w projekcie: kierownik projektu i jeden z dwóch wykonawców.
- *Fenomen powtarzalności typu ikonograficznego w malarstwie na przykładzie Hodegetrii małopolskiej z lat 1400-1600*. Charakter udziału w projekcie: główny współwykonawca, współautor oraz współredaktor tomów III, autor i współredaktor tomów IV i V.
- *Inwentaryzacja zabytków sztuki sakralnej na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej. Województwo podolskie – część „galicyjska”*. Projekt realizowany w Instytucie Historii Sztuki UJ, finansowany w ramach Narodowego Programu Wspierania Humanistyki – Dziedzictwo Narodowe, konkurs 9, Nr rej.

11H 20 0384 88, wysokość dofinansowania: 861 500,00 zł. Charakter udziału w projekcie: jeden z sześciu wykonawców.

- Przygotowanie panelowej wystawy: *Robert Porteous de Lanxeth – Scottish Merchant, Benefactor and Resident of Krosno*, która 3 kwietnia 2019 roku otwarta została w Centre for History – University of the Highlands and Islands w Inverness w Szkocji, następnie eksponowana była w szkockim Aberdeen oraz Edynburgu.

Nagrody, wyróżnienia i odznaczenia za osiągnięcia naukowe **dra hab. Piotra Łopatkiewicza**:

- 2008 nagroda Prof. dra hab. Jerzego Z. Łozińskiego za najlepsze prace z historii sztuki polskiej.
- 2008 i 2019 Nagrody im. Szczęsnego Morawskiego za najlepszą publikację naukową dotyczącą Sąddeczyn
- 2009 za całokształt działalności naukowej, zgodnie z postanowieniem Prezydenta odznaczony Brązowym Krzyżem Zasługi
- 2015 za zasługi w działalności na rzecz rozwoju nauki, zgodnie z postanowieniem Prezydenta RP odznaczony Srebrnym Krzyżem Zasługi
- 2020 Laureat Nagrody KLIO 2020 w dziedzinie edytorskiej za najlepsze książki historyczne (nagrada przyznana za edycję 5 tomów Hodegetrii Krakowskich).
- 2022 nominacja do nagrody Prof. dra hab. Jerzego Z. Łozińskiego za najlepsze prace z historii sztuki polskiej (za naukowe opracowanie trzech tomów szkicowników Stanisława Wyspiańskiego z naukowo-artystycznych wycieczek z prof. Władysławem Łuszkiewiczem). Wyniki ogólnopolskiego konkursu w tym zakresie zostaną ogłoszone w listopadzie b.r.

Uczestnictwo **dra Rafała Kapicy** w licznych (również międzynarodowych) projektach badawczych:

- Koordynator z ramienia Zakładu Turystyki i Rekreacji międzynarodowego projektu „SOLE: Social Open Learning Environment In Higher Education” w latach 2015-2016.
- Projekt nr PLSK.03.01.00-SK-0083/16 pt. „Nowoczesna edukacja bez granic otwiera obszary wiejskie dla przedsiębiorczości”, realizowany w ramach Programu INTERREG V-A PL-SK 2014-2020. Autorstwo analizy wskaźników funkcji turystycznej wybranych powiatów pogranicza polskiego.
- Mikroprojekt pt. „Rozwój potencjału turystycznego Powiatu Jasielskiego i Okresu Świdnik”, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz budżetu Państwa w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Interreg V-A Polska – Słowacja 2014 – 2020, Oś Priorytetowa Ochrona i rozwój dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego obszaru pogranicza oraz ze środków Powiatu Jasielskiego. W ramach projektu prowadzenie zajęć z Marketingu usług turystycznych w Spojená Škola Svidník na Słowacji.

Uczestnictwo **dra Jacka Krasia** w licznych konferencjach krajowych i zagranicznych

- wyjazd naukowy do Uniwersytetu w Preszowie w ramach programu Erasmus+
- praca w grupach eksperckich
- uprawnienia do zasiadania w radach nadzorczych spółek Skarbu Państwa.

Badania naukowe **dra Wojciecha Krukara** w zakresie nazewnictwa geograficznego i kartografii Karpat.

- szerokie działania mające na celu popularyzację Beskidu Niskiego, Bieszczadów i Karpat ukraińskich.
- autorstwo 25 map turystycznych i turystyczno-nazewniczych oraz ponad 50 artykułów naukowych z zakresu geografii, krajoznawstwa, turystyki i onomastyki.
- Współautorstwo przewodników turystycznych po Beskidzie Niskim (od 2002 r. siedem wydań) i Bieszczadach (od 1992 r. dwadzieścia wydań) i Beskidach Wschodnich (Góry Huculszczyzny, 2006)
- Członkostwo w Radzie Naukowej Magurskiego Parku Narodowego

Nagrody i wyróżnienia **dra Wojciecha Krukara**:

- 2005 Nagroda Ministra Infrastruktury za mapę turystyczno-nazewniczą *Bieszczady Wysokie* (2005 r.);
- 2007 *Za Zasługi dla Turystyki* (nr leg. 4/2007/2431): Minister Sportu i Turystyki, 24.08.2007 r.
- 2015: Statuetka Marszałka Województwa Podkarpackiego „Za szczególną aktywność w rozwoju turystyki i jej promocji” (2015 r.)
- 2018 I miejsce w kategorii mapy za mapę *Bieszczady Wysokie – mapa turystyczna*, w 3 Międzynarodowym Konkursie „Najlepsze Wydawnictwa o Górach”, Kraków 2018

Wieloletnie pełnienie przez **dra Łukasza Szmyda** (2006-2014 aż do deregulacji zawodów) funkcji członka Podkarpackiej Komisji Egzaminacyjnej Pilotów Wycieczek

- W roku 2012 decyzją Wicemarszałek Województwa Podkarpackiego dr Ł. Szmyd wszedł w skład zespołu ds. turystyki opracowującego aktualizację *Strategii rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2007-2020 w ramach priorytetu tematycznego – turystyka*.

Nagrody i wyróżnienia **dra Łukasza Szmyda**:

- 2019 za działalność na rzecz nauki odznaczony przez Prezydenta RP Złotym Krzyżem Zasługi oraz Medalem Komisji Edukacji Narodowej.

Osiągnięcia zespołowe kadry naukowo-dydaktycznej Zakładu Turystyki i rekreacji

- Organizacja w roku 2018 przez Zakład Turystyki i Rekreacji Międzynarodowej Konferencji Naukowej – *Robert Wojciech Portius de Lanxeth, krośnieński mieszczanin, kupiec i fundator, w czterechsetlecie osiedlenia się Szkota w Krośnie*.
- Organizacja przez Zakład Turystyki i Rekreacji od roku 2020 cyklicznych Konferencji: *Potrzeby i wyzwania w zakresie kształcenia kadr dla turystyki*
- Zainicjowanie i prowadzenie systematycznych badań nad ruchem turystycznym w Krośnie. Badania realizowane są przez 3 pracowników Zakładu Turystyki i Rekreacji we współpracy z Prezydentem Miasta Krosna. Badaniami objęto do tej pory turystykę w mieście w roku 2018 (Raport z badań przedstawiony został wiosną 2019), 2020 – okres pandemiczny (Raport z badań przedstawiony został wiosną 2021). Aktualnie trwają badania nad turystyką w mieście w okresie postpandemicznym (Raport z badań zostanie przygotowany wiosną 2023).
- Organizacja corocznych wykładów i warsztatów popularnonaukowych dla uczniów szkół ponadpodstawowych, m.in.: z zakresu turystyki, aktywności podróżniczych, przeszłości artystycznej Krosna

Szczegółowe dane potwierdzające osiągnięcia i kompetencje kadry kształcącej na ocenianym kierunku wskazane są w kartach pracowników, które precyzyjnie charakteryzują ich profil aktywności naukowo-badawczej organizacyjnej i oraz dydaktycznej, w tym także akcentują posiadane przez nich doświadczenie zdobyte poza szkolnictwem wyższym.

2. *obsady zajęć, ze szczególnym uwzględnieniem zajęć, które prowadzą do osiągnięcia przez studentów umiejętności praktycznych oraz kompetencji inżynierskich (w przypadku, gdy oceniany kierunek prowadzi do uzyskania tytułu zawodowego inżyniera lub magistra inżyniera):*

Zgodnie z Ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce **ponad 94,20% godzin zajęć na kierunku Turystyka i rekreacja prowadzone jest przez nauczycieli akademickich zatrudnionych w KPU Krosno jako podstawowym miejscu pracy**. W pełnym cyklu kształcenia zaledwie **5,8% godzin** czyli **110 z 1895 godzin** prowadzone jest przez nauczycieli, dla których KPU nie stanowi podstawowego miejsca pracy lub są zatrudnieni na umowę cywilnoprawną. Dobór kadry odbywa się według procedury WSZJK-U/4. Kierownik zakładu systematycznie dokonuje weryfikacji i oceny kompetencji nauczycieli akademickich do prowadzenia zajęć na podstawie dorobku przedstawionego w kartach kwalifikacji pracowników.

Zajęcia kształtujące umiejętności praktyczne, w szczególności takie jak: Formy aktywności ruchowej, Turystyka kwalifikowana, Ćwiczenia terenowe w wybranym regionie Karpat, Ćwiczenia terenowe z obsługi ruchu turystycznego, Ćwiczenia terenowe z Historii architektury i sztuki oraz zajęcia w ramach Obozu letniego, prowadzą praktycy z wieloletnim doświadczeniem pozauczelnianym (przewodnicy i piloci turystyczni, instruktorzy wybranych dyscyplin sportu, osoby związane z ochroną i konserwacją zabytków).

Powołano się na dokumenty:

[Procedura doboru nauczycieli akademickich do prowadzenia zajęć dydaktycznych \(Procedura WSZJK-U/4\).](#)

3. *łączenia przez nauczycieli akademickich i inne osoby prowadzące zajęcia działalności dydaktycznej z działalnością naukową lub zawodową:*

W kontekście łączenia przez nauczycieli akademickich działalności dydaktycznej z działalnością naukową należy wskazać, że zajęcia wykładowe i seminaria dyplomowe prowadzą nauczyciele akademicy ze stopniem naukowym co najmniej doktora i dorobkiem naukowym bezpośrednio związanym z tematyką danych zajęć wykładowych lub prowadzonego seminarium. Pracę dyplomową student realizuje każdorazowo (bez wyjątku) pod kierunkiem nauczyciela akademickiego, który w danym roku prowadzi seminarium dyplomowe, jest zatrudniony w Uczelni jako podstawowym miejscu pracy i posiada co najmniej stopień doktora lub doktora habilitowanego. Pomimo praktycznego profilu kształcenia i zatrudnienia nauczycieli na stanowiskach dydaktycznych, znaczna część nauczycieli prowadzi działalność naukową przejawiającą się w licznych publikacjach i czynnym udziale w konferencjach naukowych, zespołach eksperckich, itp. Dorobek naukowy jest także jedną z istotnych składowych cyklicznej oceny nauczyciela akademickiego.

Absolutna większość nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia dydaktyczne na kierunku Turystyka i rekreacja posiada różnorodne kwalifikacje zawodowe oraz rozległe doświadczenie pozauczelniane, zdobyte między innymi: w instytucjach turystycznych, administracyjnych, samorządowych, czy ochronie i konserwacji zabytków, odpowiadające na ogół zakresowi i tematyce prowadzonych obecnie zajęć dydaktycznych na Uczelni w ramach ocenianego kierunku. Niemal wszyscy pracownicy Zakładu od kilkadziesiąt lat aktywnie uprawiają turystykę, zwłaszcza górską i różnego typu formy rekreacji, zaangażowani są również w systematyczną działalność podróźniczą. Efekty tych aktywności z powodzeniem wykorzystują w działalności dydaktycznej na prowadzonym kierunku studiów.

Pośród kadry naukowo-dydaktycznej Zakładu Turystyki i rekreacji: jedna osoba posiada rozległe uprawnienia przewodnickie, trzy osoby uprawnienia pilota wycieczek, dwie znakarza szlaków górskich, jedna osoba – biegłego sądowego w zakresie oceny i wyceny dzieł sztuki oraz ochrony i konserwacji zabytków. Większość z nich zasiada w różnego typu radach, komisjach, zespołach eksperckich, często posiada również przygotowanie pedagogiczne oraz wieloletnie doświadczenie zdobyte w szkolnictwie ponadpodstawowym.

4. założeń, celów i skuteczności prowadzonej polityki kadrowej, z uwzględnieniem metod i kryteriów doboru oraz rekrutacji kadry, sposobów, zasad i kryteriów oceny jakości kadry oraz udziału w tej ocenie różnych grup interesariuszy, w tym studentów, a także wykorzystania wyników oceny w rozwoju i doskonaleniu kadry:

Polityka kadrowa realizowana na KPU w Krośnie jest podporządkowana misji i wizji Uczelni określonych w Strategii. Podstawowym celem polityki kadrowej jest promowanie rozwoju własnej kadry dydaktycznej, zatrudnionej w niej na podstawowym miejscu pracy, będącej nierzadko absolwentami uczelni. Uczelnia ze środków własnych wspiera ich rozwój naukowy i szkoleniowy poprzez finansowanie: publikacji, badań, udziału w konferencjach i szkoleniach, przewodów doktorskich i postępowań habilitacyjnych.

Zatrudnienie na stanowiska dydaktyczne, w wymiarze przekraczającym ½ etatu, odbywa się w drodze konkursu otwartego. Dyrektor Instytutu występuje do Rektora z wnioskiem w sprawie zatrudnienia. Jest ono poprzedzone rzetelną analizą stanu kadrowego, którą wg procedury WSZJK-U/4 przeprowadza kierownik zakładu w porozumieniu z koordynatorem zakładowym ds. ZJK. Przed rozpoczęciem kolejnego roku akademickiego kierownik dokonuje weryfikacji kadry dydaktycznej pod względem spełniania kryteriów kompetencji, a ostateczne zatwierdzenie obsady i przydziały zajęć dydaktycznych następuje we wrześniu przez dyrektora instytutu.

Czynnikiem pozytywnie stymulującym proces dydaktyczny jest prowadzona systematycznie ewaluacja, obejmująca wszystkich nauczycieli i administrację uczelni. Dokonywana jest m. in. przez stu-

dentów w anonimowych ankietach, a jej wyniki, po wnikliwej analizie przez władze Uczelni, są wykorzystywane do oceny pracowników i mierzenia jakości pracy dydaktycznej.

Zajęcia prowadzone są przez nauczycieli akademickich oraz inne osoby podlegają systematycznej hospitacji (Procedura WSZJK-U/1). Hospitacje zajęć każdego pracownika przeprowadza się raz na dwa lata, a pozyskane w ten sposób informacje zostają wykorzystane w okresowej ocenie nauczycieli oraz w procesie doskonalenia jakości realizacji zajęć dydaktycznych, za który odpowiedzialna jest Uczelniana Komisja ds. ZJK.

Nauczyciele podlegają okresowej ocenie wg procedury i kryteriów ustalonych przez Senat Uczelni, a ostatnia ocena pracowników została przeprowadzona za okres od 1.10.2017 do 30.09.2020r. (Uchwała Senatu nr 6/19), kolejna odbędzie się końcem bieżącego roku.

Powołano się na dokumenty:

- Procedura hospitacji zajęć dydaktycznych (WSZJK-U/1).
- Procedura doboru nauczycieli akademickich do prowadzenia zajęć dydaktycznych (Procedura WSZJK-U/4).
- Uchwały nr 6/19 Senatu PWSZ w Krośnie z dnia 19 marca 2019 r. w sprawie zaopiniowania warunków okresowej oceny nauczycieli akademickich przeprowadzonej za okres od 1.10.2017 do 30.09.2020r. z Załącznikiem

5. *systemu wspierania i motywowania kadry do rozwoju zawodowego, naukowego lub artystycznego oraz podnoszenia kompetencji dydaktycznych:*

Od 2017 roku nauczyciele akademicy, dla których KPU w Krośnie jest podstawowym miejscem pracy, mogą ubiegać się o stypendium z własnego Funduszu stypendialnego im. Stanisława Pigonia, które przyznawane jest na realizację projektów naukowych nie finansowanych z innych źródeł. Z tego samego źródła są również finansowane projekty młodych pracowników mające na celu awans naukowy.

Ponadto w Uczelni utworzony został Fundusz rozwoju dydaktyki i nauki w Karpackiej Państwowej Uczelni w Krośnie, którego celem jest rozwój i wspieranie działalności dydaktycznej i naukowej w Uczelni. Funduszem dysponuje Rektor, a środki w nim zgromadzone mogą być przeznaczone na zakup materiałów i pomocy dydaktycznych, wyposażenia oraz sprzętu do prowadzenia zajęć dydaktycznych, zakup usług związanych z rozwojem działalności dydaktycznej, wdrożenie technologii informacyjno-komunikacyjnych w procesie kształcenia, a także prowadzenie działalności naukowej, tj. pokrycie kosztów czynnego udziału w konferencjach, warsztatach, szkoleniach i kursach naukowych, pokrycie kosztów publikacji prac naukowych, pokrycie kosztów przewodów doktorskich, postępowań habilitacyjnych i profesorskich oraz inne formy aktywności wspierające rozwój naukowy nauczycieli akademickich.

Pracownicy mają możliwość współpracy z uczelniami zagranicznymi i realizacji staży naukowo-dydaktycznych lub wizyt monitorujących w ramach programu Erasmus+. Z możliwości poznawania systemów zarządzania uczelniami wyższymi w Europie korzystają również pracownicy administracji Uczelni, w tym pracownicy sekretariatu Instytutu Zdrowia i Gospodarki obsługujący studentów kierunku Turystyka i rekreacja.

Nauczyciele akademicy prowadzący zajęcia na kierunku Turystyka i rekreacja uczestniczą w szkoleniach wewnętrznych i zewnętrznych, zarówno bezpłatnych jak i dofinansowanych przez Uczelnię. Szkolenia wewnętrzne dotyczą m.in. rozwijania umiejętności komunikowania się ze studentami z zaburzeniami psychicznymi, poznawania nowych technik dydaktycznych, bezpieczeństwa przetwarzania danych osobowych.

Nauczyciele akademicy za znaczący dorobek naukowy lub awans zawodowy corocznie mogą otrzymywać nagrody Rektora KPU (każdego roku są to zwykle co najmniej 3 osoby reprezentujące Zakład Turystyki i Rekreacji).

6. *spełnienia reguł i wymagań w zakresie doboru nauczycieli akademickich i innych osób prowadzących zajęcia oraz obsady zajęć, zawartych w standardach kształcenia określonych w rozporządzeniach wydanych na podstawie art. 68 ust. 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, w przypadku kierunków studiów przygotowujących do wykonywania zawodów, o których mowa w art. 68 ust. 1 powołanej ustawy:*

Wszyscy nauczyciele akademicy prowadzący zajęcia na kierunku Turystyka i rekreacja posiadają wykształcenie i doświadczenie praktyczne związane z trzema dziedzinami i dyscyplinami nauki do których przyporządkowany został kierunek. Są to przede wszystkim nauki o kulturze fizycznej, nauki o Ziemi i środowisku oraz nauki o sztuce. Zajęcia teoretyczne, seminaria, prace dyplomowe prowadzone są przez pracowników ze stopniem naukowym doktora habilitowanego lub doktora. Zajęcia praktyczne odbywają się pod opieką specjalistów związanych zwykle z nauczaną dyscypliną. Dominującą formą zajęć są ćwiczenia praktyczne, warsztaty i ćwiczenia terenowe oraz praktyki zawodowe, które odbywają się pod nadzorem doświadczonych opiekunów z ramienia pracodawców.

Zakładowy opiekun praktyk zawodowych posiada wieloletnie doświadczenie w tym zakresie, posiada stopień dra i sprawuje swoją funkcję nieprzerwanie już od blisko 20 lat.

Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie

Warto rozważyć i w raporcie odnieść się do:

1. *stanu, nowoczesności, rozmiarów i kompleksowości bazy dydaktycznej służącej realizacji zajęć na ocenianym kierunku oraz jej adekwatności do rzeczywistych warunków przyszłej pracy zawodowej studentów oraz możliwości kształcenia umiejętności praktycznych z wykorzystaniem posiadanej bazy:*

Uczelnia posiada bogatą infrastrukturę, którą stanowią: baza dydaktyczna i laboratoryjna stanowiąca zaplecze do prowadzenia zajęć, Biblioteka wraz z agendami, Rektorat i Domy studenta. Główna siedziba Uczelni – Rektorat, znajduje się w okazałej kamienicy zlokalizowanej przy Rynek 1 w Krośnie. Zajęcia dydaktyczne prowadzone są w czterech kampusach usytuowanych w Krośnie przy: ul. Dmochowskiego 12, ul. Kazimierza Wielkiego 4, 6, 8, ul. Żwirki i Wigury 9a oraz przy ul. Wyspiańskiego 20.

Uczelnia dysponuje Domami studenta przy ul. Słowackiego 6 oraz Żwirki i Wigury 9a. Dom studenta przy ul. Słowackiego posiada 21 miejsc noclegowych. Do dyspozycji studentów jest dostępne zaplecze sanitarne oraz kuchenne. W Domu studenta przy ul. Żwirki i Wigury znajduje się 40 miejsc noclegowych, w segmentach 2-pokojowych dla 2 osób z węzłem sanitarnym oraz zapleczem kuchennym.

Zajęcia dydaktyczne dla studentów kierunku Turystyka i rekreacja prowadzone są w większości w kompleksie budynków zlokalizowanych przy ulicy Wyspiańskiego 20 (tzw. Kampus w Turaszówce). W tym Kampusie swoją siedzibę i podstawowe zaplecze dydaktyczne ma także Zakład Turystyki i Rekreacji. W skład Kampusu wchodzi budynki A, B i C. W kompleksie znajdują się 3 duże sale wykładowe (ilość miejsc: 82, 104, 132), 8 pracowni audytoryjnych, 14 sal laboratoryjnych, pełnowymiarowa hala sportowa, nowoczesna siłownia, sala fitnessu i aerobiku, pracownia badań czynnościowych wychowaniu fizycznym i sporcie, sala gimnastyki przyrządowej, magazyny sprzętu sportowego, czytelnia instytutowa, pokoje gościnne, pomieszczenia administracyjne: sekretariaty, gabinety dyrektorów instytutów, gabinety kierowników zakładów, pokoje nauczycielskie, pokój dla profesorów. Do dyspozycji studentów są także: sala studenckich kół naukowych, centrum e-sportowe,

pomieszczenie socjalne, szatnia, sanitariaty oraz stacja ładowarek do telefonów. Przy obiektach uczelni (ul. Dmochowskiego 12 i Wyspiańskiego 20) znajdują się duże parkingi dostępne dla pracowników i studentów wraz z oznaczonymi miejscami parkingowymi dla osób niepełnosprawnych.

Do dyspozycji studentów kierunku Turystyka i rekreacja pozostaje 7 sal dydaktycznych w tym: audytoryjne i pracownie, które mogą pomieścić od 30 do 45 osób oraz aula mogąca pomieścić 132 studentów. Wszystkie sale wyposażone są w nowoczesny sprzęt audiowizualny, projektory multimedialne, ekrany, telewizory i komputery z dostępem do Internetu. W realizacji zajęć praktycznych studenci mogą korzystać z własnej pełnowymiarowej hali sportowej z kompletnym wyposażeniem oraz 4 szatniami wyposażonymi w zaplecze sanitarne, sali do gimnastyki przyrządowej, sauny z pomieszczeniem wypoczynkowym, salki do tenisa stołowego, gimnastyki korekcyjnej, nowoczesnej siłowni, salki fitness i aerobiku, salki do treningu funkcjonalnego. Kompleks obejmuje nowoczesne pracownie specjalistyczne: odnowy biologicznej i fizykoterapii, masażu, gimnastyki korekcyjnej, anatomii.

Zajęcia z technologii informacyjnej odbywają się w dwóch nowoczesnych pracowniach informatycznych zlokalizowanej w Kampusie przy ul. Wyspiańskiego 20. Lektorat języka obcego odbywa się w Studium Języków Obcych w przystosowanych do tego celu pracowniach językowych. Studium Języków Obcych działa w oparciu o najnowszy sprzęt multimedialny dostosowany do nauki języków obcych.

W Kampusie przy ul. Wyspiańskiego 20 znajduje się czytelnia, z zasobów której korzystają również studenci kierunku Turystyka i rekreacja. Czytelnia jest bardzo dobrze wyposażona zarówno w literaturę jak i czasopisma specjalistyczne. W czytelni instytutowej, do dyspozycji studentów znajdują się dwa komputery z dostępem do Internetu.

Salę wykładową, pracownie oraz laboratoria wykorzystywane w kształceniu na kierunku Turystyka i rekreacja tworzą nowoczesne centrum dydaktyczno-praktyczne wyposażone w niezbędny sprzęt do prawidłowej realizacji zajęć i pozwalają na zdobycie zarówno efektów uczenia się, jak i wszechstronnych umiejętności praktycznych. Są zgodne z oczekiwaniami i rzeczywistymi warunkami przyszłej pracy zawodowej absolwentów kierunku.

2. infrastruktury i wyposażenia instytucji, w których prowadzone są zajęcia poza uczelnią oraz praktyki zawodowe:

Instytucje, w których odbywają się praktyki zawodowe dobierane są zgodnie z programem studiów w taki sposób, by zdobyta wiedza teoretyczna była wspomagana praktyką. Instytucje, w których odbywają się praktyki zawodowe dobierane są zgodnie z programem studiów w taki sposób, by zdobyta wiedza teoretyczna była wspomagana praktyką. Zajęcia poza Uczelnią realizowane są w ramach współpracy oraz podpisanych umów.

Uczelnia posiada bazę podmiotów rekomendowanych do realizacji praktyk przez studentów. Są to instytucje związane ze specyfiką kierunku Turystyka i rekreacja i prężnie działające na lokalnym rynku pracy. Należą do nich biura podróży, obiekty hotelarskie, ośrodki sportu i rekreacji oraz obiekty sanatoryjno-uzdrowiskowe. Studenci mogą odbywać praktyki również w obiektach innych niż rekomendowane przez uczelnię po otrzymaniu zgody kierownika zakładu i zakładowego opiekuna praktyk. Z wszystkimi instytucjami, w których realizowane są praktyki, podpisuje się w tym względzie każdorazowo stosowne porozumienia. Dobór instytucji, w których studenci odbywają praktykę zawodową prowadzony jest pod kątem zapewnienia realizacji efektów uczenia się przypisanych do praktyki. Realizacja tych efektów możliwa jest między innymi poprzez wykorzystanie doświadczenia i infrastruktury instytucji, w których realizowane są praktyki studenckie. Sposób realizacja i program praktyk są na bieżąco konsultowane z podmiotami zewnętrznym, reprezentującymi otoczenie społeczno-gospodarcze oraz od lat współpracującymi z Zakładem Turystyki i Rekreacji. Należą do nich między

innymi: Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Krośnie, Pałac „Polanka” – Hotel & Spa, czy choćby – zarządzany przez Spółkę Investimus – Hotel NAFTA w Krośnie.

3. *dostępu do technologii informacyjno-komunikacyjnej (w tym Internetu, a także platformy e-learningowej, w przypadku, gdy na ocenianym kierunku prowadzone jest kształcenie z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość) oraz stopnia jej wykorzystania w procesie nauczania i uczenia się studentów, w szczególności w ramach kształcenia umiejętności praktycznych,*

Wszystkie Kampusy Uczelni objęte są zasięgiem sieci internetowej oraz posiadają niezbędną infrastrukturę dydaktyczną umożliwiającą komunikację on-line oraz prowadzenie kształcenia na odległość. Na stronie internetowej KPU w Krośnie w zakładce „Dla studentów” pod hasłem E-student – Portal Wirtualnej Edukacji umieszczone są informacje dotyczące dostępności IT dla studentów (<https://e-learning.pwsz.krosno.pl>). Uczelnia umożliwia studentom dostęp do systemu informatycznego USOS usprawniającego administrację i organizację procesu kształcenia – studenci mogą sprawdzać na bieżąco wpisywane oceny końcowe. Za pomocą systemu informatycznego, studenci przy pomocy specjalnej ankiety systematycznie oceniają jakość i warunki kształcenia. Promotorzy prac dyplomowych korzystają z Systemu Antyplagiatowego (JSA – Jednolity System Antyplagiatowy), aby mieć pewność, że prace zostały przygotowane z poszanowaniem praw autorskich. Aby dostosować się do współczesnych form przekazywania informacji, część z nich dotycząca ważnych wydarzeń w Uczelni jest także umieszczana na portalach internetowych, takich jak np. Facebook. Uczelnia zapewnia studentom dostęp do platformy edukacyjnej e-student, na której zamieszczane są wybrane materiały edukacyjne (wykłady, prezentacje multimedialne, materiały do ćwiczeń). Na stronie internetowej Uczelni zamieszczone są adresy mailowe wszystkich nauczycieli prowadzących zajęcia, dzięki czemu studenci mają z nimi ułatwiony kontakt.

Ze względu na praktyczny charakter większości zajęć kształcenie z wykorzystaniem technik i form kształcenia na odległość realizowane jest w niewielkim stopniu i poza okresem pandemii lat 2020-2021, ma jedynie głównie charakter wspomagający proces kształcenia.

4. *udogodnień w zakresie infrastruktury i wyposażenia dostosowanych do potrzeb studentów z niepełnosprawnościami:*

Na terenie Uczelni znajdują się parkingi z wydzielonymi miejscami dla osób niepełnosprawnych. Budynki dostosowane są w pełni do potrzeb osób niepełnosprawnych. Komunikacja zewnętrzna odbywa się poprzez pochylnię do głównego wejścia każdego budynku. Wewnątrz znajduje się winda i specjalnie urządzone pomieszczenia sanitarne. Szerokość korytarzy i drzwi do wszystkich pomieszczeń dostosowana jest do sprawnego poruszania się osób na wózkach. Wyposażenie wszystkich pomieszczeń dydaktycznych w zestawy komputerowe z projektorami multimedialnymi i nagłośnieniem może wspomagać proces kształcenia osób z dysfunkcją wzroku i słuchu. W bibliotece głównej zaprojektowano rozwiązania komunikacyjne dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych i udogodnienia ułatwiające korzystanie ze zbiorów osobom z wadami wzroku i słuchu.

Na Uczelni funkcjonuje Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych (BON), które realizuje szereg zadań związanych ze stwarzaniem studentom, będącym osobami niepełnosprawnymi, warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia w KPU w Krośnie. W zakresie działań BON jest również zapewnienie pomocy asystenta, finansowanie transportu, organizacja zajęć mających na celu podniesienie sprawności fizycznej i psychicznej, zakup literatury specjalistycznej i naukowej w postaci audiobooków, konsultacje psychologiczne, a także informowanie o możliwościach pozyskania pomocy materialnej. Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych KPU w Krośnie prowadzi wypożyczalnię urządzeń specjalistycznych

dla studentów z niepełnosprawnościami, a są to m.in. laptop, zestaw FM, mikrofon Oticon, tablet, dyktafon, lupę przenośną I-LOVIEW, klawiatury specjalistyczne (tj. klawiatura dla osób piszących jedną ręką, klawiatura z dużymi klawiszami dla osób słabowidzących, klawiatura z dużymi kontrastowymi literami).

5. *dostępności infrastruktury, w tym oprogramowania specjalistycznego i materiałów dydaktycznych, w celu wykonywania przez studentów zadań wynikających z programu studiów w ramach pracy własnej:*

W razie potrzeby istnieje możliwość wykorzystania zasobów komputerowych i programowych będących na wyposażeniu pracowni komputerowych poza zajęciami. Studenci mogą korzystać z pracowni w porozumieniu z opiekunami pracowni i prowadzącymi zajęcia. Ponadto na Uczelni wyznaczone są miejsca ze stanowiskami komputerowymi, z których studenci mogą korzystać, realizując zadania związane z samokształceniem. Stosowaną praktyką jest udostępnianie studentom elektronicznych form materiałów dydaktycznych drogą e-mailową oraz za pomocą platformy e-learningowej e-Student, a także materiałów w formie wydruków komputerowych. Biblioteka daje możliwość zdalnego rezerwowania książek do wypożyczenia, poprzez program obsługujący bibliotekę. Jest również zdalny dostęp do książek i publikacji naukowych znajdujących się na platformach iBuk Libra, Biblio. Użytkownicy Biblioteki mają także dostęp do zbiorów cyfrowej wypożyczalni międzybibliotecznej ACADEMICA. W sytuacji trybu nauczania zdalnego studenci mają możliwość wypożyczenia z uczelni niezbędnego sprzętu komputerowego umożliwiającego uczestnictwo w zajęciach zdalnych.

Uczelnia udostępnia studentom możliwość bezpłatnego korzystania z najnowszej wersji pakietu biurowego Office 365. W ramach Office 365 studenci uzyskują dostęp do najnowszych wersji aplikacji (Word, Excel, PowerPoint, OneNote, Outlook, Skype dla firm, Publisher oraz Access), mają możliwość instalacji pakietu Office na maksymalnie 5 urządzeniach (komputerach PC lub Mac, urządzeniach mobilnych z systemem iOS, Android lub Windows) oraz uzyskują 1 TB osobistego miejsca na wirtualnym dysku OneDrive. Studenci mogą uzyskać oprogramowanie za pomocą studenckiego adresu pocztowego w domenie uczelni. Studenci w ramach samokształcenia i podnoszenia swoich umiejętności mogą uczestniczyć w zajęciach dodatkowych w ramach Studenckich Kół Naukowych oraz osobnych sekcji sportowych funkcjonujących w ramach AZS. Mogą rozwijać swoje kompetencje językowe w ramach Akademii językowej działającej przy Uczelni, mogą także korzystać z hali sportowej i siłowni, zlokalizowanych na terenie Kampusu przy ul. Wyspiańskiego 20.

6. *systemu biblioteczno-informacyjnego uczelni, w tym dostępu do aktualnych zasobów informacji naukowej w formie tradycyjnej i elektronicznej, o zasięgu międzynarodowym oraz zakresie dostosowanym do potrzeb wynikających z procesu nauczania i uczenia się na ocenianym kierunku, w tym w szczególności dostępu do piśmiennictwa zalecanego w sylabusach:*

Biblioteka wspomaga proces kształcenia oferując księgozbiór ściśle dostosowany do potrzeb studentów. Profil zbiorów odpowiada kierunkom i specjalnościom kształcenia. Nowoczesna Biblioteka Główna zlokalizowana w samym centrum miasta, w bezpośrednim sąsiedztwie Rektoratu (Rynek 1) jest łatwo dostępna dla użytkowników. Otwarta 46 godzin w tygodniu wypożyczalnia stwarza możliwość łatwego i szybkiego dostępu do zbiorów przeznaczonych do wypożyczania na zewnątrz. Zastosowane rozwiązania pozwalają użytkownikom na samoobsługę w dużym zakresie. Wdrożony w magazynach wypożyczalni system identyfikacji radiowej RFID umożliwia zastosowanie

urządzeń, dzięki którym czytelnik może sam dokonywać wypożyczeń i zwrotów dokumentów. Do dyspozycji użytkowników przeznaczono tutaj 6 stanowisk komputerowych z dostępem do bibliotecznego katalogu i Internetu. Czytelnia jest czynna 6 dni w tygodniu, od poniedziałku do piątku w godz. od 8⁰⁰ do 18⁰⁰ a w soboty od godz. 9⁰⁰ do 13⁰⁰. Do dyspozycji użytkowników przeznaczono 25 komputerów, wszystkie z dostępem do Internetu, baz danych i zbiorów Wirtualnej Biblioteki Nauki, która obejmuje: Web of Science, ScienceDirect, Springer, EBSCO Publishing – pakiet 18 baz, Scopus, Willey – Blackwell.

Uwzględniając różnorodne potrzeby użytkowników w czytelni przewidziano wygodne miejsca do pracy indywidualnej i pracy w grupie, stoliki z wygodnymi fotelami stwarzające bardziej komfortowe warunki lektury, a także miejsca dla użytkowników, którzy zechcą pozostawić w bibliotece swoje materiały. Wszystkich miejsc w czytelni jest 105. Bibliotekę uczelnianą tworzą jeszcze dwie agendy – Czytelnie Instytutowe mieszczące się w obiektach uczelni oddalonych od centrum. W chwili obecnej zbiór biblioteczny liczy ponad 86 tys. woluminów i 6 tys. jednostek zbiorów specjalnych. Prenumerata obejmuje 107 tytułów gazet i czasopism.

Dla studentów kierunku Turystyka i rekreacja funkcjonuje czytelnia instytutowa w budynku, w którym odbywają się zajęcia dydaktyczne. Dostęp do zasobów Wirtualnej Biblioteki Nauki w ramach krajowej licencji akademickiej biblioteka uczelniana posiada od 2010 r. Korzystanie z zasobów WBN w ramach krajowej licencji akademickiej jest możliwe z każdego komputera podłączonego do uczelnianej sieci komputerowej.

Od 2015 r. użytkownicy biblioteki uczelnianej mogą korzystać z e-booków baz: **BIBLIO** oraz **Ibuk Libra**. Dzięki dostępowi online czytelnicy mogą korzystać z tych serwisów przez całą dobę, z dowolnego miejsca.

W Czytelni Głównej można korzystać z cyfrowej wypożyczalni międzybibliotecznej **ACADEMICA**, która pozwala na dostęp do ponad pół miliona pełnotekstowych publikacji – monografii, podręczników, skryptów, artykułów oraz całych numerów czasopism. Tak ogromna baza wiedzy jest ważnym narzędziem w nauce, pracy badawczej oraz dydaktycznej.

Biblioteka wspomaga proces kształcenia oferując księgozbiór ściśle dostosowany do potrzeb studentów. Dla studentów kierunku *Turystyka i rekreacja* stanowi dobre zaplecze ze względu na gromadzone od wielu lat publikacje. Zgromadzony w czytelniach księgozbiór podręczny wraz z rocznikami prenumerowanych czasopism tworzy podstawowy warsztat informacyjno-bibliograficzny. W czytelniach są udostępniane prezencyjnie wydawnictwa o charakterze podstawowym, w tym najważniejsze: różnego rodzaju i użyteczności słowniki, encyklopedie i leksykony, Wydawnictwa albumowe, atlasy, skrypty i podstawowe podręczniki a także mapy turystyczne i ścienne. Ponadto można korzystać z prenumerowanych dla kierunku czasopism: „Rynek Turystyczny”, „Wiadomości Turystyczne”, „National Geographic Polska” oraz „Jachting”, „Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne”. Księgozbiór biblioteczny przeznaczony dla studiujących na kierunku *Turystyka i rekreacja* przedstawia się następująco:

nauki o kulturze fizycznej, w tym:

sport	2656 egz.
turystyka i rekreacja	1288 egz.
metodyka wychowania fizycznego	439 egz.
przewodniki turystyczne	441 egz.

nauki o ziemi i środowisku, w tym:

geografia	857 egz.
geologia i nauki pokrewne	368 egz.
astronomia, geodezja, kartografia	178 egz.
nauka o środowisku i ekologia	936 egz.

nauki o sztuce

historia architektury i sztuki plastyczne	1049 egz.
film	297 egz.
fotografia	89 egz.

Studiujący mają także do dyspozycji literaturę z psychologii (2384 vol.), socjologii (1296 vol.), oraz medycyny i nauk o zdrowiu (6421 vol.). Również lektoraty języków obcych znajdują w bibliotece kompletne zaplecze w postaci wieloegzemplarzowych podręczników i słowników, a także płyt CD i DVD do nauki.

Kolekcja biblioteczna uzupełniana systematycznie zaspokaja potrzeby studiujących na kierunku *Turystyka i rekreacja*. Wydawnictwa wymienione jako literatura podstawowa i uzupełniająca w kartach przedmiotów znajdują się w zbiorach bibliotecznych.

7. sposobów, częstości i zakresu monitorowania, oceny i doskonalenia bazy dydaktycznej i naukowej oraz systemu biblioteczno-informacyjnego, a także udziału w ocenie różnych grup interesariuszy, w tym studentów:

Sposoby, częstotliwość i zakres monitorowania zasobów materialnych określa Zarządzenie Rektora 19/08. Kadra dydaktyczna zgłasza kierownikowi zakładu zapotrzebowania na pomoce dydaktyczne niezbędne do realizacji zajęć. Kierownik zakładu na bieżąco zgłasza poważniejsze wnioski remontowe i modernizacyjne w stosunku do będącej w jego dyspozycji bazy. Pracownicy Uczelni mogą zgłaszać propozycje zakupu książek do czytelnicy bądź biblioteki. Studenci są członkami Rady Bibliotecznej, której jednym z zadań jest monitorowanie zasobów bibliotecznych. Interesariusze zewnętrzni mogą zgłaszać uwagi dotyczące wyposażenia bazy dydaktycznej. Na Uczelni funkcjonuje uczelniany Budżet partycypacyjny samorządu studentów. To wydzielona w danym roku akademickim część budżetu Uczelni, o której wykorzystaniu mogą współdecydować studenci KPU w Krośnie. Celem budżetu partycypacyjnego samorządu studentów jest zaangażowanie studentów w rozwój Uczelni poprzez zgłaszanie projektów, dyskusowanie nad nimi i wskazywanie w głosowaniu tych, które w największym stopniu realizować będą ideę dobra wspólnego. W Kampusie przy ul. Wyspiańskiego 20 znajduje się stacja ładowania smartfonów, dozowniki wody pitnej oraz centrum e-sportowe zakupione i wyposażone ze środków budżetu partycypacyjnego.

Specjalistyczne pracownie są systematycznie wyposażane w nowoczesny sprzęt i pomoce dydaktyczne, które pomagają osiągać studentom zakładane efekty uczenia się zwłaszcza na zajęciach o charakterze praktycznym.

Powołano się na dokumenty:

- Zarządzenie Rektora 19/08 z dnia 21 listopada 2008r w sprawie sporządzania planu rzeczowo-finansowego w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Krośnie

8. spełnienia reguł i wymagań w zakresie infrastruktury dydaktycznej i naukowej, zawartych w standardach kształcenia określonych w rozporządzeniach wydanych na podstawie art. 68 ust. 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, w przypadku kierunków studiów przygotowujących do wykonywania zawodów, o których mowa w art. 68 ust. 1 powołanej ustawy:

nie dotyczy

Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku

1. zakresu i form współpracy uczelni z instytucjami otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym z pracodawcami oraz jej wpływu na koncepcję kształcenia, efekty uczenia się, program studiów i jego realizację, w tym realizację praktyk zawodowych:

Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym jest istotnym elementem wpływającym na jakość kształcenia na wszystkich kierunkach w Uczelni, w tym także na kierunku Turystyka i rekreacja. Współpraca ta jest bardzo aktywna i różnorodna, opiera się na systematycznych, wieloletnich i często bezpośrednich kontaktach nauczycieli akademickich z interesariuszami zewnętrznymi. Nauczyciele akademicy tworzący i realizujący program studiów na kierunku Turystyka i rekreacja podejmują współpracę o zróżnicowanym charakterze, co w mniejszym lub większym stopniu przełożyło się na doskonalenie i realizację programu nauczania.

W Uczelni funkcjonuje Rada Uczelni oraz Konwent, w skład których wchodzi przedstawiciele otoczenia społeczno-gospodarczego. Uczelnia prowadzi sformalizowaną współpracę z podmiotami zewnętrznymi w oparciu o umowy i porozumienia. Forum wymiany informacji z otoczeniem gospodarczym stanowi między innymi Konwent. Konwent to organ opiniotawczo-doradczy funkcjonujący w Uczelni nieprzerwanie od 1999 roku. Jego skład stanowią przedstawiciele firm i instytucji, najwięksi pracodawcy w regionie, przedstawiciele władz samorządowych oraz dyrektorzy szkół ponadpodstawowych. Powołany został na kadencję 2020-2024. Jednym z zadań Konwentu jest wsparcie Uczelni w zakresie prac nad dostosowaniem oferty kształcenia do aktualnych potrzeb rynku pracy (w tym rekomendacje zmian w programach studiów do aktualnych wymagań rynku pracy) oraz nawiązanie bliższej współpracy pomiędzy Uczelnią a przedsiębiorcami, szkołami, administracją samorządową, umożliwianie studentom Uczelni odbywania praktyk oraz staży zawodowych.

Ponadto w 2020 roku powołano w Uczelni Kolegium Instytutu Zdrowia i Gospodarki, zgodnie z paragrafem 60, pkt. 9 Statutu Karpackiej Państwowej Uczelni w Krośnie, dla utrzymywania więzi z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w celu zapewnienia wysokiej jakości procesu kształcenia. Kolegium jest ciałem opiniotawczo-doradczym dyrektora instytutu. Jest powoływane na wniosek dyrektora instytutu przez Rektora. W jego skład wchodzi: dyrektor jako przewodniczący; kierownicy zakładów funkcjonujących w instytucie; minimum dwóch przedstawicieli interesariuszy zewnętrznych; przedstawiciele pracowników instytutu w Senacie; przedstawiciel studentów instytutu wskazany przez samorząd studencki.

Dla podkreślenia wagi, jaką dla środowiska akademickiego mają relacje z otoczeniem społeczno-gospodarczym Rektor powołał z grona pracowników Uczelni swojego pełnomocnika ds. współpracy z pracodawcami. Funkcję tę pełni dr inż. Małgorzata Górka (członek zespołu przygotowującego niniejszy Raport).

Na kierunku Turystyka i rekreacja funkcjonuje Rada Programowa Kierunku Turystyka i rekreacja, (zwana wcześniej Komisją Programową). Konsultacje z otoczeniem społeczno-gospodarczym odbywają się zarówno w formie ustnej, jak i pisemnej, w ostatnim czasie także często zdalnej. Działalność Rady Programowej wpisuje się w procedury jakościowe obowiązujące na Uczelni. Jednak należy nadmienić, iż procedura współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym została wprowadzona dopiero w marcu 2017 roku, zarządzeniem Rektora nr 4/2017. Rada Programowa konsultuje i opiniuje programy studiów dla każdego cyklu kształcenia.

W KPU w Krośnie obowiązuje Procedura (WSZJK-U/8), która określa zasady współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym w tworzeniu oraz doskonaleniu programu studiów na kierunkach prowadzonych w Uczelni. Zgodnie z procedurą programy studiów kierunku Turystyka i rekreacja zostały opiniowane przez interesariuszy zewnętrznych.

Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym stwarza również możliwości prowadzenia przez kadre naukowo-dydaktyczną Zakładu wizyt studyjnych i zajęć w obiektach infrastruktury turystycznej pozostającej bezpośrednio w gestii naszych interesariuszy zewnętrznych.

Tylko w ostatnim roku akademickim, w ramach zajęć: Obsługa klienta w turystyce oraz Informacja i promocja w turystyce, wizyty tego typu odbywały się w Ośrodku Konferencyjno-Bankietowym „Szkłane Lnianie” nieopodal Krosna, Pałac Polanka – Hotel, Restauracja & SPA, w Sanatorium Uzdrowskim „Piast” w Iwoniczu Zdroju, Sanatorium „Świerkowy Zdrój Medical SPA” w Iwoniczu Zdroju, Biurze Turystycznym „Omnibus” w Iwoniczu Zdroju, czy Hotelu „Nafta” w Krośnie. Relacje z tych wizyt odnaleźć można w zakładce aktualności na stronie Zakładu. W toku tego typu wizyt studyjnych i zajęć studenci mają możliwość zapoznania się profilem i formami działalności tych instytucji oraz korzystać z doświadczeń ich pracowników, którzy bardzo często są absolwentami kierunku Turystyka i rekreacja z Uczelni Krośnie.

Do września 2022 r. Rektor podpisał na potrzeby Zakładu Turystyki i Rekreacji 6 umów o współpracy z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego.

Z wszystkimi instytucjami przyjmującymi studentów na praktyki podpisywane są stosowne porozumienia. Bardzo ważnym partnerem dla kierunku Turystyka i rekreacja jest Urząd Miasta i Prezydentem Miasta. To współpraca z Prezydentem Piotrem Przytockim, zaowocowała w roku 2018 podjęciem *Badania nad ruchem turystycznym w Krośnie*.

Badania realizowane są przez 3 pracowników Zakładu Turystyki i Rekreacji we współpracy z Prezydentem Miasta Krosna. Badaniami objęto do tej pory turystykę w mieście w roku 2018 (Raport z badań przedstawiony został wiosną 2019), 2020 – okres pandemiczny (Raport z badań przedstawiony został wiosną 2021). Aktualnie trwają badania nad turystyką w mieście w okresie postpandemicznym (Raport z badań zostanie przygotowany wiosną 2023).

Innym przejawem współpracy Zakładu Turystyki i Rekreacji z otoczeniem społeczno-gospodarczym jest przygotowanie w roku 2017 przez kadre naukowo-dydaktyczną Zakładu Turystyki i Rekreacji dla Burmistrza Miasta i Gminy Kołaczyce kompleksowego projektu ścieżki turystycznej, zatytułowanego: *Projekt Turystycznej Ścieżki Historyczno-Przyrodniczej „Golesz” w Krajowicach na terenie Gminy Kołaczyce*.

Pośród innych przejawów tego typu współpracy wymienić można choćby opracowanie w styczniu roku 2020 przez pracowników Zakładu dla Firmy „LIGRA” – Grzegorz Schabiński w Jaśle, analizy założeń i opinii o innowacyjności przedsięwzięcia zatytułowanego: *Stworzenie „Żywej osady Rzemiosł w Jaśle” – innowacyjnego pomysłu łączącego wiedzę i umiejętności praktyczne z możliwościami poznawczymi uczestników warsztatów oraz produkcją spersonalizowanych wyrobów pod jedną marką, zakładających wykorzystanie nowoczesnych systemów do zapewnienia ruchu turystycznego*.

Na przełomie 2020 i 2021 roku kadra naukowo-dydaktyczna Zakładu, działając na prośbę Prorektora ds. Studiów oraz Dyrektora Biura Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej – Oddział w Przemysłu, przeprowadziła rozległą kwerendę bibliograficzną i opracowała kompletny wykaz literatury naukowej dla obiektów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego (zabytków architektury, ważniejszych dzieł sztuki, parków i ogrodów, założeń cmentarnych oraz zagadnień z zakresu historii, etnografii, geografii, topografii i geologii) w obrębie miejscowości na terenie pięciu Parków Krajobrazowych na terenie woj. podkarpackiego.

W marcu 2021 roku Zakład Turystyki i Rekreacji działając w porozumieniu z Prorektorem ds. Rozwoju KPU w Krośnie, w ramach programu „Kształcimy Praktycznie”, przygotował obszerną ofertę badań oraz ekspertyz i analiz, skierowaną do dla biznesu i otoczenia społeczno-gospodarczego, obejmującą między innymi:

- badania ruchu turystycznego i funkcji turystycznej miejscowości, przeprowadzane za pomocą wskaźników funkcji turystycznej, takich jak: wskaźnik Baretje’a-Deferta (miernik zagospodarowania turystycznego), wskaźnik Deferta (pomiar liczby turystów przypadających na 1 km² obszaru miejscowości),

wskaźnik Charvata (określenie intensywności ruchu turystycznego miejscowości na podstawie liczby udzielonych noclegów), wskaźnik Schneidera (ustalenie liczby turystów korzystających z noclegów przypadających na 100 stałych mieszkańców miejscowości),

- badania poziomu zagospodarowania turystycznego miejscowości oraz oceny potencjału turystycznego miejscowości,
- ekspertyzy dotyczące możliwości zagospodarowania zabytków architektury na potrzeby usług turystycznych,
- ekspertyzy naukowe dotyczące obszaru 12 gmin tworzących Porozumienie „Zagłębie Ambitnej Turystyki” (ZAT),
- ofertę opracowania i opublikowania wielkoskalowych map turystycznych (1 : 30 000) dla górskich terenów południowej części województwa podkarpackiego,
- analizy SWOT dla miejscowości lub mniejszych regionów turystycznych, w tym także dla konkretnych przedsięwzięć turystycznych lub rekreacyjnych,
- analizy stopnia ryzyka inwestycji o charakterze turystycznym i rekreacyjnym,
- projekty ścieżek i tras turystycznych, zarówno przyrodniczych jak i kulturowych, na terenie miejscowości i gmin .

Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym przejawia się również w organizacji Dni otwartych, Targów pracy, a w ubiegłym roku ze względu na sytuację pandemiczną Wirtualnych Dni Otwartych i Wirtualnych Targów Pracy. W ramach tych ostatnich odbywają się wykłady i warsztaty prowadzone przez przedsiębiorców, przedstawicieli instytucji i specjalistów z różnych dziedzin ważnych również dla studentów kierunku Turystyka i rekreacja.

Powołano się na dokumenty:

- Procedura współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym (WSZJK-U/8)

2. sposobów, częstości i zakresu monitorowania, oceny i doskonalenia form współpracy i wpływu jej rezultatów na program studiów i doskonalenie jego realizacji:

Zgodnie z Procedurą WSZJK-U/8 konsultacje z otoczeniem odbywają się w razie potrzeby, nie rzadziej jednak niż raz na dwa lata. Formy konsultacji to wywiady przeprowadzone z otoczeniem społeczno-gospodarczym, spotkania bezpośrednie lub w formie zdalnej, udział interesariuszy zewnętrznych w spotkaniach Kolegium Instytutu Zdrowia i Gospodarki, a także wywiady przeprowadzane przez opiekunów praktyk z podmiotami przyjmującymi studentów. Na podstawie wniosków, sugestii i zaleceń zebranych podczas konsultacji kierownik zakładu w porozumieniu z nauczycielami zakładu, w którym prowadzony jest kierunek opracowuje projekt zmian w programach studiów i przedstawia prorektorowi ds. studiów oraz przewodniczącej uczelnianej komisji ds. zapewniania jakości kształcenia do opinii i akceptacji. Po akceptacji prorektora ds. studiów projekt przedstawiany jest na Senacie. Senat uchwała proponowane zmiany w programach studiów. Zalecenia po konsultacjach mogą być zrealizowane również w formie działań doskonalących wg odrębnej procedury WSZJK-U/7. Kierownik zakładu w sprawozdaniu rocznym z realizacji efektów uczenia się przedstawia wnioski ze współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym, które przekazuje UKZJK.

Prorektor ds. rozwoju, pełnomocnik rektora ds. współpracy z pracodawcami, kierownik oraz pracownicy Zakładu podejmują również systematyczne starania zmierzające do pozyskania nowych partnerów z otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym instytucje, w których są zatrudnieni absolwenci Uczelni, a zwłaszcza absolwenci kierunku.

Powołano się na dokumenty:

- Procedura współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym (WSZJK-U/8)
- Procedura działań doskonalących / naprawczych (Procedura WSZJK-U/7)

Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku

1. roli umiędzynarodowienia procesu kształcenia w koncepcji kształcenia i planach rozwoju kierunku (przy uwzględnieniu każdego z ocenianych poziomów studiów):

Umiędzynarodowienie procesu kształcenia opiera się na Uchwale Senatu Nr 30/18. Jednym z istotnych celów Uczelni w strategii dotyczącej działalności dydaktycznej jest doskonalenie jakości procesu kształcenia poprzez czynny udział kadry naukowej i administracyjnej w wymianie zagranicznej. Ważną rolę pełnią wyjazdy międzynarodowe prowadzone w ramach projektów takich jak Erasmus+. Najczęściej odbywają się one jako indywidualne wyjazdy szkoleniowe lub dydaktyczne. Obecnie Uczelnia współpracuje z ponad 81 uczelniami partnerskimi z krajów programu Erasmus+. Kadra naukowo-dydaktyczna jak i administracyjna bierze udział w międzynarodowych konferencjach, seminariach, warsztatach i kursach. Następnie dzieli się zdobytą wiedzą i doświadczeniem ze współpracownikami poprzez organizowania spotkań, publikację artykułów naukowych. Wymiana pracowników w zakresie wyjazdów szkoleniowych i dydaktycznych wpływa na doskonalenie oferty Uczelni oraz wdrażanie doświadczeń i innowacyjnych rozwiązań zdobytych za granicą. Szkolenie i praca dydaktyczna przyczynia się do rozpoznawalności i uznawalności międzynarodowych osiągnięć naukowych i dydaktycznych w procesie ewaluacji zawodowej pracowników.

Powołano się na dokumenty:

- Uchwała Nr 10/21 Senatu Karpackiej Państwowej Uczelni w Krośnie z dnia 16 marca 2021r. w sprawie przyjęcia „Strategii Umiędzynarodowienia Karpackiej Państwowej Uczelni w Krośnie na lata 2021-2025.

2. aspektów programu studiów i jego realizacji, które służą umiędzynarodowieniu, ze szczególnym uwzględnieniem kształcenia w językach obcych:

Nauczanie w językach obcych jest jednym z ważnych elementów przygotowania studentów do osiągnięcia biegłości językowej na poziomie B2 (z języka I angielskiego) oraz B1 (z języka II, najczęściej niemieckiego) według Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego. Kształcenie w zakresie nauki języków obcych proponowane przez KPU w Krośnie odbywa się z języka angielskiego, rosyjskiego i niemieckiego, niekiedy także hiszpańskiego.

Lektorat z języka obcego I (jest to zawsze j. angielski) odbywa się zgodnie z ujednoliconymi sylabusami, według których student po zakończeniu cyklu kształcenia osiąga poziom B2. Zajęcia z języka obcego I trwają 4 semestry i kończą się egzaminem sprawdzającym poziom kompetencji językowych.

Obowiązkowy lektorat z języka obcego II (jest to zwykle j. niemiecki, rosyjski lub hiszpański) trwa 3 semestry, odbywa się zgodnie z ujednoliconymi sylabusami, kończy się egzaminem sprawdzającym poziom kompetencji językowych, według których student po zakończeniu cyklu kształcenia osiąga poziom B1. Ponadto, w semestrze 5, studenci uczestniczą w obowiązkowym lektoracie j. angielskiego specjalistycznego, realizowanym w wymiarze 30 godzin. Łącznie, w planie studiów na kierunku Turystyka i rekreacja, dla nauki języków obcych przewidziani 240 godzin, którym przypisano 16 pkt ECTS.

Kształcenie językowe na wszystkich kierunkach z założenia przygotowuje studentów do wykorzystywania języka angielskiego w życiu codziennym, wykorzystywania specjalistycznego języka angielskiego w przyszłej pracy zawodowej oraz komunikacyjnej znajomości drugiego języka nowożytnego. Weryfikacja osiągniętych kompetencji językowych odbywa się podczas bieżących zajęć oraz poprzez trzy odrębne egzaminy końcowe.

Ponadto w programie studiów w ramach umiędzynarodowienia i poprawy kompetencji językowych prowadzone są przedmioty w języku angielskim: *Tourism service managment* (sem. 4), *Service in tourism* (sem. 5) oraz *Adventure tourism* (sem. 6). Zajęcia takie są dodatkowo gratyfikowane dla nauczyciela (w przeliczeniu 1 godz. w j. angielskim = 1,5 godz. w j. polskim).

Uczelnia z własnych środków prowadzi kursy języka polskiego dla obcokrajowców oraz organizuje Międzynarodowy Festiwal Młodzieży.

3. stopnia przygotowania studentów do uczenia się w językach obcych i sposobów weryfikacji osiągnięcia przez studentów wymaganych kompetencji językowych oraz ich oceny:

Studenci biorący udział w wyjazdach zagranicznych w ramach programu Erasmus+, w tym także zagranicznych wyjazdach w ramach praktyk wakacyjnych, są zobligowani do wzięcia udziału w teście określającym kompetencje językowe w wersji online. Konieczność określenia poziomu językowego uczestników mobilności przyczynia się do weryfikowania osiągnięć studentów w ramach kompetencji językowych zdobytych w ramach kształcenia w językach obcych na uczelni jak i podczas samego wyjazdu na studia zagraniczne lub praktykę.

4. skala i zasięg mobilności i wymiany międzynarodowej studentów i kadry:

Uczelnia utrzymuje się od wielu lat w ścisłej czołówce prestiżowego rankingu „Perspektyw” w kategorii umiędzynarodowienia studiów. Współpracuje ona z 81 uczelniami zagranicznymi w kwestii wymiany studentów i pracowników w ramach Programu Erasmus+, w tym z 7 uczelniami wymiana jest możliwa pod warunkiem uzyskania dofinansowania. Każdego roku około 15 studentów wyjeżdża z Krosna na semestralne studia w uczelniach zagranicznych, a ponad 60 studentów z uczelni zagranicznych co roku studiuje w Krośnie. Do tej pory z tych możliwości skorzystało ponad 380 studentów krośnieńskiej Uczelni oraz 700 studentów zagranicznych. Studenci wszystkich kierunków mogą znaleźć dla siebie ofertę wymiany. Studenci z kierunku Turystyka i rekreacja w ramach Erasmus+ mogą wybrać między innymi:

- Universitat de les Illes Balears – Palma de Mallorca, Hiszpania
- Nevsehir Haci Bektas Veli Universitesi – Nevsehir, Turcja
- CEEDCV – Valencia, Hiszpania
- University of Miskolc – Miskolc, Węgry
- Gaziosmanpasa_University – Tokat, Turcja
- Selcuk_University – Konya, Turcja
- University of Pecs – Pecs, Węgry
- Pamukkale University – Denizli, Turcja
- Universidad a Distancia de Madrid (UDIMA) – Madryt, Hiszpania
- Universidad de La Laguna – Teneryfa, Hiszpania
- ERUDIO – Lublana, Słowenia
- CEEDCV – Valencia, Hiszpania
- Univeristat Pompeu Fabr – Barcelona, Hiszpania

W ramach umiędzynarodowienia procesu kształcenia studenci mogą odbyć zagraniczną praktykę zawodową wspieraną programem Erasmus+, co stanowi bardzo cenne przygotowanie do efektywnego wejścia na rynek pracy. Tylko podczas ostatnich wakacji, w renomowanych hotelach na greckich wyspach Kos i Kreta, z tej formy skorzystało łącznie 5 studentów i tegorocznych absolwentów kierunku Turystyka i rekreacja.

Na przestrzeni ostatnich lat nauczyciele prowadzący zajęcia na kierunku Turystyka i rekreacja brali udział w wyjazdach zagranicznych w ramach Programu Erasmus+ do Turcji i Słowacji.

Ważnym aspektem współpracy pracowników Zakładu z zagranicznym środowiskiem naukowym była organizacja w roku 2018 przez Zakładu Turystyki i Rekreacji Międzynarodowej Konferencji Naukowej – *Robert Wojciech Portius de Lanxeth, krośnieński mieszczanin, kupiec i fundator, w czterechsetlecie osiedlenia się Szkota w Krośnie* (w której udział wzięli naukowcy ze Szkocji i Węgier) oraz – będąca bezpośrednim następstwem tej Konferencji – wystawa panelowa: *Robert Porteous de Lanxeth – Scottish Merchant, Benefactor and Resident of Krosno*, która 3 kwietnia 2019 roku otwarta została w Centre for History – University of the Highlands and Islands w Inverness w Szkocji, następnie eksponowana była w szkockim Aberdeen oraz Edynburgu.

W grudniu 2021 roku KPU w Krośnie podpisała porozumienie o współpracy z węgierskim University of Tokay, której efektem jest deklaracja kontynuacji współpracy pomiędzy obiema uczelniami oraz określenie głównych jej kierunków w takich obszarach jak: pedagogika, turystyka oraz enologia.

Umiędzynarodowienie to także regularne spotkania z młodzieżą z całego świata. Międzynarodowy Festiwal Młodzieży jest organizowany przez Uczelnię od 2010 roku i jest okazją do spotkania studentów KPU w Krośnie oraz z partnerskich uczelni zagranicznych.

Liczba mobilności kadry w skali Uczelni wciąż rośnie. W roku 2017/18 wyjechało 27 pracowników, 2018/19 – 31 osób. W kolejnych latach, ze względu na pandemię, wyjazdy zostały wstrzymane i będą realizowane w późniejszych terminach. Udział kadry i obsługi administracyjnej przyczynia się do efektywności pracy administracyjnej, podczas gdy kadra dydaktyczno-naukowa dzięki mobilnościom w ramach programu Erasmus+ poznaje ofertę naukową w uczelniach partnerskich, dzieli się wiedzą i doświadczeniem z wykładowcami zagranicznymi, co przekłada się na zwiększenie różnorodności metod nauczania i wprowadzanie innowacji.

5. udziału wykładowców z zagranicy w prowadzeniu zajęć na ocenianym kierunku:

W roku akademickim 2022/2023, planowany jest przyjazd wykładowców z Węgier i Turcji, którzy poprowadzą zajęcia dla studentów kierunku Turystyka i rekreacja. Podobne przyjazdy miały miejsce już wcześniej, zwłaszcza przed okresem pandemii, w roku akademickim 2017/2018 oraz 2018/2019.

6. sposobów, częstości i zakresu monitorowania i oceny umiędzynarodowienia procesu kształcenia oraz doskonalenia warunków sprzyjających podnoszeniu jego stopnia, jak również wpływu rezultatów umiędzynarodowienia na program studiów i jego realizację:

Monitorowanie i ocena umiędzynarodowienia procesu kształcenia w skali Uczelni dokonywana jest przez Biuro Współpracy Międzynarodowej. Stosowne wnioski i decyzje związane z umiędzynarodowieniem kierunków przekazywane są każdorazowo prorektorowi ds. rozwoju.

Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia

1. dostosowania systemu wsparcia do potrzeb różnych grup studentów, w tym potrzeb studentów z niepełnosprawnościami:

Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągania efektów uczenia się rozpoczyna się od pierwszego dnia ich kontaktu z Uczelnią i przybiera rozmaite formy. Każdego roku dyrektor instytutu na wniosek kierownika zakładu spośród nauczycieli akademickich wyznacza osoby pełniące funkcje opiekunów roku dla studentów rozpoczynających studia w Uczelni. Funkcja opiekuna kontynuowana jest do momentu zakończenia cyklu kształcenia. Opiekun reprezentuje interesy studentów danego roku wobec władz Uczelni w zakresie organizacji procesu dydaktycznego oraz organizowania życia kulturalnego, społecznego i naukowego. Ponadto do kompetencji opiekunów roczników należy stały kontakt ze starostą roku w sprawach bieżących, kontakt z pełnomocnikiem Rektora KPU w Krośnie ds. Osób Niepełnosprawnych w przypadku, gdy na roku są studenci niepełnosprawni.

Opiekunowie poszczególnych roczników pozostając w stałym kontakcie ze studentami mogą skutecznie zdiagnozować pojawiające się problemy i odpowiednio na nie reagować. Dobrą praktyką dla studentów przychodzących na studia są dni adaptacyjne, podczas których studenci mają możliwość spotkać się dyrektorem instytutu, kierownikiem zakładu, opiekunem roku, przedstawicielami samorządu studenckiego, przedstawicielem Klubu Uczelnianego AZS, i kół naukowych, Pełnomocnikiem Rektora ds. osób niepełnosprawnych. Ponadto odbywają szkolenie BHP i szkolenie biblioteczne.

Na Uczelni działa jednostka – Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych (BON), która realizuje szereg zadań związanych ze stwarzaniem studentom, będącym osobami niepełnosprawnymi, warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia w KPU w Krośnie. Jego rolą jest pomoc studentom niepełnosprawnym w trakcie rekrutacji na studia, pośredniczenie w ich kontaktach z pracownikami dydaktycznymi, administracyjnymi i władzami uczelni, aktywizacja studentów w życiu uczelnianym i pozauczelnianym, np. zachęcanie do członkostwa w kołach naukowych, odbywania kursów, szkoleń i staży zawodowych aktywizujących studentów z niepełnosprawnościami do życia zawodowego i funkcjonowania w społeczeństwie. Biuro to w ramach zadań własnych zapewnia, m.in.: transport studentów niepełnosprawnych, pomoc asystenta osoby niepełnosprawnej, konsultacje psychologiczne oraz alternatywne formy zajęć z wychowania fizycznego.

Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych KPU w Krośnie prowadzi wypożyczalnię urządzeń specjalistycznych dla studentów z niepełnosprawnościami, a są to m.in. laptop, zestaw FM, mikrofon Oticon, tablet, dyktafon, lupa przenośna I-LOVIEW, klawiatury specjalistyczne (tj. klawiatura dla osób piszących jedną ręką, klawiatura z dużymi klawiszami dla osób słabowidzących, klawiatura z dużymi kontrastowymi literami).

Studenci mogą korzystać z bezpłatnego wsparcia psychologicznego, ekonomicznego, prawnego i edukacyjnego w Centrum Wsparcia Biura Osób Niepełnosprawnych. Niepełnosprawnym studentom dedykowana jest strona internetowa (<https://kpu.krosno.pl/bon/>) gdzie zamieszczane są wszelkie informacje dotyczące form wsparcia. W ramach projektu „Uczelnia bez barier – w kierunku edukacji włączającej” w bibliotece zaprojektowano rozwiązania komunikacyjne dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Dodatkowo pracownicy uczestniczą w szkoleniach dotyczących pracy z osobami z niepełnosprawnością i dostosowania materiałów edukacyjnych do potrzeb tych osób. W ramach działalności Biura Karier i Praktyk studenci mogą korzystać ze wsparcia doradcy zawodowego, z pomocy w przygotowaniu dokumentów aplikacyjnych oraz uzyskać pomoc w poszukiwaniu miejsca odbywania praktyk zawodowych.

2. zakresu i form wspierania studentów w procesie uczenia się:

Nauczyciele prowadzący zajęcia w danym semestrze zobowiązani są do prowadzenia konsultacji przedmiotowych. Terminy konsultacji są określane na początku każdego semestru i podawane do wiadomości na stronie Uczelni. Celem konsultacji jest przede wszystkim umożliwienie studentom uzupełnienia braków, pomoc w opanowaniu trudniejszych partii materiału, a także odrobienie zajęć, w których nie mogli uczestniczyć z usprawiedliwionych przyczyn. Konsultacje są dostępne w formie stacjonarnej, a w razie potrzeby również zdalnej. W ramach wspierania procesu uczenia studenci mają możliwość korzystania z nowoczesnego sprzętu i specjalistycznych pracowni, możliwość bezpłatnego korzystania z najnowszej wersji pakietu biurowego Office 365, a także z materiałów zamieszczonych na platformie e-Student. Studenci mają dostęp do zasobów Wirtualnej Biblioteki Nauki w ramach krajowej licencji akademickiej biblioteka uczelniana posiada od roku 2010 możliwość korzystania z zasobów WBN w ramach krajowej licencji akademickiej. Jest to możliwe z każdego komputera podłączonego do uczelnianej sieci komputerowej. Od ubiegłego roku akademickiego dla studentów I roku wprowadzono zajęcia wyrównujące, między innymi z języka angielskiego.

3. form wsparcia:

a) krajowej i międzynarodowej mobilności studentów:

W KPU Krosno funkcjonuje Biuro Współpracy Międzynarodowej (Erasmus+), któremu przewodniczy Pełnomocnik Rektora ds. Współpracy Międzynarodowej, który jest także instytucjonalnym koordynatorem programu Erasmus. Biuro Erasmus+ odpowiada za sprawny i skuteczny nadzór nad wszystkimi działaniami związanymi z mobilnością studentów i nauczycieli.

Studenci mają możliwość proponowania uczelni zagranicznych spoza listy aktualnych partnerów, w których chcieliby studiować. Ich opinie są uwzględniane przy planowaniu rozwoju międzynarodowej sieci kontaktów Uczelni.

b) we wchodzeniu na rynek pracy lub kontynuowaniu edukacji:

W Uczelni działa Biuro Karier i Praktyk KPU w Krośnie, które zajmuje się organizacją warsztatów i wykładów oraz spotkań informacyjno-rekrutacyjnych z pracodawcami dla studentów i absolwentów (Targi Pracy). Biuro organizuje również indywidualne oraz grupowe spotkania z doradztwa zawodowego, pomagające młodzieży w przygotowaniu się do rozmowy kwalifikacyjnej, opracowaniu dokumentów aplikacyjnych oraz określeniu predyspozycji zawodowych. Prowadzone działania pozwalają na przygotowanie studentów do uczestnictwa w procesie rekrutacji, a także ułatwiają kontakt pracodawców z potencjalnymi kandydatami do pracy. Biuro Karier i Praktyk współpracuje z otoczeniem pracodawców pozyskując oferty pracy, staży i praktyk, które zamieszczane są na bieżąco na stronie internetowej biura oraz na FB. Nierzadko do Biura Karier i Praktyk kierowane są konkretne oferty pracy od pracodawców, adresowane do absolwentów a niekiedy także studentów wybranych kierunków studiów.

Biuro Karier i Praktyk pomaga studentom w znalezieniu odpowiedniego miejsca do odbycia praktyk zawodowych, jak również wspomaga pracodawców w prowadzonych przez nich procesach rekrutacyjnych.

c) aktywności studentów: sportowej, artystycznej, organizacyjnej, w zakresie przedsiębiorczości:

Na uczelni działa Klub Uczelniany Akademickiego Związku Sportowego, Chór Uczelniany, Uczelniany Zespół Pieśni i Tańca, Rada Samorządu Studenckiego oraz Duszpasterstwo Akademickie. Zadaniem Klubu Uczelnianego AZS jest szerzenie szeroko rozumianej kultury fizycznej, promowanie i propagowanie sportu akademickiego wśród studentów poprzez organizowanie i uczestnictwo w różnych imprezach sportowych, turystycznych i rekreacyjnych. Celem klubu jest integracja studencka, rozwijanie umiejętności organizacyjnych co jest równoznaczne z przygotowaniem młodej osoby do pracy, do rozwiązywania problemów, do funkcjonowania w przyszłym dorosłym życiu. Studenci należący do klubu reprezentują Uczelnię biorąc udział w zawodach tj. Akademickie Mistrzostwa Województwa Podkarpackiego, Akademickie Mistrzostwa Polski. AZS KPU Krosno wraz z Studium Wychowania Fizycznego organizuje Akademicką Ligę KPU, w której studenci wszystkich roczników rywalizują w siedmiu dyscyplinach sportowych. Celem ALKPU jest przede wszystkim propagowanie aktywności fizycznej oraz integracja środowiska studenckiego za pośrednictwem sportu.

Podkreślenia warta jest studencka aktywność społeczna w zakresie krwiodawstwa i wolontariat, rozwijana niemal wyłącznie z inicjatywy studentów. Studenci kierunku Turystyka i rekreacja biorą aktywny udział w organizacji stoiska promocyjnego podczas licznych imprez targowo-kulturalnych, np. Karpackie Klimaty w Krośnie lub Akademickie Dni Nauki.

Studenci z kierunku Turystyka i rekreacja biorą czynny udział w organizacji lub współorganizacji ogólnouczelnianych i miejskich imprez turystycznych takich jak Rajd Integracyjny studentów I roku (organizowany rokrocznie od roku 2012 w połowie października) oraz Beskidzki Akademicki Rajd Turystów Ewentualnie Krajoznawców „BARTEK” (organizowany od 2009 roku w ostatni weekend maja).

Od 2018 roku na Uczelni funkcjonuje Budżet partycypacyjny samorządu studentów jako wydzielona część budżetu Uczelni, o której wykorzystaniu mogą współdecydować studenci, w celu poprawy warunków studiowania. Każdego roku Rada Samorządu Studenckiego współorganizuje z Uczelnią Tydzień Kultury Studenckiej, obejmujący między innymi Juwenalia, okolicznościowe koncerty, wykłady i inne lokalne wydarzenia kulturalne i rozrywkowe.

Ważnym elementem wspierającym rozwój przedsiębiorczości wśród studentów jest otwarty w 2021 roku w Krośnie Inkubator Przedsiębiorczości, którego partnerem jest KPU w Krośnie. Głównym celem działalności jest wsparcie młodych, początkujących przedsiębiorców w zakresie przygotowania i wdrożenia własnej działalności gospodarczej. Inkubator jest narzędziem kreowania, rozwijania i praktycznego wdrażania idei przedsiębiorczości wśród ludzi młodych, odważnych i aktywnych – studentów i absolwentów.

4. systemu motywowania studentów do osiągnięcia lepszych wyników w nauce oraz działalności naukowej oraz sposobów wsparcia studentów wybitnych:

W 2017 r. ze środków własnych Uczelni został utworzony Fundusz stypendialny im. Stanisława Pigionia przeznaczony na stypendia dla pracowników i studentów. Stypendia z Funduszu stypendialnego im. Stanisława Pigionia mogą otrzymać studenci, którzy uzyskali wysokie wyniki w nauce, w tym prowadzili działalność badawczą i naukową związaną z prowadzonymi w Uczelni kierunkami studiów.

Stypendium Rektora na dany rok akademicki może otrzymać student jeżeli uzyskał w poprzednim roku akademickim wysoką średnią ocen ze wszystkich ocen końcowych z przedmiotów objętych planem studiów i programem nauczania na danym kierunku studiów i/lub posiada osiągnięcia naukowe, artystyczne lub osiągnięcia sportowe we współzawodnictwie co najmniej na poziomie krajowym

Studentom wyróżniającym się bardzo dobrymi wynikami w nauce, w sporcie bądź aktywnym udziałem w życiu Uczelni, mogą być przyznane nagrody i wyróżnienia, zgodnie z §47 Regulaminu Studiów. Jedną z nagród jest dyplom ukończenia studiów „z wyróżnieniem”, który przyznaje Senat

uczelni na wniosek dyrektora instytutu. Autorzy wyróżniających się prac dyplomowych, na wniosek Dyrektora instytutu, otrzymują specjalny dyplom wydawany przez Rektora. Najlepsi absolwenci i studenci są nagradzani przez władze samorządowe podczas Inauguracji roku akademickiego.

5. sposobów informowania studentów o systemie wsparcia, w tym pomocy materialnej:

Studenci informowani są o systemie wsparcia, w tym pomocy materialnej poprzez informacje umieszczane na stronie internetowej Uczelni oraz Facebooku. Zasady przyznawania poszczególnych rodzajów pomocy zostały określone i udostępnione na stronie internetowej Uczelni w sekcji „stypendia”. Informacje te zamieszczone są także w informatorach i przekazywane są również na spotkaniach z opiekunami roczników, kierownikiem, z Radą Samorządu oraz podczas dni adaptacyjnych.

6. sposobu rozstrzygania skarg i rozpatrywania wniosków zgłaszanych przez studentów oraz jego skuteczności:

Studenci podczas dni adaptacyjnych i spotkań z opiekunem kierunku zostają poinformowani o strukturze Uczelni i hierarchii rozwiązywania sytuacji problemowych, które ich dotyczą. W przypadku zgłoszenia przez studenta zastrzeżeń dotyczących oceny jego pracy może on liczyć na rzetelną analizę sytuacji przez koordynatora przedmiotu, opiekuna roku, kierownika zakładu lub dyrektora instytutu. Osobą, która udziela studentom danego kierunku wsparcia w sprawach bieżących, a także w ewentualnej sytuacji konfliktu z prowadzącym zajęcia jest opiekun roku. Jeśli sytuacja wymaga dalszej interwencji podejmowana jest ona przez kierownika zakładu, a następnie dyrektora instytutu. Sprawy trudniejsze przedkładane są prorektorowi ds. studiów. Na stronie internetowej każdego instytutu znajduje się e-skrzynka postulatów i wniosków, przez którą studenci mogą anonimowo zgłosić zastrzeżenia lub wnioski. Wiadomości z e-skrzynki postulatów i wniosków trafiają bezpośrednio do dyrektorów instytutów, którzy po zapoznaniu się z przesłaną wiadomością, kierują ją do odpowiednich pracowników na uczelni.

W 2021 roku w Uczelni powołany został Rzecznik Akademicki Rektora KPU. Jest nim dr hab. Piotr Łopatkiewicz, prof. KPU – Kierownik Zakładu Turystyki i Rekreacji. Do zadań i kompetencji Rzecznika należy między innymi pomoc w rozwiązywaniu problemów zgłaszanych przez członków społeczności akademickiej – studentów, nauczycieli akademickich, pracowników administracji. Kolejność zgłaszania skarg jest następująca: opiekun roku, kierownik kierunku, dyrektor instytutu, prorektor ds. studiów, Rzecznik Akademicki Rektora.

Dodatkowo przedstawiciele studentów w Senacie niezależnie mogą również zgłaszać wnioski do Rektora i Prorektorów. Studenci za pośrednictwem Rady Samorządu mogą także kierować uwagi i wnioski do władz Uczelni.

7. zakresu, poziomu i skuteczności systemu obsługi administracyjnej studentów, w tym kwalifikacji kadry wspierającej proces kształcenia:

Z pracownikami obsługi administracyjnej studentów możliwy jest kontakt osobisty, telefoniczny lub za pośrednictwem poczty elektronicznej. Obsługą administracyjną dla studentów kierunku Turystyka i rekreacja zajmuje się sekretariat, który mieści się w Kampusie KPU Krosno przy ul. Wyspiańskiego 20. Na stronie Uczelni znajduje się lista kontaktowa z adresami e-mail wszystkich prowadzących zajęcia. Ocena procesu kształcenia, jak również ocena administracji Uczelni przeprowadzana jest corocznie, przez studentów semestru siódmego – w styczniu/lutym, natomiast przez studentów I, II i III roku studiów – w maju/czerwcu. Ocena dokonywana jest w związku z obowiązującym Zarządzeniem Rektora Nr 1/20 dnia 2 stycznia 2020 roku w sprawie zatwierdzenia wzorów ankiet pracy Uczelni oraz ankiet oceny procesu kształcenia w PWSZ w Krośnie. Zarządzeniem zatwierdzono ankiety:

oceny pracy biblioteki i księgozbioru, oceny pracy administracji uczelnianej, oceny procesu kształcenia dla studentów poszczególnych roczników studiów. Opracowane wyniki ankiet przekazywane są władzom Uczelni, dyrektorom instytutów a następnie kierownikom zakładów. Na posiedzeniu senatu prorektor ds. studiów przedkłada jego członkom sprawozdanie z wyników przeprowadzonej ankiety.

8. działań informacyjnych i edukacyjnych dotyczących bezpieczeństwa studentów, przeciwdziałania dyskryminacji i przemocy, zasad reagowania w przypadku zagrożenia lub naruszenia bezpieczeństwa, dyskryminacji i przemocy wobec studentów, jak również pomocy jej ofiarom:

Studenci I roku są informowani i przechodzą obowiązkową edukację w ww. zakresie podczas zajęć z: BHP i ochrony własności intelektualnej oraz Wprowadzenia do studiowania.

Na Uczelni funkcjonuje Akademickie Centrum Wsparcia, w którym dyżur pełni psycholog. Konsultacje odbywają się w wyznaczonych godzinach. W przypadku zagrożenia lub naruszenia bezpieczeństwa, dyskryminacji i przemocy studenci mogą uzyskać pomoc ze strony ACW. Osoby, które dopuściły się naruszenia przepisów obowiązujących w Uczelni ponoszą odpowiedzialność przed komisją dyscyplinarną, zgodnie z regulacjami ustawowymi i z Regulaminem Studiów.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami, w zakresie ochrony danych osobowych, dane personalne studentów podlegają ochronie, także podczas przekazywania informacji o wynikach egzaminów i prac przejściowych.

W celu zapobiegania negatywnym zjawiskom wewnętrznym oraz realizacji zadań Uczelni w zakresie niedyskryminacji wprowadzono (na mocy Zarządzenia 132/20) Procedurę przeciwdziałania dyskryminacji studentów.

9. współpracy z samorządem studentów i organizacjami studenckimi:

W Uczelni funkcjonuje Rada Samorządu Studenckiego, która angażuje się także w życie kierunku przez monitorowanie i akceptację harmonogramów zajęć. Ważna i dostrzegalna jest rola studentów w opiniowaniu regulaminów, programów studiów przede wszystkim poprzez uczestnictwo studentów w obradach Senatu.

W roku 2021 w Uczelni działa 24 studenckie koła naukowe, zrzeszające studentów z wszystkich kierunków. Studenckie koła naukowe, prowadzą działalność naukową i organizacyjną pod nadzorem wyznaczonych przez Rektora opiekunów merytorycznych, będących pracownikami akademickimi Uczelni. Cele kół naukowych realizowane są z wyznaczonych na dany rok kalendarzowy, w drodze zarządzenia Rektora, środków finansowych. Administracyjnego wsparcia w realizacji działań organizacji studenckich zrzeszonych na Uczelni, udziela Biuro prorektora ds. rozwoju. Obok prowadzenia działalności naukowej, udziału w konferencjach, studenckie koła naukowe aktywnie wspierają działania promocyjne, wolontariackie oraz popularyzujące naukę wśród społeczności lokalnej.

Dwa takie Koła – **SKN Zabytkoznawców i Krajoznawców**, którego opiekunem naukowym jest dr hab. Piotr Łopatkiewicz, prof. KPU oraz **SKN Turystyczno-Geograficzne „Gorgan”**, którego opiekunem naukowym jest dr Wojciech Krukar, zostały powołane w Zakładzie Turystyki i Rekreacji już w roku 2005 i od tego czasu działają nieprzerwanie. Od kilku lat funkcjonują one w wymiarze całej Uczelni, a ich członkami mogą być także studenci innych kierunków. Na przestrzeni kilkunastu lat swej działalności wskazane Koła zorganizowały kilkadziesiąt wyjazdów zabytkoznawczo-krajoznawczych, krajowych: m.in. Sandomierz, Zamość, Kraków, Łęczycza-Toruń-Strzelno-Kruszwica-Gniezno, oraz zagranicznych – trzy wyjazdy do Pragi Czeskiej. Bardzo często przedmiotem aktywności obu kół były obszary górskie: Bieszczady, Tatry i Sudety oraz Karpaty Słowackie, Ukraińskie i Rumuńskie.

Wielokrotnie członkowie kół uczestniczyli również w studenckich konferencjach naukowych. Podczas ostatniej takiej Konferencji – dedykowanej wynalazcy Janowi Szczepanikowi, studentki SKN Zabytkoznawców i Krajoznawców zaprezentowały poster – *Zabytkowe budowle i gmachy związane z Janem Szczepanikiem w Krośnie*, który został wyróżniony przez członków naukowego komitetu Konferencji.

10. sposobów, częstości i zakresu monitorowania, oceny i doskonalenia systemu wsparcia oraz motywowania studentów, jak również oceny kadry wspierającej proces kształcenia, a także udziału w ocenie różnych grup interesariuszy, w tym studentów:

Wnioski służące doskonaleniu systemu wsparcia oraz motywowania pochodzą zarówno ze środowiska studenckiego, pracowniczego, jak i od interesariuszy zewnętrznych. Efektem jest wprowadzenie do programu studiów przedmiotu *Wprowadzenie do studiowania*, którego celem jest ułatwienie studentom pokonywania bariery adaptacyjnej i przejście z systemu nauczania w szkole średniej do systemu studiowania, w tym rozwijanie umiejętności przygotowywania opracowań pisemnych (referatów/esejów), wyszukiwania i korzystania ze źródeł.

W zakresie monitorowania oraz wspierania i doskonalenia systemu opieki nad studentami jest wykorzystywana ankieta oceny zajęć dydaktycznych, wypełniana w odniesieniu do każdego prowadzącego. Sondaż ten przeprowadza się drogą elektroniczną. Studenci wypełniają formularz ankiety anonimowo i dobrowolnie. Jej formularz umożliwia odpowiedź na pytania zamknięte w skali punktowej, a także pozostawia miejsce na dodatkowy komentarz. W ankiecie znajduje się także pytanie związane z bezpośrednią obsługą administracyjną studentów. Brzmi ono: „Jak oceniasz działalność sekretariatu Twojego instytutu?” W skali pięciopunktowej oceniane są: poziom kompetencji merytorycznych i sprawności (terminowości) w rozwiązywaniu problemów, załatwianie spraw studenckich bez zbędnej zwłoki, kultura osobista i życzliwość.

W zakresie monitorowania oraz wspierania i doskonalenia systemu opieki nad studentami jest wykorzystywana ankieta oceny zajęć dydaktycznych, wypełniana w odniesieniu do każdego prowadzącego. Badanie sondażowe przeprowadza się drogą elektroniczną, anonimowo.

Znaczącym usprawnieniem obsługi procesu dydaktycznego jest wdrożenie systemu USOS, który umożliwia studentom bieżącą obserwację postępów procesu dydaktycznego, uzyskują bezpośrednią informację o naliczonych świadczeniach pomocy materialnej, posiadają bezpośredni kontakt z prowadzącymi zajęcia. System ten jest sukcesywnie rozbudowywany i dostosowywany do bieżących potrzeb Uczelni.

Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach

1. zakres, sposoby zapewnienia aktualności i zgodności z potrzebami różnych grup odbiorców, w tym przyszłych i obecnych studentów, udostępnianie publicznie informacji o warunkach przyjęć na studia, programie studiów, jego realizacji i osiągniętych wynikach:

Uczelnia zapewnia stały dostęp do aktualnych informacji wszystkim grupom interesariuszy, a w szczególności kandydatom na studia, studentom i pracownikom. Podstawowym źródłem informacji jest strona internetowa Uczelni, w tym podstrona kierunku Turystyka i rekreacja, Biuletyn Informacji Publicznej oraz system USOS. Ponadto dostęp do informacji zapewniany jest studentom poprzez bezpośredni kontakt z kierownikiem zakładu, dyrektorem instytutu oraz z pracownikami administracji w formie tradycyjnej obsługi sekretariatu.

Strona internetowa Uczelni (<https://kpu.krosno.pl/>) stanowi podstawowe źródło informacji o Uczelni: władzach, ofercie dydaktycznej, szkołach partnerskich, wydarzeniach. Informacje zasadnicze przeznaczone są dla czterech grup: kandydatów, studentów, pracowników oraz absolwentów. Strona zawiera informacje dla kandydatów na studia (Oferta Uczelni, Warunki i tryb rekrutacji, Harmonogram rekrutacji, Opłaty na studiach, Studia podyplomowe i kursy, Bursa/Kwatery prywatne) oraz ogólnouczelniane regulaminy oraz zasady organizacyjne dla studentów (Kalendarz akademicki, Harmonogramy zajęć, Regulaminy, E-student – Portal Wirtualnej Edukacji, Samorząd i Studenckie Koła Naukowe, Wyjazdy zagraniczne Erasmus+, Stypendia, Biuro karier, Biuro Osób Niepełnosprawnych, Akademickie Centrum Wsparcia, USOSweb). Strona posiada także wersję w języku angielskim.

Strona internetowa kierunku, dostępna jest z głównej strony z zakładki Studenci, kierunki studiów: <https://kpu.krosno.pl/tir/>. Jest to podstawowa platforma do pozyskiwania informacji zarówno o kierunku, jak i Zakładzie Turystyki i Rekreacji. Znajdują się tutaj informacje merytoryczne oraz formalne dla studentów, kandydatów oraz pracodawców, takie jak: programy studiów (efekty uczenia się, plany studiów, karty przedmiotów), harmonogramy zajęć, prezentacja sylwetek wykładowców, dyżury pracowników, informacje odnośnie egzaminu dyplomowego i praktyk zawodowych, wzory podań, koła naukowe.

Biuletyn Informacji Publicznej, dostępny z głównej strony Uczelni: <https://bip.kpu.krosno.pl> to miejsce, w którym zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi, znajdują się informacje o: zasadach i trybie przyjmowania na studia, programy studiów, opłaty za usługi edukacyjne, wzory dyplomów i sprawozdania z rozdziału i wykorzystania środków samorządu studentów.

Ponadto na portalu społecznościowym Facebook, działają dwa odrębne konta dedykowane bezpośrednio studentom turystyki i rekreacji, jedno zatytułowane: *Kierunek Turystyka i rekreacja – studenci i absolwenci* <https://www.facebook.com/groups/3862340607149249> oraz drugie: *Turystyka i rekreacja* <https://www.facebook.com/profile.php?id=100047332525837>. Stanowią one popularne i atrakcyjne źródło informacji oraz skuteczny sposób powiadamiania o ważnych wydarzeniach związanych ze studiami i życiem akademickim. Prezentowane są tam również ważniejsze dokonania studentów kierunku, jak choćby ostatnia wyprawa charytatywna studenta II roku Turystyki i rekreacji: *Po Maturze Wokół Polski*, który w sierpniu i wrześniu 2022 przeszedł samotnie Główny Szlak Beskidzki i Główny Szlak Sudecki (łącznie ponad 1000 km), zbierając w ten sposób środki dla 25-letniego Marcina, który w zeszłym roku uległ wypadkowi. Na bieżąco aktualizowane są tam również informacje dotyczące sukcesów zarówno nauczycieli akademickich, jak i studentów oraz absolwentów Uczelni. Wiadomości te docierają do szerokiego grona odbiorców, także poza kręgiem akademickim.

Studenci o bieżących informacjach związanych z funkcjonowaniem kierunku informowani są również za pomocą ogłoszeń umieszczanych na tablicach informacyjnych znajdujących się w przestrzeni publicznej, korytarzach Uczelni. Na kierunku Turystyka i rekreacja do każdego z roczników przyporządkowany jest opiekun roku, z którym studenci spotykają się regularnie i rozmawiają o bieżących sprawach. Dodatkowo studenci mają możliwość kontaktu z opiekunem poprzez pocztę uczelnianą oraz platformę Zoom.

W tygodniu poprzedzającym inaugurację roku akademickiego organizowane są dni adaptacyjne, podczas których omawiany jest program studiów i cała infrastruktura uczelni.

Uczelnia poprzez Biuro Karier organizuje wizyty w szkołach ponadpodstawowych w ramach promocji kierunku Turystyka i rekreacja oferuje również bezpłatne informatory.

2. sposobów, częstości i zakresu oceny publicznego dostępu do informacji, udziału w ocenie różnych grup interesariuszy, w tym studentów, a także skuteczności działań doskonalących w tym zakresie:

Studenci poprzez anonimową, elektroniczną ankietę, raz w roku akademickim dokonują oceny publicznego dostępu do informacji. Oceniają uczelnianą stronę internetową, portal E-student, tablice informacyjne na kierunku, Wi-Fi na Uczelni. Uwagi studentów są na bieżąco analizowane, a wynikające z nich wnioski są w miarę możliwości wdrażane.

Władze Uczelni pozostają w regularnym kontakcie z Radą Samorządu Studenckiego w zakresie planowania bieżących działań, ich realizacji i oceny, a także systematycznego rozwiązywania bieżących problemów.

Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów

1. sposobów sprawowania nadzoru merytorycznego, organizacyjnego i administracyjnego nad kierunkiem studiów, kompetencji i zakresu odpowiedzialności osób odpowiedzialnych za kierunek, w tym kompetencje i zakres odpowiedzialności w zakresie ewaluacji i doskonalenia jakości kształcenia na kierunku:

Nadzór merytoryczny nad kierunkiem studiów Turystyka i rekreacja sprawuje Rada Programowa. Ważną rolę pełni Koordynator Zakładu ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia (KZZJK), który w porozumieniu z kierownikiem m.in.: koordynuje proces aktualizacji kart przedmiotów, analizuje efekty uczenia się uzyskane w wyniku odbycia praktyk studenckich i w procesie dyplomowania.

Na poziomie Uczelni działają Uczelniana oraz Instytutowe Komisje ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia, które weryfikują proces uczenia się i doskonalenia jakości świadczonych usług edukacyjnych. Oferta edukacyjna jest stale doskonalona i dostosowywana do oczekiwań studentów oraz aktualnych tendencji na rynku pracy. W pracach nad koncepcją uczenia się i programem studiów wykorzystywane są informacje pozyskiwane od interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych.

Nadzór nad organizacją procesu kształcenia na kierunku sprawuje kierownik Zakładu, który egzekwuje coroczną aktualizację kart przedmiotów, koordynuje treści programowe zawarte w kartach przedmiotów, weryfikuje jakość realizacji treści programowych i osiąganych efektów uczenia się poprzez bieżącą kontrolę realizacji zajęć dydaktycznych, system hospitacji zajęć dydaktycznych, analizę wyników okresowej oceny nauczycieli akademickich i wyników ankiet studenckich. Odpowiada on również za weryfikację uzyskanych kierunkowych efektów uczenia się przez studentów kończących studia, koordynuje proces współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym w porozumieniu z dyrektorem instytutu i nauczycielami prowadzącymi zajęcia na danym kierunku, przygotowuje sprawozdanie roczne z realizacji efektów uczenia się na kierunku, z załączoną statystyką ocen każdego rocznika studiów, odpowiada za wprowadzenie, monitorowanie i formułowanie wniosków z zastosowanych działań doskonalących lub naprawczych.

2. zasad projektowania, dokonywania zmian i zatwierdzania programu studiów,

Zasady projektowania, dokonywania zmian i zatwierdzania programu studiów są jednym z elementów polityki jakości kształcenia, a tym samym i wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia. Proces modyfikacji programów studiów określa procedura WSZJK-U/1

Zmiany w programach studiów następują przy uwzględnieniu następujących wytycznych:

- aktualnych przepisów prawa wynikających z właściwych ustaw i rozporządzeń ministerialnych,
- instrukcji i wytycznych prorektora ds. studiów odpowiedzialnego za nadzorowanie i koordynowanie procesu kształcenia;
- przepisów określających efekty uczenia się oraz uchwalanie programu kształcenia (Senat Uczelni);

- bieżącego i stałego monitorowania realizacji programu kształcenia, które jest podstawą tworzenia propozycji jego zmian;
- sugestii interesariuszy wewnętrznych (np. studentów, pracowników) i zewnętrznych (np. pracodawców, praktyków) oraz wyników monitoringu karier zawodowych absolwentów i trendów na współczesnym rynku pracy.

Zmiany w programie studiów wynikały m.in. z następujących okoliczności:

- wprowadzenie zmian wynikających z Zarządzenia nr 21/21 Rektora KPU w Krośnie z dnia 31 maja 2021 r. w sprawie wytycznych dotyczących doskonalenia programów studiów w Karpackiej Państwowej Uczelni w Krośnie od roku akademickiego 2021/22 oraz Zarządzenia nr 22/21 Rektora KPU w Krośnie z dnia 31 maja 2021 r. w sprawie wzorcowej dokumentacji programu studiów dla kierunku studiów.
- wprowadzenie zmian wynikających z Zarządzenia nr 14/19 Rektora PWSZ w Krośnie z dnia 29 kwietnia 2019r. w sprawie wytycznych dotyczących projektowania programów studiów w PWSZ w Krośnie od roku akademickiego 2019/2020 oraz Zarządzenia nr 15/19 Rektora PWSZ w Krośnie z dnia 30 kwietnia 2019r. w sprawie wzorcowej dokumentacji programu studiów dla kierunku studiów.

Zmiany w programach studiów wynikające z obowiązujących przepisów są konsultowane z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego, ale także studentami poszczególnych roczników.

Programy studiów dla każdego nowego cyklu kształcenia są zatwierdzane Uchwałą Senatu:

- Uchwała nr 16/22 Senatu KPU w Krośnie z dnia 13 września 2022 w sprawie uchwalenia lub zmiany dokumentacji studiów dla nowego cyklu kształcenia od roku akademickiego 2022/2023 na poszczególnych kierunkach studiów (ogólna charakterystyka kierunku studiów, opis zakładanych kierunkowych efektów uczenia się dla kierunków studiów, plany studiów, karty przedmiotów, łączna liczba godzin oraz punktów ECTS);
- Uchwała nr 36/21 Senatu KPU w Krośnie z dnia 14 września 2021 r. w sprawie uchwalenia lub zmiany dokumentacji studiów dla nowego cyklu kształcenia od roku akademickiego 2021/2022 na poszczególnych kierunkach studiów (ogólna charakterystyka kierunku studiów, opis zakładanych kierunkowych efektów uczenia się dla kierunków studiów, plany studiów, karty przedmiotów, łączna liczba godzin oraz punktów ECTS);
- Uchwała nr 30/19 Senatu PWSZ w Krośnie z dnia 16 września 2019r. w sprawie uchwalenia dokumentacji studiów dla nowego cyklu kształcenia od roku akademickiego 2019/2020 na poszczególnych kierunkach studiów (ogólna charakterystyka kierunku studiów, opis zakładanych kierunkowych efektów uczenia się dla kierunku studiów, plany studiów, karty przedmiotów, łączna liczba godzin oraz punktów ECTS).

3. sposobów i zakresu bieżącego monitorowania oraz okresowego przeglądu programu studiów na ocenianym kierunku oraz źródeł informacji wykorzystywanych w tych procesach:

Kształcenie na kierunku Turystyka i rekreacja jest monitorowane w każdym roku akademickim i ocena ta przebiega wieloetapowo. Jakość realizowanych zajęć dydaktycznych jest oceniana z wykorzystaniem elektronicznej ankiety wypełnianej przez studentów po zakończeniu roku akademickiego, w której każdy student może wyrazić swoją opinię na temat sposobu realizacji zajęć z danego

przedmiotu oraz prowadzącego zajęcia. Formularz ankiety zatwierdza prorektor ds. rozwoju, dokonuje kwalifikacji komentarzy zamieszczonych w ankietach oraz opracowuje roczny raport z badania jakości realizacji zajęć dydaktycznych, który przekazywany jest kierownikom zakładów, a następnie prezentowany i dyskutowany na zebraniach z pracownikami. W przypadku niskiej oceny zajęć oraz krytycznych komentarzy studentów kierownik przeprowadza rozmowę z danym nauczycielem akademickim.

Na Uczelni prowadzone jest również badanie ankietowe dotyczące studiów z perspektywy absolwenta oraz losów zawodowych absolwentów. Dane uzyskane z monitoringu wykorzystywane są do doskonalenia programów kształcenia oraz procesu kształcenia.

Elementy systemu jakości tworzą spójną strukturę. Swoim działaniem obejmują wszystkie kluczowe obszary związane z szeroko pojętym procesem kształcenia, umożliwiając jego monitorowanie i doskonalenie. Atutami systemu są funkcjonujące na Uczelni ogólnodostępne, transparentne i ciągle doskonalone procedury, wyznaczające tryb oraz standardy działalności dydaktycznej wszystkich interesariuszy procesu kształcenia. Zgodnie z Zarządzeniem nr 49/19 Rektora PWSZ w Krośnie z dnia 29 października 2019 r. w sprawie aktualizacji i dostosowania zbioru procedur jakościowych stanowiących Księgę Procedur do wymogów ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, podjęto działania zmierzające do opracowania nowych procedur, instrukcji i formularzy, które dostosowane będą do zmian prawnych wynikających z przepisów ustawy. Procedury aktualizowano także w związku ze zmianą nazwy Uczelni (Zarządzenie nr 37/20 Rektora KPU w Krośnie z dnia 6 maja 2020 r. w sprawie aktualizacji procedur jakościowych stanowiących Księgę Procedur w związku ze zmianą nazwy Uczelni). W roku akademickim 2021/22 Księga Procedur została ponownie zaktualizowana.

4. sposobów oceny osiągnięcia efektów uczenia się przez studentów ocenianego kierunku, z uwzględnieniem poszczególnych etapów kształcenia, jego zakończenia oraz przydatności efektów uczenia się na rynku pracy lub w dalszej edukacji, jak też wykorzystania wyników tej oceny w doskonaleniu programu studiów,

Osiągnięte przez studentów efekty uczenia się przypisane do poszczególnych przedmiotów są weryfikowane na bieżąco poprzez realizację różnego rodzaju prac etapowych. Kończącą formą sprawdzenia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia/uczenia się jest praca dyplomowa oraz ustny egzamin dyplomowy składany przed komisją egzaminacyjną w skład której wchodzi co najmniej trzech członków. Na koniec całego cyklu kształcenia studenci wypełniają ankietę samooceny poziomu osiągnięcia kierunkowych efektów uczenia się.

5. zakresu, form udziału i wpływu interesariuszy wewnętrznych, w tym studentów, i interesariuszy zewnętrznych na doskonalenie i realizację programu studiów,

Na kierunku Turystyka i rekreacja od roku 2013 roku funkcjonuje Komisja Programowa Kierunku Turystyka i rekreacja, zwana obecnie Radą Programową, w skład której wchodzi interesariusze zewnętrzni (przedstawiciele pracodawców) i wewnętrzni (studenci, pracownicy). Dla zapewnienia poprawności i stałego doskonalenia programów studiów, a także ich zgodności z oczekiwaniami rynku pracy, lista przedstawicieli wchodzących w skład Komisji Programowej jest otwarta i w miarę potrzeb uzupełniana. Rada Programowa konsultuje i opiniuje programy studiów dla każdego cyklu kształcenia.

6. sposobów wykorzystania wyników zewnętrznych ocen jakości kształcenia i sformułowanych zaleceń w doskonaleniu programu kształcenia na ocenianym kierunku.

Na Uczelni obowiązuje Procedura (WSZJK-U/8), która określa zasady współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym w tworzeniu oraz doskonaleniu programu studiów na kierunkach prowadzo-

nych w Uczelni. Pracownicy Zakładu, współpracują z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w celu zapewnienia udziału przedstawicieli tego otoczenia w określaniu efektów uczenia się i ich weryfikacji, organizacji praktyk zawodowych. Przedstawiciele interesariuszy zewnętrznych zapraszani są na dodatkowe wykłady, zajęcia ze studentami.

Zgodnie z procedurą programy studiów są konsultowane i opiniowane przez interesariuszy zewnętrznych. Nowy program studiów od roku akademickiego 2021/2022 po uprzednich konsultacjach z przedstawicielami Rady Programowej zostały pozytywnie zaopiniowane m.in. przez przedstawicieli firm i instytucji tworzących Radę Programową kierunku oraz współtworzących bezpośrednio otoczenie społeczno-gospodarcze. Stosowny protokół w tym względzie, spisany podczas spotkania w dniu 25 czerwca 2021, podpisali przedstawiciele:

- Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego Oddziału w Krośnie
- Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Krośnie
- Agencji Turystyczno-Ubezpieczeniowej „Omnibus” w Iwoniczu Zdroju
- Biura Turystyczno-Pielgrzymkowego „Arka” w Krośnie
- Sanatorium Uzdrowskiego „Piast” w Iwoniczu Zdroju
- Pałacu „Polanka”, Restauracja, Hotel & SPA w Krośnie
- Investiumus sp. z o.o. w Krośnie – zarządca Hotelu „Nafta” w Krośnie

Warto nadmienić, że Uczelnia z należytą powagą traktuje każdorazowo opinie Polskiej Komisji Akredytacyjnej i wprowadza jej zalecenia w życie. Takiej szczególnej analizie poddawane są zarówno wskazania Zespołów Oceniających PKA, powstające w wyniku akredytacji przeprowadzanych na innych kierunkach, jak też opinie dotyczące wniosków o nadanie uprawnień w zakresie kształcenia na nowych kierunkach w Uczelni.

Dodatkowe informacje, które uczelnia uznaje za ważne dla oceny kryterium 10

Część II. Perspektywy rozwoju kierunku studiów

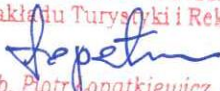
Analiza SWOT programu studiów na ocenianym kierunku i jego realizacji, z uwzględnieniem szczególnych kryteriów oceny programowej

	POZYTYWNE	NEGATYWNE
Czynniki wewnętrzne	<p>Mocne strony:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wysokie miejsca KPU w rankingach uczelni wyższych w regionie, wysokie miejsca kierunku w rankingach uczelni wyższych kształcących na kierunkach turystycznych ➤ oferta kształcenia dostosowana do potrzeb lokalnego rynku pracy ➤ bardzo dobrze rozwinięta infrastruktura dydaktyczno-naukowa (pracownie, sale wykładowe, dom studenta, bogato wyposażona biblioteka, czytelnia, itp.) ➤ stabilny poziom kadry dydaktycznej, nauczyciele akademicy z dużym doświadczeniem praktycznym zdobytym poza 	<p>Słabe strony:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ skromny dorobek naukowy części pracowników dydaktycznych ➤ wzrost kosztów kształcenia przy systematycznie zmniejszającej się liczbie studentów i kandydatów na studia ➤ skromna liczba studentów kierunku podejmujących studia w zagranicznych uczelniach w ramach programu Erasmus+ ➤ malejąca liczba studentów zaangażowanych w pracę kół naukowych i badania naukowe

	<p>Uczelnią, zatrudnieni w Uczelni jako podstawowym miejscu pracy</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ciągle podnoszenie jakości kształcenia, monitorowanie rynku pracy i zapotrzebowania na specjalistów w zakresie turystyki i rekreacji, wprowadzanie nowych rynkowych specjalności kształcenia odpowiadających na zapotrzebowania lokalnego rynku pracy ➤ możliwość podjęcia studiów II stopnia w KPU Krosno, np. na kierunku Zarządzanie oraz na kierunkach turystycznych w licznych ośrodkach akademickich w kraju 	
Czynniki zewnętrzne	<p>Szanse:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ mimo przejściowych problemów spowodowanych pandemią i wojną w Ukrainie sektor usług turystycznych potrzebował będzie w przyszłości specjalistów w zakresie turystyki i rekreacji, ➤ dobre położenie geograficzne Krosna, które jest liczącym się ośrodkiem recepcji ruchu turystycznego w tej części kraju, stanowi turystyczne przedpole dla atrakcyjnych turystycznie obszarów Beskidu Niskiego i Bieszczadów, w tym dwóch Parków Narodowych (Magurskiego i Bieszczadzkiego) ➤ w południowej części województwa podkarpackiego, w której leży Krosno, znajduje się większość atrakcji turystycznych regionu. Stan taki sprzyja systematycznemu rozwojowi bazy turystycznej oraz stwarza możliwości zatrudnienia oraz samozatrudnienia w sektorze usług turystycznych i agroturystycznych ➤ zmiana postaw społecznych i zwiększone zainteresowanie społeczeństwa zdrowym stylem życia, w tym aktywnością turystyczną i rekreacyjną 	<p>Zagrożenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ pandemia i trwająca wojna w Ukrainie może spowodować długotrwały kryzys sektora usług turystycznych ➤ systematycznie malejąca liczba kandydatów rekrutujących się na studia, spowodowana: zmianami demograficznymi, podejmowaniem przez kandydatów pracy zarobkowej, wyjazdami za granicę, czy wciąż malejącym odsetkiem zdawalności matury, może w którymś momencie doprowadzić do nieuruchomienia I rocznika a w dalszej konsekwencji nawet do wygaszenia kierunku ➤ wypalenie zawodowe części kadry dydaktycznej oraz wysoka średnia wieku zatrudnionych nauczycieli oscylująca w okolicach 55 lat ➤ brak możliwości zatrudniania młodej kadry dydaktycznej, spowodowany zmniejszającą się liczbą kandydatów na studia, a także zmniejszającą się atrakcyjnością pracy w zawodzie nauczyciela akademickiego (chodzi tu także o finansowy wymiar pracy w tym zawodzie)

KARPACKA PAŃSTWOWA UCZELNIA
W KROŚNIE
(Pieczęć Uczelni)
Rynek 1
38-400 Krosno

KIEROWNIK
Zakładu Turystyki i Rekreacji

.....
dr hab. Piotr Łopatkiewicz, prof. KPiU

(Podpis Dziekana/ Kierownika Jednostki)

REKTOR

.....
dr hab. Zbigniew Barabasz, prof. KPiU

(podpis Rektora)

KARPACKA PAŃSTWOWA UCZELNIA
W KROŚNIE
Rynek 1
38-400 Krosno

Krosno, dnia 7 października 2022 roku